

KINNITATUD

Varade asekancleri 18.03.2024 otsusega nr 1-24/45

„Toetuse andmise tingimused
riskikäitumise ennetamiseks, riskis olevate perede toetamiseks
ning turvalise elukeskkonna arendamiseks“
lõpparuande kinnitamine“
LISA 1

Seirearuanne

Aruande liik	vahearuanne X lõpparuanne
1. TAT nimetus	„Toetuse andmise tingimused riskikäitumise ennetamiseks, riskis olevate perede toetamiseks ning turvalise elukeskkonna arendamiseks“
2. TAT tunnusnumber	2014–2020.2.07.004.01.15–0003
3. Toetuse saaja nimi	Siseministeerium
4. Partnerite nimed	Tervise Arengu Instituut, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet
5. TAT abikõlblikkuse periood	01.07.2015–31.12.2023
6. Aruandeperiood (kumulatiivselt)	01.07.2015–31.12.2023

7. Ülevaade toetatavate tegevuste elluviimisest (kumulatiivselt)			
Tegevused, elluviimise periood, lühilevaade ja hinnang tegevuste elluviimise kohta			
Tegevuse nr ja nimetus	2.1 Käitumisoskuste Mängu arendamine ja laiendamine õpilaste koolis toimetuleku parandamiseks ja riskikäitumise ennetamiseks		
Alategevuse nr ja nimetus	1.1. Käitumisoskuste Mängu arendamine, elluviimine ja laiendamine.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.07.2015–31.12.2020	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.08.2015–30.09.2020
Tegevuse või alategevuse lühilevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.	<p>Seoses toetuse andmise tingimuste planeeritust hilisema kinnitamisega, lükkusid ka veidi edasi Käitumisoskuste Mängu alategevused ning nendega alustati planeeritust hiljem.</p> <p>1.1.1 Käitumisoskuste Mängu hanke ettevalmistamine ja läbi viimine. 2015. aasta augustis kuulutas Tervise Arengu Instituut (edaspidi TAI) välja lihtsustatud korras tellitava teenuse hanke. Hanke kutse lisati riigihangete registrisse „Käitumisoskuste mängu koolitusprogrammi hankimine“ (RH 166093). Hanke dokumente küsisid neli organisatsiooni, ning samuti saadeti hanke dokumendid PAXIS Instituudile. Tähtaegselt esitas pakkumuse PAXIS Instituut. Esitatud pakkumus vastas hanke tingimustele ning PAXIS Instituudiga sõlmiti leping viieks aastaks. Lepingu alusel viib PAXIS Instituudi koolitaja kogu programmi ulatuses läbi 3 mentorite koolitust ja väljastab litsentsid metoodika jagamiseks 200 Eesti õpetajale. 2015. aasta oktoobris kuulutas TAI välja lihtsustatud korras tellitava teenuse hanke 2015/16. õa mentorite leidmiseks. Hanke tulemusena sõlmiti leping 9 mentoriga.</p>		

2016. aasta veebruaris kuulutas TAI välja lihtsustatud korras tellitava teenuse hanke uute mentorite leidmiseks (2016/17. õa-ks). Hanke tulemusena sõlmiti leping 15 uue mentoriga. Üks 2016. aastal sõlmitud mentori lepingutest lõpetati ennetähtaegselt, kuna mentoril puudus võimalus lepingujärgselt õpetajat toetada.

2016. aasta juunis kuulutas TAI välja lihtsustatud korras tellitava teenuse hanke mentorite leidmiseks 2015/16. õa-l töötanud mentorite seast, et leida juurde nii mentorina kui ka õpetajate koolitajana töötavaid mentoreid 2016/17. õa-ks. Kokku toetas 2016/17. õa metoodikat rakendavaid õpetajaid 22 mentorit, kellest 5 viis läbi ka õpetajatele mõeldud koolitusi.

2017. aasta veebruaris kuulutas TAI välja lihtsustatud korras tellitava teenuse hanke uute mentorite leidmiseks (2017/18. õa-ks). Hanke tulemusena sõlmiti leping 12 uue mentoriga. Antud lepingutest lõpetati üks enne 2017/18. õa algust, kuna mentor ei olnud muutunud töökoormuse tõttu valmis õpetajat lepingujärgselt toetama. Lisaks lõpetati üks lepingutest 2017. aasta sügisel, kuna mentoril ei olnud võimalik lepingulisi kohustusi täita. Selleks, et antud mentorile määratud õpetajale jätkuvalt tuge pakkuda, sõlmiti uus leping mentori väljaõppe läbinud ja hankes osalenud isikuga. 2017. aasta sügisel viidi läbi ka täiendav lihtsustatud korras tellitava teenuse hange koolitaja-mentorite leidmiseks (RH 190727), mille tulemusena sõlmiti 21 lepingut. Kokku toetab 2017/18. õa metoodikat rakendavaid õpetajaid 32 mentorit, kellest 8 viib läbi ka õpetajatele mõeldud koolitusi.

2018. aasta juulis viidi läbi sotsiaal- ja eriteenuste lihtmenetluse (lihtsustatud korras tellitava teenuse) hange koolitajate leidmiseks (2018/19. õa-ks). Hanke tulemusena sõlmiti leping 8 koolitajaga, kellest 5 on varem Käitumisoskuste Mängu koolitajana teenust pakkunud ja 3 varasema Käitumisoskuste Mängu koolitaja kogemusega. 2018. aasta juulis viidi läbi hange VEPA mentorite leidmiseks, hanke tulemusena sõlmiti leping 20 Käitumisoskuste Mängu mentoriga. Pilootprojekti raames võeti tööle 11 koolimentorit, kes toetavad ja nõustavad metoodikat rakendavaid õpetajaid oma koolis, 8 koolimentoril on sõlmitud töövõtuleping TAI-ga ja 3 koolimentori tööd tasustab kool.

2019. aasta veebruaris viidi läbi avatud konkurss uute VEPA mentorite leidmiseks. Avatud konkursi käigus valiti välja 33 mentorit, kes läbisid VEPA mentorite väljaõppe 28.-30. märtsil.

2019. aasta juunis viidi läbi sotsiaal- ja eriteenuste lihtmenetluse (lihtsustatud korras tellitava teenuse) hange koolitajate leidmiseks (2019/20. õa-ks). Hanke tulemusena sõlmiti leping 11 koolitajaga, kellest 8 on varem VEPA koolitajana teenust pakkunud ja 3 varasema VEPA koolitaja kogemusega. Kuna hanke käigus ei leitud piisavalt koolitajaid, viidi läbi 2019. aasta juulis lisahange puuduvate koolitajate leidmiseks. Lisahanke tulemusena sõlmiti leping ühe koolitaja teenust pakkunud kandidaadiga, kellel on varasem VEPA koolitaja kogemus.

2019. aasta juulis viidi läbi sotsiaal- ja eriteenuste lihtmenetluse (lihtsustatud korras tellitava teenuse) hange VEPA mentorite leidmiseks, hanke tulemusena sõlmiti leping 23 VEPA Käitumisoskuste Mängu mentoriga, kellest üks loobus tervislikel põhjustel. Kuna hanke käigus ei leitud piisavalt mentoreid, et katta VEPA programmi rakendavaid koole, viidi läbi 2019. aasta augustis lisahange katmata jäänud koolidesse mentorite leidmiseks. Lisahanke tulemusena sõlmiti leping 9 mentoriga, kellest kaks olid edukad ka mentorite hankes. Kokku on 2019/20. õa-l 29 lepingulist piirkonnamentorit.

Laiendamaks VEPA koolimentorite võrgustikku kaasati VEPA programmi 2019/20. õa-l 51 koolimentorit. Koolimentorite seas on 18 koolimentorit, kellel on sõlmitud töövõtuleping Tervise Arengu Instituudiga ja 29 koolimentorit, kelle tööd tasustab kool. Lisaks 4 mentorit, kellel on nii piirkonnamentori leping (kovisioonide läbiviimiseks) ja kes tegutsevad ka koolimentoritena.

Koostöö PAXIS Instituudiga on sujunud vastavalt hankelepingule, instituut on väljastanud kokku 210 litsentsi (koolidele on väljastatud kokku litsentse 142, ülejäänud 68 litsentsi on väljastatud mentoritele).

1.1.2 Käitumisoskuste Mängu venekeelseks kohandamine.

2015. aastal alustati Käitumisoskuste Mängu metoodika kohandamist vene keelde. Tõlgiti peamine Käitumisoskuste Mängu sõnavara ja õpetajaraamat.

2016. aastal jätkati metoodika kohandamist vene keelde. 2016 esimesel poolaastal tõlgiti lõpuni kõik vajalikud materjalid (vigurite kirjeldused, kiitude blanketid, märguannete ja plakatite tekstid, hindamisinstrumendid ja muud juhendmaterjalid). Tõlgitud materjalid (õpik, plakatid ja hindamismaterjalid) kohandas metoodikaga vastavusse mentor Anita Baumbach, kellel väljakoolitatud Käitumisoskuste Mängu mentorina on ainsana väga hea vene keele oskus ja põhjalikud teadmised metoodika olemusest, sellele sobivast lapsesõbralikust lähenemisest nii sisulises kui ka keelelises mõttes. Peale kohandusprotsessi küljendati ja kujundati venekeelsed materjalid vastavalt eestikeelsetele materjalidele.

2017. aasta alguses tõlgiti metoodika video transkriptsioon vene keelde ja lisati videole subtiitrid ning kevadel anti välja lisaks eestikeelsele programmi tutvustavale voldikule (5000 tk) ka venekeelne voldik (500 tk). Nii eesti- kui ka venekeelset voldikut jagatakse teavitusüritustel ning õpetajate koolitustel.

2018. aastal tõlgiti VEPA kodu vanemaraamat vene keelde ning see on kättesaadav terviseinfo veebis (<https://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/vepa-mang>).

Inglise-vene tõlked osutusid ebavajalikeks, kuna tõhusam ja säästlikum oli tõlkida vene keelde juba eesti keelde kohandatud materjalid. Teised eestikeelsed materjalid olid varasemalt tõlgitud vene keelde, kuid jäid kasutamata, sest 2018/19. õa-l oli ainult üks vene emakeelega osaleja, kes sai väga hästi eestikeelsete materjalidega hakkama (nt ei olnud vajadust tõlkida videote subtiitrid). Oma jõududega tõlgiti uued memme vigurid vene keelde.

Alates kevadest 2018. ilmub metoodikat tutvustav uudiskiri koos lühikese venekeelse kokkuvõttega (<https://mailchi.mp/71542ce5d888/vepa-aprilli-uudiskiri>), et hoida kaasatuna ka vene emakeelega õpetajaid. Käitumisoskuste Mängu metoodikat tutvustaval Facebook-i leheküljel (<https://www.facebook.com/vepamang/>) on olulisematel kajastustel olemas ka venekeelne tõlge, mis on toodud esimeses kommentaaris ja võimaldab ka vene emakeelega õpetajatel olla kursis VEPA programmi uudistega.

2019. aasta teisel poolaastal jätkati VEPA metoodikat tutvustava Facebook-i lehekülje (<https://www.facebook.com/vepamang/>) täiendamist, et see kajastaks aktuaalselt infot nii eesti kui ka vene keeles.

2019. aasta sügisel tehti venekeelsed subtiitrid VEPA programmi eestikeelsetele videoklippidele (nt spleemide lugemine, VEPA elemendid), mis võimaldavad kasutada neid venekeelses koolitusgrupis.

Venekeelse koolitusgrupi koolituskava uuendati ja viidi vastavusse VEPA metoodika arendustega (nt lisatud informatsioon tunnustamise ja positiivse märkamise kohta, konkreetset näidet klassiruumidest jne).

2020. aastal jätkati VEPA programmi venekeelseks kohandamist ja venekeelse rakendamise toetamist, nt venekeelsed postitused VEPA metoodikat tutvustava Facebooki leheküljel, venekeelsed teavitusüritused ja online kohtumised VEPA õpetajatele. Lisaks sellele toimusid 2020. aastal kaks online-infotundi uutele VEPA programmiga liituvatele õpetajatele, lisaks sellele toimusid augustis-septembris venekeelsed online kohtumised VEPA õpetajatele (*VEPA käima lükkamine*, *VEPA visioon ja VEPA laps*) ja kogenud VEPA õpetajate koostööpäev (varasem refleksioonipäev) vene emakeelega õpetajatele. Vene emakeelega õpetajad said vajadusel tellida uusi VEPA plakateid oma klassidesse ja *VEPA kodu* venekeelseid brošüüre. Jätkati venekeelsete postituste tegemist VEPA metoodikat tutvustaval Facebooki leheküljel, et hoida kursis VEPA programmi tegevustega laiemat vene emakeelega kogukonda.

1.1.3 Eesti- ja venekeelse Käitumisoskuste Mängu arendamine vastavalt vajadusele.

2015. aastal arendati pidevalt programmi rakenduse protsessi. Näiteks mõeldi detailsemalt läbi mentorite töö protsess ja eesmärk. Lisaks kohandati eestikeelset õpetajaraamatut ja parandati täiendavalt selle kujundust. Arendati hindamisinstrumentide elektroonilisi vorme ja tehti muid jooksvald muudatusi metoodika kvaliteetsema rakendamise tagamiseks.

Materjalidest telliti, trükiti ja jagati 21 uut õpetaja komplekti, kuhu kuulusid järgmised osad: õpetajaraamat, suupill, nimepulgad, memme vigurid, kiidude blanketid (täiskasvanult täiskasvanule ja lapselt lapsele), stopper ja lauakaardid.

2016. aastal jätkati programmi materjalide, sh VEPA plakatite, memme vigurite, kiidude blankettide ja lauakaartide kujundamist. 2016/17. õa esimeses pooles valmis igale liituvale õpetajale mõeldud A3-formaadis kujundatud plakatite komplekt, kuhu kuulub neli plakatit – VEPA vaikus, VEPA hääled, nädala ülevaate tabel ja VEPA käed. Jätkati ka eesti- ja venekeelse õpetajaraamatu keelelist korrektuuri ja täiendavat kujundamist. Materjalide paremaks kujundamiseks pildistati Käitumisoskuste Mängu rakendavas eesti õppekeele klassis mängu mängivaid lapsi ja mängu elemente ning klassikeskkonda.

Õpetajatele jagati 42 komplekti Käitumisoskuste Mängu materjale. Komplekt sisaldas ka uusi plakateid ja täiendava kujundusega õpikuid. Lisaks olid komplektis uued taimerid ja kaelapaelaga suupillid. Uutel taimeritel on eelmistega võrreldes suurem ekraan, nii õpetajal kui õpilastel oleks võimalik paremini taimeril jooksvaid numbreid näha, samuti on uue taimeri hääletase vaiksem, kuna eelnevalt tuli välja, et taimeri liiga vali hääli häirib õpilasi. Suupill vahetati välja kuna oli liiga raske ja õpetaja ei saanud seda kaelas kanda. Paralleelselt metoodika arendamisega analüüsitakse ja täiendatakse pidevalt materjalide komplekti. Sisulisi muudatusi tehakse järjepidevalt vastavalt õpetajate tagasisidele.

2017. aastal täiendati õpetajate baas- ja täienduskoolituse metoodikat vastavalt õpetajate ja mentorite tagasisidele. Paralleelselt metoodika arendamisega jätkati ka programmi materjalide, sh VEPA plakatite, memme vigurite, kiidude blankettide ja lauakaartide täiendamist ning kujundamist. Lisaks parandati vastavalt õpetajate ja mentorite tagasisidele ka materjalide kasutusmugavust. Jätkati ka eesti- ja venekeelse õpetajaraamatu keelelist korrektuuri ja täiendavat kujundamist. Tõlgiti inglise keelest eesti keelde PAXIS Instituudi poolt välja antud mentorite manuaal, mis oli sisendiks eestikeelsele manuaalile. Toodeti õppevideo Käitumisoskuste Mängu kasutamisest klassikeskkonnas õpetajate baas- ja täienduskoolituste ning mentorite väljaõppe tarbeks. Lisaks koostati ka nii eesti- kui ka venekeelne metoodikat tutvustav voldik, mida saab kasutada nii teavitustüritustel kui ka koolitustel.

2017. aasta sügisel külastati välisvisiidi raames metoodika arendajat Ameerika Ühendriikides. Osaleti ka kohaliku mentorite väljaõppel ning kohtuti erinevate ülikoolide esindajatega, kes tegelevad nii metoodika hindamise kui ka arendamisega, külastati mitmeid VEPA tunde ja osaleti vanemate koolitusel.

Lähetuse eesmärk oli saada ülevaade VEPA (PAX) metoodika rakendamise süsteemist Ameerika Ühendriikides, kus metoodika loodi ning omatakse pikemat rakendamise ja mõju hindamise kogemust. Kasulikku uusi teadmisi VEPA edasiarendamiseks Eestis saadi väga palju. Peamised neist olid jätkusuutlikkuse toetamine läbi mentorite töö tasustamise- ja koolide juhtkondade toetussüsteemi, hindamistegevuse rahvusvaheline koondamine ja koordineerimine ning vanemlike oskuste arendamine, sh läbi vanematele mõeldud metoodika koolituste korraldamise.

2018. aastal täiendati õpetajate baas- ja täienduskoolituse metoodikat vastavalt õpetajate ja mentorite tagasisidele, pannes suuremat rõhku õpetajate praktikast võetud juhtumite käsitlemisele ning VEPA pikaajalisele mõjule. 2018. aasta esimeses pooles jätkati mentori käsiraamatu arendamisega, toetuti mentorite ja õpetajate tagasisidele ning Balti Uuringute Instituudi vahelahendamise raportile.

2018. aastal avaldati VEPA kodu vanemaraamatu elektroonne versioon, mis on tasuta kättesaadav ja alla laetav (https://issuu.com/vepametoodika/docs/vepa-kodu-issuu_2018). 2018. aastal valmis raamatust ka trüki versioon.

2018. aasta kevadel valmisid uued VEPA metoodikat tutvustavad videod (VEPA mängu etapiviisiline rakendamine klassis, laste arvamused VEPA kohta, VEPA elementide põhjalik tutvustamine, video spleemide lugemiseks).

2019. aasta esimeses pooles kohandati venekeelset VEPA õpetajate käsiraamatut, juurde telliti 110 eksemplari. 2019. a märtsis toimunud mentorite väljaõppe tarbeks tõlgiti koolitusmaterjalid vene keelde. Mentorite väljaõppel jagati uutele mentoritele 33 (8 venekeelset ja 25 eestikeelset) komplekti Käitumisoskuste Mängu materjale.

2019. aasta suvel laiendati VEPA programmi koolitajate ülesannete hulka, et pakkuda VEPA programmi mentoritele ning õpetajatele piisavat toetust (nt valvmentorlus, Skype koosolekud). Näiteks saavad koolitajad vajadusel toetada kogenud VEPA õpetajaid nendes koolides, kes ei osale käesoleval õppeaastal VEPA programmis. Lisaks sellele viivad läbi koolitajad kord kuus online kohtumisi kõigile VEPA õpetajatele, et nad saaksid täiendada enda teadmisi VEPA metoodikast ning lahendada konkreetseid juhtumeid. Perioodil september-detsember 2019 toimus 4 online kohtumist, edaspidi plaanitakse pakkuda taoliseid kohtumisi ka vene keeles.

2020. aastal jätkati igakuiste online koosolekutega eesti keeles, mis on suunatud VEPA programmis osalenud ja osalevatele õpetajatele.. Alates jaanuarist 2020 lisandusid ka igakuised online koosolekud vene emakeelega VEPA õpetajatele. Iga koosoleku fookuses on kindel VEPA metoodikaga seotud teema, nt *VEPA ja HEV lapsed*, *VEPA rollid* jms. Online koosolekute eesmärgiks oli pakkuda õpetajatele tuge VEPA rakendamisel ja vastata nende jooksvatele küsimustele. Perioodil jaanuar 2020 kuni mai 2020 toimus kokku viis online koosolekut eesti keeles ja viis online koosolekut vene keeles, millest igast koosolekust võttis osa 5-15 VEPA õpetajat. Perioodil august-september 2020 on toimus kaks koosolekut eesti ja kaks koosolekut vene keeles, millest võtsid osa 5-18 VEPA õpetajat. Koosolekute teemadeks on *VEPA käima lükkamine* ja *VEPA visioon ja VEPA laps*.

Seoses eriolukorra kehtestamisega alates 13.03.2020 toimusid koolituspäevad nii tava- kui ka veebikoolitusena, tagamaks õpetajatele võimalus läbida VEPA metoodika koolitus täies mahus. Veebipõhine koolitus toimus 15. ja 20. aprillil 2020 ja sisaldas nii iseseisvat kodutööd kui ka online koolitusel osalemist. Tuginedes veebikoolituse kogemusele on plaanis arendada VEPA veebikoolituse versiooni, mis sisaldab nii online kohtumisi kui ka iseseisvaid töid, tagamaks VEPA metoodika omandamine juhul, kui kehtestatakse eriolukord.

Arvestades eriolukorra ja distantsõppega seotud piiranguid korraldati aprillis 2020 veebikoosolek VEPA mentoritele ja koolitajatele, et koguda parimad praktikad VEPA metoodika rakendamisel distantsõppe perioodil. Kogutud lahendusi ja mitmeid ideid jagati õpetajatega Facebook'i keskkonnas.

Võttes arvesse COVID-19 levikut ja sellega seotud võimalikke piiranguid on kavandatud kõik VEPA koolitused 2020/2021 õppeaastal üle viia online formaati ja ühe koolituseesmärgina lisada VEPA metoodika rakendamine distantsõppesse/online-tundidesse, et õpetajatel oleks lihtsam võtta kasutusele VEPA elemente sõltumata õpikeskkonnast. Septembris 2020 toimus veebikoosolek VEPA mentoritele, ja koguti ideid VEPA rakendamiseks online formaadis ja õpetajate toetamiseks võimaliku eriolukorra ajal. Perioodil august-september 2020 toimusid ka mitmed nõupidamised ja arutelud koolitajatega, et aidata õpetajatel integreerida VEPA elemente distants- ja online-õppesse.

Selle tulemuseks oli VEPA koolitajate ja mentorite ühine kokkulepe, et VEPA metoodika elemendid põhimõtteliselt sobivad rakendamiseks online formaadis ja toetavad õpetaja tööd ning laste õppimist (nt klassi või individuaalse visiooni loomist, taimerit, memme vigureid, kiidusid, nimepulki ja VEPA mängu saab edukalt rakendada ka veebi teel), kuid samas mitmete elementide rakendamine vajab läbimõtlemit (nt hääletasemed, suupill). Seetõttu kogutakse veel edukaid näiteid VEPA rakendamise kohta online-formaadis 2020/2021 õa vähemalt esimese poolaasta jooksul ja alles siis jagatakse konkreetsemaid juhiseid VEPA eesti ja vene emakeelega õpetajatele.

1.1.4 Mentorite täienduskoolitused ja väljaõpe.

2015. aastal viidi mentorite nõustamisi läbi peamiselt reflektiivsete arutelude vormis. Nõustamised toimusid valdavalt õpetaja koolituste järel lühikohtumistel ja elektrooniliste koosolekute vältel. Lisaks viis projektijuht läbi individuaalseid nõustamisi ja mõningaid kohtumisi mentoritega, kes selleks soovi avaldasid.

Mentorite töö kvaliteedi ja motivatsiooni hoidmiseks ning tõstmiseks on oluline läbi viia täienduskoolitusi. Mentoritel on erinevad kogemused ja teadmised ning sellest tulenevalt on koolitused ja kovisioonid metoodika kvaliteetseks rakendamiseks vajalikud. 2016. aastal viidi läbi mentorite töö kvaliteedi ühtlustamiseks põhjalik sõlmitud lepingute sisu analüüs ning lisati uutesse lepingutesse vajalikud muudatused. 2016. aasta märtsis viis PAXIS Instituut läbi ühepäevase

täienduskoolituse töötavatele mentoritele (osales 7 mentorit 9-st) ja kolmepäevase väljaõppe 20 uuele mentorile, kellest 15-ga sõlmiti hanke tulemusena leping. Leping sõlmiti 15 mentoriga, kuna see oli piisav arv õpetajate toetamiseks. Ülejäänud 5 mentorit koolitati n-ö tagavaramentoritenä, et tagada teenuse järjepidevus ja jätkusuutlikkus. Sellise vajaduse on tinginud varasem kogemus lepingute lõpetamistest ja asjaolu, et mentor võib teenuse osutamisest alati taganeda peale koolituse läbimist.

2016. aasta juunis toimus mentoritele võrdõiguslikkuse teemaline koolitus (osales 24 mentorit), et suunata mentoreid oma töös rohkem tähelepanu pöörama soolisele võrdsusele koolis.

2016. aasta augustis toimusid ühepäevane kovisiooni sessioon ja ühepäevane argumenteerimiskoolitus (osales 23 mentorit), et suunata mentoreid õpetajatega suheldes kasutama rohkem loogilisi mõttemudeleid.

Mentorite töö kvaliteedi ühtlustamiseks osalesid kõik mentorid õpetajate baaskoolitusel (16 akad. tundi). Baaskoolituse raames viisid mentorid läbi rühmatöid ja juhtisid arutelusid maailmakohvikutes.

Projektijuht viis mentoritega läbi ka individuaalseid nõustamisi nii kaugnõustamise vormis kui individuaalsete kohtumistena.

2017. aasta jaanuaris toimus mentoritele kahepäevane täienduskoolitus (11 akad. tundi, osales 15 mentorit 22-st). Koolituse eesmärk oli laiemalt käsitleda metoodika rakendamist hariduslike erivajadustega õpilaste seas, metoodikaga seonduvate võimalike väärtuskonfliktide lahendamisele ning kovisiooni vormis külastada metoodikat rakendavaid õpetajaid.

2017. aasta märtsis viis PAXIS Instituut läbi ühepäevase (8 akad. tundi) täienduskoolituse töötavatele mentoritele (osales 17 mentorit 22-st) ja kolmepäevase (24 akad. tundi) väljaõppe 15 uuele mentorile, kellest 12-ga sõlmiti hanke tulemusena leping. Ülejäänud 3 mentorit koolitati vastavalt varasemale kogemusele n-ö tagavaramentoritenä, et tagada teenuse järjepidevus ja jätkusuutlikkus.

2017. aasta juunis toimus ühepäevane (8 akad. tundi) mentorite täienduskoolitus (osales 25 mentorit 34-st) mõjutamise teemal, et laiendada mentorite teadmisi, kuidas mõjutavad nemad õpetajaid ja õpetajad neid ning kuidas kasutada teadlikke tehnikaid positiivseks mõjutamiseks.

2017. aasta augustis viidi läbi kahepäevane (16 akad. tundi) mentorite täienduskoolitus (osales 26 mentorit 34-st), keskenduti metoodika reflekteerimisele, metoodika keerulisemate osade vajalikkuse analüüsile ja juhtumite üle arutlemisele, tagasisidestamisele ning mentori töökäigule. Projektijuht viis mentoritega läbi ka individuaalseid nõustamisi nii kaugnõustamise vormis kui individuaalsete kohtumistena.

2018. aasta jaanuaris toimus kahepäevane mentorite täienduskoolitus (osales 24 mentorit 32-st). Koolituse esimesel päeval toimus motivatsiooni teemaline koolitus, eesmärgiga tõsta mentorite teadlikkust enda, õpilaste ja juhendatavate õpetajate motivatsioonist ning seda mõjuvatest teguritest. Teisel päeval pakuti mentoritele supervisiooni ning keskenduti Käitumisoskuste Mängu arendamisele vastavalt Balti Uuringute Instituudi vahelhindamise raportis (raport on leitav <https://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/vepa-mang/materjalid>) väljatoodud soovitudele (vt punktis 1.1.7 toodud soovitusi). Talvekoolis sai kokkulepitud mentorite vaheline tugisüsteem, et kogenumad mentorid saaksid pakkuda nõustamist ja tuge uuematele mentoritele oma piirkonnas.

Sama aasta märtsis toimus mentorite koolitus, mille teemaks oli VEPA kohandamine HEV lastele ja koostööleping koolidega (osales 6 õpetajat, 1 koolijuht ja 14 mentorit).

2018. aasta kevadel alustati koolimentorite süsteemi väljatöötamisega, mis peaks aitama kindlustada Käitumisoskuste Mängu programmi jätkusuutlikkust peale ESF finantseeringu lõppemist. Töötati välja koolimentorite koolituskava, mis koosneb kolleegide tunnivaatlustest koos mentoriga, osalemisest täienduskoolitusel ja iseseisvast tööst (maht ligi 30 akadeemilist tundi). Koolimentorlust piloteeriti 2018/19. õppeaastal 10 koolis üle Eesti (Harjumaa, Tartumaa, Jõgevamaa, Võrumaa, Hiiumaa).

2018. aasta augustis toimus kahepäevane mentorite täienduskoolitus (osales 25 mentorit). Esimesel päeval tegeleti VEPA koolimentorite koolitamisega ning VEPA mentori käsiraamatu arendamisega, teisel päeval toimus teadveloleku koolitus, et hoida mentoreid kursis olemasolevate tendentsidega vaimse tervise valdkonnas.

2018. aasta sügisest käivitati mentorite tugisüsteem, mille järgi lepingulised Käitumisoskuste Mängu koolitajad on toeks teistele mentoritele ja koolimentoritele, viies nendega läbi vastavalt vajadusele individuaalseid nõustamisi või grupikohtumisi.

2019. aasta kevadel toimus uute VEPA mentorite kolmepäevane väljaõpe, mille käigus koolitati välja 33 uut mentorit, keda valiti avatud konkursi käigus. Jeanette M. Puskas (PAXIS Instituudi rahvusvaheline mentorite treener) tutvustas esimesel ja teisel koolituspäeval VEPA metoodikat ning selle uuendusi, kolmandal koolituspäeval keskendusid koolitajad Pille Õis ja Triin Ulla VEPA mentori rollile, VEPA metoodika rakendamisele Eestis ja konkreetsete juhtumite analüüsile. Samal ajal toimus ka ühepäevane täienduskoolitus kõikidele kogenud VEPA mentoritele, mille viis läbi Jeanette M. Puskas. Koolituse eesmärgiks oli tutvustada VEPA metoodika uuendatud versiooni ning analüüsida juhtumeid mentorite praktikast. Täienduskoolitusest võtsid osa 12 VEPA piirkonnamentorit 20-st ja 6 koolimentorit 11-st.

2019. aasta juunis arendati edasi mentorite tugisüsteemi tuginedes mentorite suulisele tagasisidele, koolitajate senistele kogemustele ja koolimentorite fookusgruppide intervjuude tulemustele. Uus tugisüsteem eeldab, et koolitajad võtavad suurema vastutuse mentorite juhendamisel ja toetamisel ning VEPA programmi esindamisel oma piirkonnas.

2019. aasta augustis toimus esmakordselt VEPA koolimentorite ühepäevane koolitus (8 akad tundi, üks Tallinnas ja üks Tartus, 25 ja 12 osalejat 51-st), mille eesmärgiks oli ette valmistada koolimentoreid koostööks algajate VEPA õpetajatega, mõtestada koolimentori rolli ja anda neile esmased nõustamisoskused.

Alates 2019. aasta septembrist rakendatakse uut VEPA mentorite tugisüsteemi, mis seisneb selles, et erinevad koolitajad vastutavad erinevate piirkondade eest, toetades selles piirkonnas tegutsevaid mentoreid. VEPA programmi piirkonna- ja koolimentoritel on nüüd võimalik saada tuge tema piirkonna eest vastutava koolitaja käest (nt individuaalset nõustamist vabas vormis, ühist tunnivaatlust või kvisiooni grupis osalemist). Lisaks sellele toetavad koolitajaid ja mentoreid vastavalt vajadusele VEPA meeskonna liikmed.

2020. aasta veebruaris toimus koostöös Moreno Keskusega kvisiooni koolitus VEPA programmi piirkonna- ja koolimentoritele ning koolitajatele; koolitus toimus paralleelselt Tartus ja Tallinnas (kokku 30 osalejat). Koolituse eesmärgiks oli kvisiooni metoodika tutvustamine ja harjutamine, et VEPA koolitajad ja mentorid saaksid iseseisvalt läbi viia juhtumipõhiseid kvisioone (nt õpetajate kvisioonid VEPA koolides või piirkondlikud VEPA mentorite kvisioonid).

2020. aasta augustis toimus VEPA mentoritele ja koolitajatele kolmepäevane suvekool. Suvekooli peamisteks eesmärkideks oli VEPA kogukonna tugevdamine, koolitajate ja mentorite ettevalmistuse süvendamine ja uute perspektiivide loomine pindlikumaks VEPA metoodika rakendamiseks. Esimene koolituspäev oli suunatud koolitajatele, kus fokuseeriti täidesaatvate funktsioonide teemale, süvendamaks VEPA koolitajate arusaama VEPA metoodika mõjust lapse eneseregulatsiooni arengule. Teisel koolituspäeval toimusid paralleelsessioonid nii alustavatele kui kogenud mentoritele ja koolitajatele teemadel HEV-õpilased, toimetulek keeruliste õpilastega, VEPA põhikoolis, enesemääratlusteooria ja õpimotivatsioon ning õpetajate toetamine VEPA rakendamisel. Viimasel suvekooli päeval toimusid töötoad kõikidele mentoritele, käsitledes järgmisi teemasid: mentori roll ja ülesanded, õpetaja nõustamine kasutades GROW mudelit, õppeaasta planeerimine. Teise ja kolmanda koolituspäeva paralleelsessioonid toimusid nii kontakt-koolituste kui ka online-koolituste formaadis (nt online-sessioonid PAXIS Instituudi esindajatega). Koolitajatena olid kaasatud Grete Arro, Toomas Roolaid, Merit Lilleleht, Pille Õis, Külle Kadarik, Liina Lokko, Beverly Waters ja Jeanette Puskas. Kokkuvõttena osales suvekoolis 39 VEPA piirkonna- ja koolimentorit ning koolitajat.

Projektijuht viis mentorite ja koolitajatega läbi individuaalseid nõustamisi vastavalt vajadusele, juhul kui tekib küsimus, mis puudutab nende koostööd kooliga, programmi sisu vms. Projektijuht võtab ise ühendust koolitajatega peamiselt peale iga toimunud koolituspäeva, et seda analüüsida ning 1-2 korda õppeaasta jooksul, et uurida, kuidas koolitajatel läheb. Mentoritele helistatakse reeglina 2 korda õppeaasta jooksul. Lisaks sellele võtavad mõned mentorid ja koolitajad ise ühendust (tavaliselt 1-3 korda õppeaasta jooksul, kirja teel) See aitab säilitada head kontakti mentorite ja koolitajatega ning loob usalduslikke suhteid.

1.1.5 Õpetajate koolitusprogrammi välja töötamine, õpetajate koolitamine ja Käitumisoskuste Mängu rakendamiseks väljatöötatud materjalide jagamine õpetajatele.

2015. aasta novembris viisid kolm töötavat mentorit läbi õpetajatele baaskoolituse (16 akad. tundi). Koolitusest võtsid osa iga osaleva kooli õpetaja, kes rakendavale klassile tunde annab. Koolitusel osalesid ka tugipersonali/juhtkonna esindajad. Kokku osales koolitusel vähemalt ühel päeval 34 õpetajat/tugispetsialisti/juhtkonna esindajat ning 9 mentorit. Käitumisoskuste Mängu rakendati 2015/16. õa-l 21 õpetaja poolt, kes osalesid koolitusel täismahus.

Käitumisoskuste Mänguga oli 2015/16. õa-l liitunud 21 kooli: Tallinna 32. Keskkool, Tallinna Kuntsigümnaasium, Merivälja Kool, Tallinna Pääsküla Gümnaasium, Tallinna Saksa Gümnaasium, Audentese Erakool, Muraste Kool, Vääna Mõisakool, Laulasmaa Kool, Pärnu Vanalinna Põhikool, Pärnu Ülejõe Põhikool, Pärnu-Jaagupi Gümnaasium, Põltsamaa Gümnaasium, Viiratsi Kool, Lustivere Põhikool, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium, Tartu Descartes'i Kool, Võru Kesklinna Kool, Antsla Gümnaasium, Sillamäe Eesti Põhikool ning Rakvere Reaalgümnaasium. Käitumisoskuste Mänguga 21-st liitunud koolist oli 15 uut kooli, kes alustasid Käitumisoskuste Mängu rakendamist 2015/16. õa-l, ja 6 kooli, kes jätkasid Käitumisoskuste Mängu rakendamist. Peamiselt rakendati Käitumisoskuste Mängu esimestes (15 koolis) ja teistes (6 koolis) klassides.

2016. aasta veebruaris viidi läbi Käitumisoskuste Mängu rakendavatele õpetajatele täienduskoolitus. Koolitusel käsitleti veelkord kokkuvõtvalt metoodika sisu, arutati õpetajate ja mentorite varasemaid kogemusi, rakendamise käigus ette tulnud raskusi ning leiti ühiselt neile lahendusi.

2016. aasta juunis toimus 2015/16. õa aastalõpu tänuüritus, kus kõiki õpetajaid ja programmis osalevaid koole tänati. Lisaks toimus tänuüritusel kovisooni vormis refleksiooni sessioon ja analüüsiti 2015/16. õa hindamistulemusi.

2016. aasta oktoobris ja novembris läbisid metoodika baaskoolituse (16 akad. tundi) 42 õpetajat, kes alustasid metoodika rakendamist koolituse järgselt. Koolitusel osalesid ka koolide juhtkonna ning tugipersonali liikmed ning teised partnerid (nt vabatahtlikud vaatlejad, õpetajakoolituse õppejõud). Baaskoolitused viidi läbi kolmes grupis: kaks Tallinnas ja üks Tartus.

Õpetajate baaskoolituse programmi (sh õppekava) väljatöötamisel tegi projektijuht tihedat koostööd viie mentori/koolitajaga. Ühiselt analüüsiti eelneva aasta koolituste tulemusi, koolitusprogrammi ning osalejate tagasisidet eesmärgiga täiendada järgmiste õpetajate baaskoolituste programme. Ühiselt koostati koolituskava ja tehti põhjalik eeltöö kolme koolituse sisulise ühtsuse ja kvaliteedi tagamiseks.

2016. aastal oli õpetajate/koolide valiku peamiseks kriteeriumiks kooli enda soov ja kooli asukoht. 2016/17. õa-l oli Käitumisoskuste Mänguga liitunud 42 kooli: Ahtme Gümnaasium, Aravete Keskkool, Audentese Erakool*, Audru Kool, August Kitzbergi nim. Gümnaasium, Emili Kool, Haapsalu Põhikool, Kehtna Põhikool, Kilingi-Nõmme Gümnaasium, Kohtla-Järve Tammiku Põhikool, Konguta Kool, Kose Gümnaasium*, Kärkla Põhikool, Lasnamäe Vene Gümnaasium, Laulasmaa Kool*, Laupa Põhikool, Leisi Keskkool, Maardu Gümnaasium, Merivälja Kool*, Muraste Kool*, Narva Soldino Gümnaasium, Paldiski Põhikool, Parksepa Keskkool, Põltsamaa Ühisgümnaasium*, Pärnu Vanalinna Põhikool*, Rakvere Põhikool, Rakvere Reaalgümnaasium*, Randvere Kool, Saue Gümnaasium, Sillaotsa Kool, Tallinna Kunstigümnaasium*, Tallinna Mustamäe Gümnaasium*, Tallinna Muusikakeskkool, Tallinna Saksa Gümnaasium*, Tallinna Ühisgümnaasium, Tartu Forseliuse Kool*, Tartu Hansa Kool, Tartu Kesklinna Kool, Viiratsi Kool*, Võnnu Keskkool, Väike-Maarja Gümnaasium, Väätsa Põhikool. Käitumisoskuste Mänguga 42-st liitunud koolist oli 29 uut kooli, kes alustasid Käitumisoskuste Mängu rakendamist 2016/17. õa-l, ja 13* kooli, kus juba olid eelnevalt metoodikat kasutatavaid õpetajaid või jätkasid Käitumisoskuste Mängu rakendamist.

2017. aasta veebruaris viidi läbi Käitumisoskuste Mängu rakendavatele õpetajatele ühepäevane (8 akad. tundi) täienduskoolitus. Koolitusel käsitleti veelkord kokkuvõtvalt metoodika sisu, arutati õpetajate ja mentorite varasemaid kogemusi, rakendamise käigus ette tulnud raskusi ning leiti ühiselt neile lahendusi.

2017. aasta juunis toimus 2016/17. õa aastalõpu tänuüritus, kus kõiki õpetajaid, programmis osalevaid koole ja koostööpartnereid tänati. Koolitusel jagasid seminarivormis metoodikaga seonduvaid lisateadmisi mitmed valdkonlikud eksperdid ja õpetajatel oli kunstiteraapia metoodika võtteid kasutades refleksiooni sessioon.

2017. aasta septembris ja novembris viidi läbi õpetajate baaskoolitus (kokku 16 akad. tundi), kus osales kokku 91 õpetajat. Baaskoolitus viidi läbi viies grupis: kolm Tallinnas (millest üks oli venekeelne) ja kaks Tartus. Eesmärgiga ühtlustada koolitusgruppide kvaliteeti ja koolituse sisu paremat omandamist täiendati koostöös 8 mentoriga taaskord õpetajate baaskoolituse programmi (sh õppekava).

2017. aastal oli õpetajate/koolide valiku peamiseks kriteeriumiks kooli enda soov ja kooli asukoht (eriti maakoolid ja väiksemad klassid).

2017/18. õa-l oli Käitumisoskuste Mänguga liitunud 42 kooli: Ahtme Gümnaasium*, Antsla Gümnaasium*, Aruküla Põhikool, Audentese erakool*, Avatud Kool, C.R. Jakobsoni nim Torma Põhikool, Emili Kool*, Haapsalu Põhikool*, Hagudi Põhikool, Heimtali Põhikool, Kehra Gümnaasium, Kilingi-Nõmme Gümnaasium*, Kivi-Vigala Põhikool, Kohtla-Järve Tammiku Põhikool*, Kose Gümnaasium Harmi õpipaik, Kärkla Põhikool*, Kääpa Põhikool, Lasnamäe Vene Gümnaasium*, Laulasmaa Kool*, Laupa Põhikool*, Leisi Keskkool*, Lüllemäe Põhikool, Muraste Kool*, Narva Soldino Gümnaasium*, Põltsamaa Ühisgümnaasium*, Pärnu Vanalinna Põhikool*, Rakke Kool, Randvere Kool*, Rõngu Keskkool, Saue Gümnaasium*, Tabasalu Ühisgümnaasium, Tallinna Juudi Kool, Tallinna Saksa Gümnaasium*, Tallinna Toomkool, Tartu Erakool, Tartu Hiie Kool, Tartu Mart Reiniku Kool, Tartu Raatuse kool, Tartu Veeriku Kool*, TERA Peedu kool, Viiratsi Kool*, Võru Kesklinna Kool*. Käitumisoskuste Mänguga 42-st liitunud koolist oli 20 uut kooli, kes alustasid Käitumisoskuste Mängu rakendamist 2017/18. õa-l, ja 22* kooli, kus juba olid eelnevalt metoodikat kasutatavaid õpetajaid või jätkasid Käitumisoskuste Mängu rakendamisega.

2017. aasta oktoobris viidi lisaks läbi ka õpetajate täienduskoolitus (refleksioonipäev) kõigile eelnevatel aastatel metoodikat rakendanud õpetajatele. Refleksioonipäeval osales kokku 18 õpetajat ning esindajaid oli kõigist metoodika rakendusaastatest. Koolituspäeval keskenduti ettetulnud probleemide reflekteerimisele ja lahenduste otsimisele, rõhutati metoodika tõenduspõhisust, arutleti võimaluste üle rakendada metoodika hariduslike erivajadustega lastega ning metoodika edasiarenduste üle.

2018. aasta veebruaris viidi läbi VEPA Käitumisoskuste Mängu rakendavatele õpetajatele (8 akad. tundi) täienduskoolitus. Koolitusel käsitleti veelkord kokkuvõtvalt metoodika sisu, arutati õpetajate ja mentorite varasemaid kogemusi, rakendamise käigus ette tulnud raskusi ning leiti ühiselt neile lahendusi.

2018. aasta juunis toimus 2017/18. õa tänuüritus, kus kõiki õpetajaid, programmis osalevaid koole ja koostööpartnereid tänati. Koolitusel esitati kokkuvõtte õpetajate tagasisidest, jagati muljeid VEPA mõjust kooli kultuurile laiemalt ning tutvustati jõustava supervisiooni põhimõtteid. Eraldi tunnustati 8 kooli (Viiratsi Kool, Võru Kesklinna Põhikool, Pärnu Vanalinna Põhikool, Põltsamaa Ühisgümnaasium, Muraste Kool, Laulasmaa Kool, Tallinna Saksa Gümnaasium, Erakool Audentes), kus Käitumisoskuste Mängu rakendatakse järjekindlalt 3 või enam aastat.

2018. aasta augustis viidi läbi metoodikat rakendanud õpetajate ühepäevased koolitused: kogemus- ja refleksioonipäevad (8 akad. tundi), mis toimusid kolmes grupis (Tallinn, Tartu ja Pärnu) võttes arvesse suurenenud VEPA õpetajate arvu (osales 59 õpetajat ja mentorit).

2018. aasta augustis-septembris ja novembris viidi läbi õpetajate baaskoolitus (kokku 16 akad. tundi), kus osales kokku 80 õpetajat. Baaskoolitus viidi läbi neljas grupis: kaks Tallinnas ja kaks Tartus. Eesmärgiga VEPA tutvustamiseks ja rakendamise toetamiseks koolis viidi õpetajate koolitusega paralleelselt läbi kaks lühikoolitust (8 akad. tundi, üks Tartus ja üks Tallinnas) kooli juhtkondade liikmetele (osales 16 inimest).

2018/19. õa-ks on Käitumisoskuste Mänguga liitunud 39 kooli: Pääsküla Gümnaasium*, Alavere Põhikool, Paldiski Põhikool*, Emmaste Põhikool, Tallinna Südalinna Kool, Kiviõli 1. Keskkool, Järva-Jaani Gümnaasium, Uuemõisa Lasteaed-Algkool, Haapsalu Põhikool*, Kadrina Keskkool, Kehra Gümnaasium*, Tori Põhikool, *Rapla Vesiroosi Gümnaasium*, Põlva Kool, Orissaare Gümnaasium, Pelgulinna Gümnaasium, Ilmatsalu Kool, Tarvastu Gümnaasium, Kõrveküla Põhikool, Vastseliina Gümnaasium, Tartu Hiie Kool*, Laulasmaa Kool*, Muraste Kool*, Põltsamaa Ühisgümnaasium*, Loo Kool, Ülenurme Gümnaasium, Kohtla-Järve Järve

Gümnaasium, Tsirguliina Keskkool, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium*, Võnnu Keskkool*, Pärnu Vanalinna Põhikool*, Kärdla Põhikool*, Leisi Keskkool*, Hagudi Põhikool*, Võru Kesklinna Kool*, Tartu Mart Reiniku Kool*, Tallinna Juudi Kool*, Erakool Audentes*, Tallinna Saksa Gümnaasium*.

Neist 19* kooli, kus metoodikat rakendati ka eelnevalt, 10 kooli, kus piloteeritakse koolimentorluse süsteemi, 17 kooli, kus viidi läbi mitme-etapilist VEPA Käitumisoskuste Mängu mõju-uuringut kontrollklassides (ei rakendanud metoodikat); 4 kooli, mida kaasati programmi tagamaks metoodika laienemist kõikidesse maakondadesse. Alates 2018/19. õppeaastast sõlmiti Käitumisoskuste Mängu programmiga liitunud koolidega partnerluslepingud, mis reguleerivad poolte õigusi ja vastutust.

2019. aasta jaanuaris ja veebruaris viidi läbi 2018/19. õa-I VEPA programmiga liitunud õpetajatele viimane koolituspäev. Koolitusel käsitleti veelkord kokkuvõtvalt metoodika sisu, arutati õpetajate ja mentorite varasemaid kogemusi, rakendamise käigus ette tulnud raskusi ning leiti ühiselt neile lahendusi.

2019. aasta juunis toimus 2018/19. õa tänuüritus, kus kõiki õpetajaid, programmis osalevaid koole ja koostööpartnereid tänati. Koolitusel esitati kokkuvõtte õpetajate tagasisidest, jagati muljeid VEPA mõjust ning tutvustati esimesi VEPA metoodika mõju-uuringu tulemusi (Karin Streimann). Eraldi tunnustati 4 kooli (Emmaste Põhikool, Kärdla Põhikool, Leisi Keskkool, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium), kus VEPA Käitumisoskuste Mängu rakendatakse järjekindlalt 3 või enam aastat.

2019. aasta augustis toimus ühepäevane täienduskoolitus VEPA programmis osalenud õpetajatele (8 akad. tundi, üks Tartus ja üks Tallinnas, kokku oli osalejaid 42). Kogemus- ja refleksioonipäeva eesmärgiks oli julgustada VEPA õpetajaid rakendama ka edaspidi VEPA metoodikat ning võimaldada kogemuste jagamist, mistõttu kaasati koolituse läbiviimisesse ka aktiivseid VEPA õpetajaid, kes viisid läbi kaks töötuba.

2019. aasta augustis-septembris ja oktoobris-novembris viidi läbi õpetajate baaskoolitus (kokku 16 akad. tundi), kus osales kokku 133 õpetajat. Baaskoolitus viidi läbi kuues grupis: kolm Tallinnas, kaks Tartus ja üks Ida-Virumaal. Viis koolitusgruppi toimusid eesti keeles ja üks koolitusgrupp vene keeles.

Eesmärgiga tutvustada VEPA programmi laiemalt koolis ja toetada VEPA metoodika laialdast rakendamist koolis, viidi õpetajate koolitusega paralleelselt läbi kaks lühikoolitust (8 akad. tundi, üks Tartus ja üks Tallinnas) kooli juhtkondade liikmetele (kokku osales 20 inimest).

2019. aasta novembris viidi esmakordselt läbi VEPA metoodika lühikoolitus tugipersonali esindajatele (üks grupp Tallinnas ja üks grupp Tartus, kus osales vastavalt 20 ja 15 inimest). Koolituse eesmärgiks oli ühtlustada õpetajate ja tugipersonali arusaamist VEPA metoodikast, tagada laialdane VEPA metoodika kasutamine VEPA programmiga liitunud koolides ja parandada õpetajate ja tugipersonali koostööd.

2019/20. õa-ks liitus Käitumisoskuste Mänguga 74 kooli: Tallinna Pääsküla Gümnaasium*, Alavere Põhikool*, Paldiski Põhikool*, Emmaste Põhikool*, Tallinna Südalinna Kool*, Kiviõli 1. Keskkool*, Uuemõisa Lasteaed-Algkool*, Haapsalu Põhikool*, Kadrina Keskkool*, Kehra Gümnaasium*, Tori Põhikool*, Rapla Vesiroosi Gümnaasium*, Põlva Kool*, Orissaare Gümnaasium*, Tallinna Pelgulinna Gümnaasium*, Ilmatsalu Kool*, Kõrveküla Põhikool*, Laulasmaa Kool*, Muraste Kool*, Põltsamaa Ühisgümnaasium*, Loo Keskkool*, Kohtla-Järve Järve Põhikool* (end Kohtla-Järve Järve Gümnaasium), Tsirguliina kool*, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium*, Võnnu Keskkool*, Pärnu Vanalinna Põhikool*, Leisi Keskkool*, Hagudi Põhikool*, Tartu Mart Reiniku Kool*, Tallinna Juudi Kool*, Tallinna Saksa Gümnaasium*, Tartu Hiie Kool*, Kehtna Põhikool*, Laupa Põhikool*, Randvere Kool*, Rakvere Põhikool*, Viiratsi Kool*, Lõuna TERA*, Antsla Gümnaasium*, Rõngu Keskkool*, Konguta Põhikool*, Tartu Veeriku Kool*, Lasnamäe Vene Gümnaasium*, Iisaku Gümnaasium, Kohila Gümnaasium, Viljandi Jakobsoni Kool, Kohtla-Järve Tammiku Põhikool*, Kohtla-Järve Maleva Põhikool, Oru Kool, Palivere Põhikool, Audru Põhikool, Kuressaare Gümnaasium, Pärnu Kuninga Põhikool*, Kose Gümnaasium*, Rakke Põhikool*, Tartu Raatuse Põhikool*, Tartu Forseliuse Kool*, Tallinna Kunstigümnaasium*, Avatud Kool*, Võnnu Keskkool*, Tapa Vene Põhikool, Maardu Gümnaasium*, Kohtla-Järve Slaavi Põhikool, Valga Priimetsa Kool, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Narva Paju Kool, Narva Keelte Lütseum, Sillamäe Vanalinna Põhikool, Tallinna Tondi

Põhikool, Tallinna Kristiine Gümnaasium*, Tallinna Kuristiku Gümnaasium, Aste Põhikool, Jakob Westholmi Gümnaasium*, Merivälja Kool*, Tartu Kesklinna Kool*.

Neist on 56* kooli, kus metoodikat rakendati ka eelnevalt; 42 kooli, kus jätkatakse koolimentorluse süsteemi piloteerimisega; 14 vene õppekeeleklassidega kooli. Ka 2019/20. õa-l on VEPA Käitumisoskuste Mängu programmiga liitunud koolidega sõlmitud partnerluslepingud, mis reguleerivad poolte õigusi ja vastutust.

2020. aasta jaanuaris ja veebruaris toimus 2019/2020. õa-l VEPA programmiga liitunud õpetajatele kolmas koolituspäev (8 akadeemilist tundi). Koolitusel käsitleti veelkord kokkuvõtvalt metoodika sisu, arutati õpetajate ja mentorite varasemaid kogemusi, rakendamise käigus ette tulnud raskusi ning leiti ühiselt neile lahendusi.

2020. aasta mais toimus veebipõhine tänuüritus kõikidele 2019/2020 õa-l VEPA programmis osalenud õpetajatele, mentoritele ja koolitajatele. Tänuüritusel tänati ja tunnustati algajaid ja kogenud mentoreid ning VEPA õpetajaid. Üritusele oli koolitajana kaasatud Tiina Merkuljeva (Arengupartner OÜ), kes juhendas reflektiivset praktikat osalejate jõustamiseks (talletamaks eriolukorra perioodi). Koolitusel tunnustati eraldi kolme kooli (Põltsamaa Ühisgümnaasium, Tallinna Saksa Gümnaasium ja Pärnu Vanalinna Põhikool), kus VEPA Käitumisoskuste Mängu rakendatakse järjekindlalt alates 2014/2015 õa-st.

2020. aasta augustis toimus kogenud VEPA õpetajate koostööpäev (varasem refleksioonipäev) ehk ühepäevane täienduskoolitus VEPA programmis osalenud õpetajatele (mahuga 8 akad. tundi, kaks gruppi Tallinnas, millest üks eesti- ja teine venekeelne, ning üks eestikeelne grupp Tartus, kokku oli osalejaid 47). Kogemus- ja refleksioonipäeva eesmärkideks oli aidata õpetajatel reflekteerida VEPA rakendamist eriolukorra perioodil, koolitada õpetajaid VEPA metoodika rakendamisel HEV-õpilastega, luua sobiv keskkond parimate praktikate ja kogemuste jagamiseks ning soodustada õpetajate omavahelist koostööd (nt ühised tunnivaatlused, sõprusklassid jms).

1.1.6 Õpetajate juhendamine ja nõustamine mentorite poolt.

2015/16. õa vältel sõlmiti metoodika rakendamiseks leping 9 mentoriga, kes toetasid mänguga liitunud 21 õpetajat. Kolm mentorit viisid läbi õpetajate baaskoolituse.

Mentorite peamine roll oli toetada õpetajaid metoodika rakendamise esimese õppeaasta vältel. Peale õpetajate baaskoolitust külastas iga mentor tema juhendamisel olevaid õpetajaid vähemalt korra koolis kohapeal. Lisaks sellele nõustasid mentorid õpetajaid elektroonilisel teel.

2015/16. õa-ks sõlmitud 9 mentori lepingust lõpetati üks ennetähtaegselt, kuna mentoril ei olnud isiklikel põhjustel võimalik lepingujärgseid kohustusi täita. Ülejäänud kaheksa mentorit toetasid ja nõustasid regulaarselt kokku 21 õpetajat vastavalt õpetajate vajadustele ja lepingus ettenähtud mahtudele nii elektroonilisel ja/või telefoni teel kui ka koolis kohapeal kuni 2015/16. õa lõpuni. Mentorite toetus oli järjepidev. Õpetajate tagasiside analüüsi alusel muudeti mentorite lepinguperioodi kestust: mentorite toetus ei lõppe kooliaasta lõpuga, vaid jätkub ka kuni kahe külastusega uue kooliaasta alguses, et muuta metoodika kasutamine järjepidevamaks ka uue õa alguses.

2015/16. õa-l metoodika kasutamist alustanud õpetajatest oli õa lõpus kogutud tagasiside põhjal 94,5% valmis metoodika rakendamist jätkama. Eesmärgiga toetada metoodika järjepidevat kasutamist ka uue õa alguses, külastasid 2016. aasta sügisel eelmise lepinguperioodi 8 mentorit 2015/16. õa metoodika rakendamist alustanud õpetajaid.

2016/17. õa alguses alustasid 22 lepingulist mentorit 42 õpetaja toetamist vastavalt õpetajate vajadustele ja lepingus ettenähtud mahtudele, sh koolikülastused, elektrooniline ja/või telefoni teel nõustamine. Üks 2016. aasta kevadel sõlmitud mentori lepingutest lõpetati ennetähtaegselt, kuna mentoril puudus võimalus lepingujärgselt õpetajat toetada.

2016/17. õa-l metoodika kasutamist alustanud õpetajatest oli õa lõpus kogutud tagasiside põhjal 88,8% valmis metoodika rakendamist jätkama järgmisel õa-l ning keskmiselt 92,1% õpetajatest olid rahul mentori tööga. Tagasisideküsimustik on anonüümne, mistõttu pole teada, millistel konkreetsetel põhjustel oli hinnang metoodikaga jätkamisele võrreldes 2015/16. õa-ga veidi langenud. Sellegipoolest oli jätkajate protsent väga kõrge ja on loomulik, et igal õa-l leidub mõni õpetaja, kes metoodika juures kõike omaks ei võta.

2017/18. õa-l toetas 32 mentorit 91 õpetajat vastavalt õpetajate vajadustele ja lepingus ettenähtud mahtudele, sh koolikülastuses, elektrooniline ja/või telefoni teel nõustamine. Mentorite nõustamisteenuse kvaliteeti hindavad nii õpetajad kui ka projektimeeskond väga kõrgeks. Õppeaasta algul võib küll üksikudel õpetajatel olla keeruline harjuda sellise toetusvormiga, kuid õpetajate vajadusi arvestav nõustamine on taganud õpetajate kõrge rahuolu mentoritega. Tänu mentoritele on olnud võimalik hoida metoodika järjepidevust ja kvaliteeti.

2017/18. õa-l metoodika kasutamist alustanud õpetajatest oli õa lõpus kogutud tagasiside põhjal 96,8% valmis metoodika rakendamist jätkama järgmisel õa-l ning õpetajad olid väga rahul mentori tööga.

2018/19. õa-l toetas 31 mentorit 80 õpetajat. Neist 8 koolimentorit, kellel on sõlmitud töövõtuleping TAI-ga, ja 3 koolimentorit, kelle tööd tasustab kool. Koolimentorid toetavad metoodikat rakendavaid õpetajaid oma koolis. 20 mentoriga on sõlmitud töövõtuleping TAI-ga ja nemad toetavad metoodikat rakendavaid õpetajaid vastavas piirkonnas. 2018. aasta kevadel viidi mentori tööülesanded vastavusse Balti Uuringu Instituudi soovitustega, lisades tööülesannete hulka õpetajate kovichoonigruppide juhendamise ja kohtumised koolijuhtkonnaga esindajaga.

2019/20. õa-l toetab 79 mentorit 132 õpetajat, neist 51 on koolimentorid. Koolimentorite seas on 18 koolimentorit, kellel on sõlmitud töövõtuleping Tervise Arengu Instituudiga ja 29 koolimentorit, kelle tööd tasustab kool, lisaks 4 mentorit, kellel on nii piirkonnamentori leping (kovichoonide läbiviimiseks) ja kes tegutsevad ka koolimentoritena. Koolimentorid toetavad VEPA metoodikat rakendavaid õpetajaid oma koolis, 41 neist on kogenud VEPA õpetajad ja 9 neist on 2019. a kevadel toimunud konkursi käigus leitud mentorid, kes täidavad koolimentori ülesandeid. 29 mentoriga on sõlmitud töövõtuleping Tervise Arengu Instituudiga ja nemad toetavad VEPA metoodikat rakendavaid õpetajaid vastavas piirkonnas. Mentorite seas on 2019. õa-l 9 vene keele oskusega mentorit, et tagada piisav toetus vene emakeelega õpetajatele.

1.1.7 Hindamistegevuse läbiviimine (andmete kogumine, analüüs ning vajadusel töö hindamisinstrumentidega).

2015 teisel poolaastal analüüsiti pilootaastal kasutusel olnud ankeete ja kohandati neid 2015/16. õa hindamistegevuse läbiviimiseks. Hindamistegevuse baastaseme mõõtmiseks viidi läbi 21 Käitumisoskuste Mängu metoodikat rakendamist alustanud klassis. Baastaseme hindamiseks külastasid TAI vaatlejad metoodika rakendamist alustanud klasse ja mõõtsid mittedoovitud käitumise hulka viieteist minuti kohta.

Lisaks täitsid õpetajad iga õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku ja õpetaja enesehindamise küsimustiku. Mõõdetud tulemusi võrreldi kooliaasta lõpus mõõdetavate tulemustega, et anda hinnang metoodika mõjule seda rakendavates klassides.

2016 esimesel poolaastal viidi lõpuni 2015/16. õa hindamistegevus. 2016. aasta talvel ja kevadel viisid TAI hindajad läbi klassivaatlusi, et hinnata mittedoovitud käitumiste hulka klassis, 2016. aasta kevadel täitsid õpetajad taas iga õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku ning õpetajad enesehindamise küsimustiku. 2016. aasta talvel ja kevadel läbiviidud hindamistegevuse tulemusi võrreldi baashindamistulemustega (sügis 2015). Hindamistegevus näitas, et Käitumisoskuste Mängu rakendavad õpetajad peavad vähem tegelema õpilaste korrale kutsumisega, tulevad tõhusamalt toime klassi juhtimise ja suunamisega, leiavad, et õpilaste enesekontroll ja sõbralikkus on suurenenud ning paranenud on õpetaja kontakt nendega, samuti soovivad nad metoodika kasutuselevõtmist ka teistele koolidele. 2016. aasta suvel valmis hindamistegevuse tulemusel 2015/16. õa kohta raport (http://www.terviseinfo.ee/images/2015-2016_oppeaasta_kokkuvote.pdf).

Hindamistegevus oli 2016/17. õa jooksul kahetasandiline. Õppeaastajooksul viidi läbi tavapärase hindamistegevus (baastase sügisel, järelhindamine kevadel) ning alustati ka laima mõju-uuringuga. Mõju-uuring on osa hindamistegevusest ning kestab 2016. aasta sügisest 2018. aasta kevadeni.

2016. aasta sügisel koguti 2016/17. õa baastaseme andmeid kokku 63 klassi kohta, kellest 42 on metoodikat rakendavad klassid ning 21 on kontroll-klassid. Kokku 63 klassist, kus viidi läbi hindamistegevus, osalevad mõju-uuringus 42 klassi (21 rakendavat klassi ja 21 kontrollklassi). Rakendavate klasside seast osalevad 21 Käitumisoskuste Mängu mõju-uuringus ja 21 rakendavad metoodikat uuringu väliselt. Mõju-uuring on osa hindamistegevusest, kuid lühiajalisem ja detailsem. Hindamisinstrumendid on mahukamad kui tavapärase hindamistegevuse raames kasutatavad instrumendid. Mõju-uuringusse on kaasatud ka lapsevanemad ning lastega viiakse läbi arvutipõhine test.

Hindamistegevusi viidi läbi mõju-uuringus osalevates klassides (metoodikat rakendavates ja kontrollklassides) ning uuringuvälistes metoodikat rakendavates klassides, kuid seda erinevas mahus.

Andmete kogumiseks täitsid kõik õpetajad laste kohta (kõigi 63 klassi kohta, kes olid programmi kaasatud 2016/17. õa) tugevuste ja raskuste küsimustiku (hindamistegevuse instrument) ja enda kohta (63 õpetajat) õpetaja enesetõhususe ankeedi (hindamistegevuse instrument). Mõju-uuringus osalevates klassides olid kaasatud ka lapsevanemad, kes täitsid samuti tugevuste ja raskuste küsimustikud. Lisaks viidi 24 mõju-uuringus osalevas klassis (tehti alavalim) läbi *Go/no-go* arvutipõhine test, et hinnata laste pidurduslikku kontrolli ehk võimet pärssida ebakohaseid või ebasobivaid käitumuslikke vastuseid või reaktsioone. Õppeaasta alguses mõõdetud tulemusi võrreldakse kooliaasta lõpus mõõdetavate tulemustega, et anda hinnang metoodika mõjule rakendavates klassides.

2017. aasta kevadel viidi läbi järelhindamine kokku 63-s klassis (42 metoodikat rakendavat ning 21 kontroll-klassi). Selleks täitsid kõik 63 klassi õpetajad iga oma õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku ja enda kohta õpetaja enesetõhususe ankeedi. Kooliaasta lõpus rakendavate õpetajatelt kogutud tagasiside näitas, et õpetajad on rahul oma mentori tööga, VEPA metoodikat kasutades on muutunud rahulikumaks ja enesekindlamaks ning peavad vähem tegelema õpilaste korrale kutsumisega. Õpetajad märgivad, et lapsed pingutavad tunnis rohkem, vähenenud on tundi segavkäitumine ning suurenenud õpilaste enesekontroll. Tugevuste ja raskuste küsimustiku täitsid ka mõju-uuringusse kaasatud klasside laste vanemad (42). Lisaks viidi 24 mõju-uuringus osalevas klassis (tehti alavalim) läbi *Go/no-go* arvutipõhine test.

2017/18. õa algul viidi baashindamine läbi 91 programmiga liitunud klassis. Selleks täitsid õpetajad iga oma õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku ning enda kohta enesetõhususe ankeedi.

2017. aastal viidi läbi ka programmi protsessi vahehindamine Balti Uuringute Instituudi poolt, mille raames sooviti saada praktikas rakendatavaid ettepanekuid, kuidas metoodika üle-eestilist kasutamist ja pidevat laienemist süsteemi tasandil kõige tõhusamalt korraldada. Selleks vaadati, kas tegevuste elluviimise protsessid aitavad parimal võimalikul viisil kaasa eesmärkide saavutamisele ning on asjakohased ja jätkusuutlikud. Vahehindamine näitas positiivseid tulemusi senise rakenduspraktika kohta, kuid tõi välja ka soovitusi programmi edaspidiseks arendamiseks, mida projekti meeskond järk-järgult vastavalt võimalustele ellu hakkab viima.

Positiivsena toodi välja nt see, et

- metoodika rakendamine on Eestis hästi käivitunud;
- metoodika on asjakohane nii suurtele kui väikestele, eesti- ja venekeelsetele, kui linna- ja maapiirkonna koolidele ning klassidele, eelkõige aga 1. ja 2. klassi või isegi lasteaialastele;
- tunnetuslikult peetakse VEPA-t mõjusaks laste käitumist suunavaks ennetusmeetodiks.

Soovitustena toodi välja nt see, et:

- metoodika tutvustamisel tuleks edaspidi rohkem rõhutada pikaajast mõju ja juhtkonna/tugipersonali toetatava rolli olulisust,
- ühest koolist tuleks kaasata rohkem kui ühte õpetajat eesmärgiga tugevdada koolisisest võrgustikku;
- kaasata võimalusel projekti ka kommunikatsioonispetsialist, et oleks võimalik teavitustegevuse sihipärasemalt ellu viia.

2018. aasta kevadel täitsid õpetajad uuesti iga enda klassi õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku ning õpetaja enesehindamise küsimustiku. Baastaseme osas toimus andmekogumine 2017. aasta sügisel. Küsimustikke täidetakse regulaarselt ning need on aluseks VEPA

tulemuslikkuse hindamisel. Küsimustikud võimaldavad hinnata VEPA metoodika mõju õpetaja tõhususele (klassi juhtimine, õpilaste kaasamine jms) ning õpilastele (nt käitumisega seotud raskused, koostöö oskused). VEPA rakendamise eel- ja järelküsitluse andmed sisestati ning nende põhjal koostati andmebaas. Analüüsi ja õppeaasta raporti koostamine toimus 2018. aasta teisel poolaastal (raport valmis septembri esimeses pooles). Raport oli üheks sisendiks õppeaasta tulemuslikkusest ülevaate saamisel ning edasiste tegevuste planeerimisel.

Lisaks täitsid VEPA-t rakendavad õpetajad maikuus elektroonse tagasisideankeedi. Tagasisideküsitluse tulemused võeti kokku ja lisati need koos teiste küsimustike andmetega õppeaasta raportisse. Tagasisidest ilmnes, et õpetajad on väga rahul neid toetanud mentori tööga ja soovitaks VEPA rakendamist ka teistele õpetajatele. Õpetajad on märganud, et peale VEPA metoodika kasutuselevõtmist on vähem segavat käitumist ja sellega seotud korralekutsumisi tunnis, lapsed pingutavad rohkem ja suurenenud on nende enesekontroll, õpilased teevad üksteisega rohkem koostööd ja oskavad märgata üksteise käitumist, paranenud on õpetaja kontakt lastega.

2017/18. õppeaastal lõppes kaheaastane täpsem mõju-uuring sekkumis- ja kontrollrühma osavõtul (mõlemas rühmas 21 klassi). Kevadel täitsid uuringus osalevate klasside õpetajad ja õpilaste vanemad viimast korda küsimustikke (eelmised andmekogumised toimusid 2016/17. õa alguses ja lõpus). 2017. a teisel poolaastal pani Kognitiivse ja Käitumisteraapia Keskus kokku andmebaasid kooliaasta algul kogutud Go/No-go testi andmetest, kooliaasta lõpus kogutud andmetest ning eel- ja järelhindamise andmetest. Nende põhjal koostati 2018. aasta esimesel poolaastal raport, mis kajastab muutuseid laste enesekontrollivõimes ajas. Raporti ja teiste mõju-uuringu raames läbi viidud hindamistegevuste põhjal koostati 2018. aastal teadusartikkel, mis kirjeldab VEPA mõju laste vaimsele tervisele ja käitumisele.

Sekkmisrühma klassid alustasid VEPA rakendamist 2016/17. õa-l ning samal aastal alustanud kontrollklassid saavad VEPA-ga liituda 2018/19. õa-l (kontrollklassid ei tohtinud kahe mõju-uuringu aasta jooksul metoodikat rakendada).

2018. aasta juuni alguses viidi läbi tagasisideküsitlus mentorite seas, et selgitada nende rahulolu tööga, nõustamise ja koolituse vajadusi. Küsitluses osales 26 mentorit 31-st. Selgus, et mentoritel on heal tasemel. Mentorid vajavad kõige rohkem ühiseid kohtumisi, arutelusid ja refleksiooni. Septembris valmis 2017/18. õa koondraport, mis sisaldab erinevate küsitluste tulemusi, ja on üleväl terviseinfo.ee lehel.

2019. aasta mais täitsid 2018/19. õa-l VEPA-t rakendanud õpetajad ja neid toetanud mentorid elektroonse tagasisideankeedi. Vastas 54 õpetajat 80-st ja 26 mentorit 31-st. Õpetajate rahulolu oli ka sellel õppeaastal kõrge ning nähakse muutusi nii endas kui õpilastes. Nii õpetajad kui mentorid mainivad kõige enam tundi segava käitumise vähenemist, laste suurenenud enesekontrolli ja pingutamist, õpetaja suurenenud enesekindlust ja rahulikkust. Mentorite motivatsiooni tase VEPA rakendamisel on 10-pallisel skaalal 8,5 ning õpetajate puhul 8,3. Õpetajad soovivad VEPA-ga jätkata ka järgneval õppeaastal ning vajavad selleks jätkuvaid kokkusaamisi, kogemuste vahetamist ja infot.

2019. a septembris valmis 2018/19. õa raport (<https://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/vepa-mang/hindamistegevus>), mis kajastab õpetajate ja mentorite tagasisidet VEPA aastale. Septembris-oktoobris toimus 2019/20. õppeaasta VEPA rakendamise eelne andmekogumine uute liituvate õpetajate seas. 91 õpetajat (sh 28 vene ja 63 eesti õppekeelega koolidest) täitsid enda kohta enesetõhususe küsimustiku ja iga enda klassi õpilase kohta tugevuste ja raskuste küsimustiku. Küsimustikke ei täitnud tugipersonali liikmed ning õpetajad, kes alustasid koolitusega juba augustis.

Järelküsitluse andmete kogumine toimub 2020. aasta mais. Iga 2019/20. õppeaasta VEPA koolituspäeva järel toimus elektroonne tagasiside andmine (küsimustik tõlgiti ka vene keelde). Tagasiside tulemused on kokku võetud ja neid jagatakse koolitajatega oma töö analüüsimiseks ning järgnevate koolituste ettevalmistamiseks. Õpetajate hinnangud koolitajate oskustele ja teadmistele olid kõrged – 6-pallisel skaalal vahemikus 5,3-5,9. Enda motivatsiooni VEPA meetodite kasutamiseks õpilastega peeti heaks – 6-pallisel skaalal 5,1.

VEPA kaheaastase sekkumis- ja kontrollrühmaga mõju-uuringu kohta avaldati teadusartikkel ajakirjas *Prevention Science*: <https://doi.org/10.1007/s11121-019-01050-0>.

Mõju-uuring on osa VEPA programmi laialdasest hindamistegevusest, mis 2016. aasta sügisest kuni 2018. aasta kevadeni viidi läbi Karin Streimanni eestvedamisel. Mõju-uuring tõestas VEPA programmi meetodika positiivset mõju õpilaste vaimsele tervisele ja õpetaja enesetõhususele. Eriti suurt mõju avaldas VEPA meetodika riskigrupis õpilastele, samas mõju oli märgatav ka nende õpilaste puhul, kelle puhul ei ole täheldatud võimalikke riske. Kontrollgrupis, kus VEPA meetodikat ei rakendatud, taolisi muutusi ei märgatud.

2020. aasta esimesel poolaastal koguti viimase koolituspäeva tagasiside õpetajatelt ning õppeaasta lõpu tagasiside kogumine mentoritelt ja õpetajatelt. Eriolukorra ja distantsõppele ülemineku tõttu alates märtsi keskpaigast kuni kooliaasta lõpuni jäi ära maikuus toimuma pidanud järelküsitlus (iga õpilase kohta tugevuste-raskuste küsimustiku täitmine ja õpetaja enesetõhususe küsimustiku täitmine).

Jaauanuaris-veebruaries toimunud kolmanda koolituspäeva elektroonsele tagasisidele vastas kokku 78 osalejat (124-st). Koolitajate tööle antud hinnangud jäid 6-pallisel skaalal vahemikku 5,4–5,7 (hinnati teemade valdamist, osalejate motiveerimist, materjali sidumist praktikaga jmt). Abistavaks peeti enda kogemuste jagamist ja teiste õpetajate kogemuste kuulamist.

Mai teisest poolest juuni alguseni koguti õpetajatelt ja neid toetanud mentoritelt elektroonset tagasisidet kogu VEPA kooliaasta kohta. Vastas 81 õpetajat (132-st) ja 63 mentorit (72-st). VEPA teistele õpetajatele soovitamise hinnang 10-pallisel skaalal oli 8,9. 77% õpetajatest kasutas VEPA elemente ka distantsõppe perioodil. Koostööd mentoriga hinnati heaks (keskmised hinnangud eri aspektidele 6-pallisel skaalal olid vahemikus 5,4–5,6) ja mentoripoolseid toetamise viise abistavaks (6-pallisel skaalal hinnangud vahemikus 4,8–5,6). Mentorid pidasid abistavaks neile TAI poolt antud infot ja toetust (hinnangud 7-pallisel skaalal olid vahemikus 5,8–6,5). 2019/2020 kooliaasta tagasiside andmetabelid valmisid TAI siseseks kasutamiseks 2020. aasta suvel ning oktoobris tehti lisaks lühivormis kokkuvõtte VEPA koolidele edastamiseks kooliaasta alguses.

1.1.8 Veebilehe- ja keskkonna loomine ning vajadusel hanke läbiviimine.

2015. aastal alustati Käitumisoskuste Mängu veebilehe ja keskkonna loomist. Programmi kohta on info peamiselt leitav <http://www.terviseinfo.ee/vepa> ja Facebookis <https://www.facebook.com/vepamang>.

2016. aasta jooksul täiendati pidevalt olemasolevat Käitumisoskuste Mängu veebilehte. Veebileht sisaldab ajakohast infot programmiga liitumise, liitunud koolide, hindamistegevuse jms kohta. Käitumisoskuste Mängu veebikeskkond valmis septembris 2016. Veebikeskkonna, veebilehe ja ka sotsiaalmeedia lehe uuendamine toimub jooksvalt, järjepidevalt ja vastavalt vajadustele.

2017. aastal täiendati jooksvalt veebikeskkonna sisu. Sisus tehti täiendusi vastavalt teemadele, mida on õpikus ja muudes abimaterjalides vähem kajastatud, näiteks hariduslike erivajadustega õpilaste kaasamine ja tõenduspõhine taust meetodika elementidel. Mentoritele loodi veebikeskkonda nimelised kasutajad. Mentorite tagasiside pinnalt arendatakse veebikeskkonda kasutajasõbralikumaks, misjärel jagatakse paroolid ka õpetajatele.

2018. aastal jätkati olemasoleva Käitumisoskuste Mängu veebilehe ning Facebooki keskkonnas VEPA programmi tutvustava lehekülje täiendamisega.

Facebooki leheküljel on mõeldud päevakohase info jagamiseks, huvi tõstmiseks VEPA programmi vastu ja olemasoleva VEPA kogukonna hoidmiseks. Kõik VEPA Facebooki täiendused tulenevad nendest vajadustest ja puudutavad pigem postituste regulaarsust ja sisu.

Veebikeskkond on loodud, kuid ei ole kasutusel, kuna VEPA mentorid ja õpetajad kasutavad aktiivselt teisi kanaleid suhtlemiseks, info ja materjalide jagamiseks (nt kinnine grupp Facebooki keskkonnas).

2019. aasta aastal veebikeskkonna arendamisega seotud tegevusi ei toimunud, kuna mentoritel puudub vajadus veebikeskkonna järele, seda asendab kinnine grupp Facebookis, isiklik kontakt koolitajatega või teiste mentoritega ning individuaalsed vestlused projektijuhiga. Õpetajad eelistavad isiklikku suhtlemist mentori ja kolleegidega ning soovi korral jagavad oma kogemusi kinnises Facebooki grupis ning igakuised koolitajate poolt juhitud online kohtumised kõigile VEPA õpetajatele.

2020. aastal veebikeskkonna arendamisega seotud tegevusi ei toimunud. Seevastu panustati VEPA õpetajate ja mentorite kinniste gruppide arendamisse Facebooki keskkonnas.

1.1.9 Käitumisoskuste Mängu teavitustegevused.

2015. aasta augustis tutvustati Käitumisoskuste Mängu Võrus hariduskonverentsil, kohtuti mitmete tervist edendavate koolide ja lasteaedade koordinaatoritega, kellele metoodikat suvepäevade raames tutvustati. Lisaks avaldati Õpetajate Lehes artikkel <http://opleht.ee/25870-voitjameeskonnad-voivad-teha-loomade-haali/> ja Terviseinfo blogis Käitumisoskuste Mängu tutvustav postitus <http://www.terviseinfo.ee/et/blogi/4411-kaitumisoskuste-mang-aitab-opetajatel-ja-opilastel-saada-veel-paremaks->.

2016. aasta veebruaris õpetajate täienduskoolitusel (26.02.2016) filmiti ja loodi õpetajate kogemusvideo „Mida arvavad õpetajad metoodikast“ (<http://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/koolis/tervise-edendamine-koolis/koostooprojektid/vepa-mang/videod>). Lisaks avaldati kaks artiklit: <http://arvamus.postimees.ee/3662785/karin-streimann-kuidas-lapse-enesekontrollivoime-tema-elu-mojutab> ja <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/mis-tooks-kooliroomu-tagasi?id=74416991>.

2016. aastal tutvustati metoodikat erinevatel seminaridel/infopäevadel, näiteks Viljandi laste heaolu teemapäeval, Haapsalu riskikäitumise ennetuse teemalisel rahvusvahelisel konverentsil, „Maakondliku võrgustikutöö edendamine turvalisusesuurendamiseks“ konverentsil, Rajaleidja keskuste sotsiaalpedagoogidele, Läänemaa vaimse tervise infopäevadel, Nõmme linnaosas töötavatele sotsiaal- ja eripedagoogidele, metoodikat tutvustati kohalikele õpetajatele Viiratsi Koolis, Põltsamaa Ühisgümnaasiumis, Vääna Mõisakoolis. Lisaks tutvustati Käitumisoskuste Mängu metoodikat ka teistel TAI üritustel nagu nt uimastiennetuse infopäevad, mis toimusid regulaarselt eri maakondade keskustes maakonna koolidele.

2017. aasta esimeses pooles ilmus mitu artiklit VEPA metoodikast. Artiklid on leitavad siit: <http://vepa.ee/index.php/vepa-veebis/>. Kõige olulisem kajastus on ehk TV3 uudistes ilmunud lugu, mis on nähtav siit: <http://uudised.tv3.ee/eesti/uudis/2017/04/03/milliseid-tulemusi-uus-manguline-vepa-oppemeetod-rakvere-pohikoolis-andis-vaata-videost>. Lisaks tutvustati VEPA metoodikat alkoholikonverentsil „Noortele suunatud ennetus – mida teha ja mida mitte“ ja erinevatel regionaalsetel haridusüritustel, seda tehti koostöös Rajaleidjakeskuste, mitmete kohalike omavalitsustega ja ka töötavate mentoritega.

2018. aastal ilmusid regulaarselt VEPA metoodikat tutvustavad artiklid kohalikes ajalehtedes ja arvamuslugudes. Kevadel toimus VEPA metoodikat ja positiivset vanemlust tutvustav seminar TLÜ-s Eripedagoogika magistriõppes tudengitele.

Samuti viidi läbi kirjatööde konkurssi „Olen VEPA!“ 1.-4. kl. eesti- ja vene õppekeelele VEPA õpilaste seas.

Valmis VEPA kodu e-põhine vanemaraamat eesmärgiga lihtsustada VEPA metoodika tutvustamist lastevanemate seas ning kaasata neid koolis rakendatava lähenemisega. Kõikidel VEPA huvilistel on võimalik liituda igakuiselt ilmuva tasuta uudiskirjaga. Mentorid viisid läbi VEPA metoodikat tutvustavaid üritusi üldhariduskoolides.

Lisaks tutvustati VEPA metoodikat kaasava hariduse kontekstis (juuli 2018), Tartu Haridusfestivalil (oktoober 2018), ennetava mõtteviisi konverentsil (november 2018).

VEPA mentorid võtsid aktiivsema positsiooni VEPA programmi ja vastava metoodika tutvustamisel programmiga liitunud koolides, nt viies läbi koostöös õpetajatega lapsevanemate koosolekuid või tutvustavaid üritusi teistele õpetajatele.

2018. aasta novembris toimus VEPA jõulukaartide konkurss kõikide VEPA metoodikaga liitunud klasside seas eesmärgiga leida VEPA-teemaline jõulukaart.

2019. aasta esimesel poolaastal jätkati VEPA programmi tutvustavate tegevustega:

- TLÜ õppejõud ja VEPA programmi koolitaja Triin Ulla koostöös Marina Kurvitsaga viis läbi VEPA programmi tutvustuse Facebooki otse-eetris (järel vaadata saab siin: https://www.youtube.com/watch?v=sA22I_7VZvk).

- Olulisemad artiklid, kus mainiti VEPA programmi ja selle mõju on: Töövarjuna vastutustunnet uurimas (<https://opleht.ee/2019/03/toovarjuna-vastutustunnet-uurimas/>), Õpetajate Leht, 08.03.2019, Ott Oja Arvamuslugu, Postimees, 18.03.2019, Mentorlus tagab eduka õppimise (<https://opleht.ee/2019/05/mentorlus-tagab-eduka-oppimise/>), Õpetajate Leht, 17.05.2019.

- Aktiivsemat positsiooni VEPA programmi tutvustamisel võtsid ka õpetajad, kes viivad läbi avatud uste päevad oma VEPA klassides või vastavad töötoad kolleegidele piirkonnakoolides (nt PÜG-is kohtusid lasteaija ja algklasside õpetajad, Vali Uudised, 27.02.2019 ja Õpetajate koostöötund, Vooremaa 19.02.2019).

2019. aasta mais ja juunis kaitsti kolm magistritööd, mille fookuses olid VEPA programmi rakendamise mõju õpilastele:

- Karoli Helia Kolk: VEPA Käitumisoskuste Mängu elementide kasutamine autisimise spektri häirega õpilase sotsiaalsete oskuste arendamisel, Tallinna Ülikool 2019.

- Birgit Pärn: Eritoeaga aktiivsuse- ja tähelepanuhäirega õpilaste toetamise võimalused VEPA meetodikast tulenevate tõenduspõhiste elementide kasutamisel õppetunnis, Tallinna Ülikool 2019.

- Minni Aia-Utsal: Pro- ja antisotsiaalse käitumise sagedus ja motiivid VEPA Käitumisoskuste Mängu rakendanud ja kontrollklasside õpilaste hinnangul, Tartu Ülikool 2019.

Magistritööd võimaldavalt laiemalt uurida VEPA meetodika erinevaid aspekte. Magistritööde põhjal saab koguda ideid VEPA programmi arenduste tegemiseks ja koostöö ülikoolidega aitab hoida VEPA kui tõenduspõhise programmi mainet.

2019. aasta novembris-detsembris toimus VEPA jõulukaartide konkurss kõikidele VEPA meetodikaga liitunud klasside seas eesmärgiga leida VEPA-teemalisi jõulukaarte ja tuletada meelde VEPA programmi väärtused.

Plaanitakse jätkata koostööd Tallinna ja Tartu Ülikooliga, kaasates ülikooli lõpetajaid uurima VEPA Käitumisoskuste Mängu programmiga seotud teemasid.

2020. aastal jätkati VEPA programmi tutvustavate tegevustega; VEPA programmi mainiti järgmistes artiklites:

- Maiu Plumeri teadaanne *Maardu Gümnaasiumi uudised* (Maardu panoraam, 30.01.2020, <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=maardupanoraam20200130>);

- Tuuli Jõesaare arvamuslugu *Kolme tunni eest 440 eurot ja noorte kiidulaul. Kas Sass Henno koolituur on enesereklaam või ennetustöö?* (Eesti Päevaleht, 22.01.2020, <https://epl.delfi.ee/uudised/kolme-tunni-eest-440-eurot-ja-noorte-kiidulaul-kas-sass-henno-koolituur-on-enesereklaam-voi-ennetustoo?id=88704525>);

- *Innusta teda pingutama* (Pere ja Kodu, 01.10.2020, <https://lood.delfi.ee/perejakodu/laps7-10/innusta-teda-pingutama?id=90906675>), mille autoriks on VEPA programmi mentor ja koolitaja Kärt Kase.

2020. aasta aprillist - juunini viidi esmakordselt läbi veebipõhised eesti- ja venekeelsed infotunnid kõikidele õpetajatele ja koolijuhkonna esindajatele, kes sooviksid liituda VEPA programmiga uuel õppeaastal. Infotundides tutvustati VEPA meetodika põhimõtteid ning VEPA programmi korralduslikku poolt eesmärgiga anda tulevastele osalejatele rohkem infot VEPA programmi kohta, vastata küsimustele ja võimaldada osalejatel kaaluda oma liitumist programmiga sügisel 2020. Kokku toimus viis infotundi, igas infotunnis osales 5-50 osalejat.

Augustist septembrini 2020 viidi läbi uutele õpetajatele VEPA programmi tutvustavad Zoom infotunnid eesti- ja vene keeles. Kohtumiste eesmärk oli tõsta õpetajate teadlikkust VEPA programmiga seonduvast, enne sellega liitumist, anda neile kogu korralduslik info ja vastata nende küsimustele. Kokku toimus neli infotundi, igas infotunnis osales 3-10 õpetajat.

2020. aasta septembris tunnustati Pärnumaa aasta tugispetsialistina VEPA programmi koolitaja ja mentor Pille Öis, kes oli esitatud VEPA programmi ja Tervise Arengu Instituudi poolt.

1.1.10 Juhtrühma moodustamine ja kokku kutsumine.

2015. aastal moodustas Siseministerium 23.11.2015 siseministri käskkirjaga nr 1-3/207 Käitumisoskuste Mängu juhtrühma.

Juhtrühma juhib Siseministerium, juhtrühma kuuluvad Tervise Arengu Instituudi rahvatervise osakonna, Haridus- ja Teadusministeriumi üldharidusosakonna, Sotsiaalministeriumi laste ja perede osakonna ja SA Innove hariduse tugiteenuste agentuuri õppenõustamisteenuste keskuse esindajad.

	<p>2015. aastal ei toimunud juhtrühma koosolekuid, kuna puudusid olulised teemad mida juhtrühmas arutada.</p> <p>2016. aastal toimus juhtrühma koosolek toimus 18.01.2016, kus arutati juhtrühma ülesandeid. TAI andis ülevaate projekti hetkeseisust, 2016. aasta tegevustest ning edasistest plaanidest.</p> <p>2017. aastal toimus juhtrühma koosolek 16.02.2017, kus arutati metoodika mõju-uuringu, hetkeseisu ja 2017. aasta olulisemate tegevuste ning metoodika jätkusuutlikkuse üle.</p> <p>2018. aastal toimus juhtrühma koosolek 12.09.2018, kus TAI tegi ülevaate programmi rakendamise seisust sh tõi välja, et programmi eesmärgid saavad 2019. aasta keskpaigaks täidetud. Vajalik on alatatada programmi edasise jätkusuutliku rakendamise osas arutelu ning leida vahendid. Lisaks tutvustati VEPA mängu mõju-uuringu esialgseid tulemusi, mis ei ole avalikud.</p> <p>2019. aastal toimus juhtrühma koosolek 31.10.2019. Koosolekul tegi TAI ülevaate hetkeseisust ja 2020. a olulisematest tegevustest. Arutati VEPA programmi tuleviku võimalikke stsenaariume arvestades asjaolu, et rahalisi vahendeid on olemas 2019/20. õppeaasta lõpuni ning personalikulud 2020. a septembrini. Alustatud on koostööd kohalike omavalitsustega, kes on nõus osaliselt ise rahastama VEPA-t ja teise poole rahastab TAI.</p> <p>2020. aasta 22. septembril toimus juhtrühma koosolek Skype keskkonnas. Koosolekul tegi VEPA projektijuht VEPA programmi 2015-2020 aasta tegevuste kokkuvõtte sealhulgas kajastas põhinäitajaid ESF perioodi alguses ja lõpus ning tutvustas toimunud arendusi. Arutati VEPA programmi edaspidiseid rahastuse võimalusi ja võimalikke uue rahastusperioodi ESF+ tegevusi. Siseministeeriumi esindaja andis positiivse hinnangu VEPA Käitumisoskuste Mängu programmi tegevustele. Õppeaastal 2020/2021 VEPA Käitumisoskuste Mängu tegevused jätkuvad TAI riigieelarvelisest rahastusest ning Siseministeerium on taotlenud uuest ESF+ perioodi 2021-2027 rahastusest vahendeid VEPA Käitumisoskuste Mängu edasiseks jätkamiseks ning üleriigiliseks laienemiseks samaväärses mahus.</p> <p>1.1.11 Partnerluslepingu sõlmimine. Siseministeerium sõlmis TAI-ga partnerluslepingu (8.10.2015).</p>		
Tegevuse nr ja nimetus	2.2 Andme- ja teabevahetuslahenduse loomine võrgustikutöö tõhustamiseks		
Alategevuse nr ja nimetus	2.1. Andme- ja teabevahetuslahenduse kontseptsiooni koostamine, lahenduse loomine ja arendamine ning selle kasutajate koolitamine.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.01.2017–31.12.2020	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.01.2017–31.05.2020
Tegevuse või alategevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ette võetud abinõud.	<p>Elluviija esitas 19.12.2016 TAT käskkirja ja eelnõu seletuskirja muutmise taotluse. Taotlusega sooviti muuta toetatava tegevuse 2.2 „Andme- ja teabevahetuslahenduse loomine võrgustikutöö tõhustamiseks“ partnerit, tegevuse kirjeldust ja elluviimise aega. Muudatuste vajadus tulenes sellest, et elluviija viis 01.06.2016 läbi lihthanke (viitenumber 174971), millele tähtaegselt laekunud pakkumuse maksumus ületas hanke eeldatavat maksumust ja elluviija kui hankija reaalseid rahalisi võimalusi. Elluviija otsustas pakkumuse tagasi lükata ning leida ressursitõhusam lahendus, et andme- ja teabevahetuslahenduse loomise tegevus saaks edukalt teostatud ja toetus oleks kasutatud säästlikult. Kuna andme- ja teabevahetuslahendus on eelkõige Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) töö lihtsustamiseks ning et PPA-lon vahetum teadmine selle kohta, kellega andmeid ja teavet on vahetada vaja, siis sellest tulenevalt esitati 19.12.2016 elluviija poolt Siseministeeriumi RA-le (välisvahendite osakonna juhatajale) TAT-i muutmise taotlus, kus</p>		

sooviti määrata toetatava tegevuse uueks partneriks PPA, muuta tegevuse elluviimise perioodi ning täpsustada toetatava tegevuse sõnastust
TAT-i muudatused kooskõlastati 22.11.2016 andme- ja teabevahetuslahenduse loomise juhtrühmas. Uueks partneriks valiti Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA). TAT-i muudatused kinnitati 30.04.2017.

2.1.1 Andme- ja teabevahetuslahenduse kontseptsiooni koostamine

2017. aastal alustati PPA poolt kontseptsiooni koostamist. Hetkeolukorra kaardistamiseks ja kontseptsiooni loomiseks püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks viidi läbi intervjuud erinevate maakondade politseiametnike, kohalike omavalitsuste lastekaitse- ja sotsiaaltöötajate ja Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) lastekaitse osakonna töötajatega.

Lisaks täiendati kontseptsiooni andmevahetuse aluseks olevate andmete õiguslike aluste ja andmekoosseisuste osas. Kirjeldati ära, milline konkreetne seadus ja paragrahv annab aluse andmevahetuseks ja milline on andmestik, mida võib vahetada.

Kontseptsiooni ja selle valmimise protsessi tutvustati 12.12.2017 juhtrühmas, kus saadi olulist tagasisidet edasisteks tegevusteks.

2018. aasta alguses jätkati kontseptsiooni täiendamisega. Andme- ja teabevahetuslahenduse kontseptsioon kiideti heaks 13.03.2018 toimunud juhtrühma poolt.

2019. aastal tegevusi ei toimunud.

2.1.2 Andme- ja teabevahetuslahenduse lähteülesande koostamine

13.03.2018 toimunud juhtrühma poolt otsustati, et lähteülesande valmimise tähtaeg on 30.06.2018. 18.05.2018 toimunud juhtrühmas arutati lähteülesande esmast versiooni, kus lepiti kokku, et lähteülesannet tuleb täiendada. Lepiti kokku, et SKA annab sisendi lähteülesandesse ning peak seda vaatavad TEHIK ja SMIT lähteülesande üle, kas lähteülesandes kajastub kõik, mis neil on vaja teha.

4.07.2018 toimunud juhtrühmas lepiti kokku, et 3.08.2018 valmib lähteülesande terviktekst. Samuti otsustati juhtrühmas ära, et SMIT ja TEHIK koostavad augusti lõpuks arendustööde esmase mahuhinnangu.

18.10.2018 toimunud juhtrühmas, otsustati SMIT-ile jääb arenduse summaks 75 000 eurot (km-ta), TEHIK-ule 84 000 (km-ta) ning PPA poolt täiendatakse veel lähteülesannet seoses alaealiste õigusrikkujatega. Samuti otsustati, et SMIT ja TEHIK koostavad projektiplaani 3.12.2018, millal saab arendusega pihta hakata.

2018. aastal ei alustatud arendustegevustega, kuna TEHIK-u tööplan oli kinnitatud ja uusi töid juurde lisada ei saanud.

2019. ja 2020. aastal tegevusi ei toimunud.

2.1.3 Andme- ja teabevahetuslahenduse arendamine

2018. aasta lõpul alustati kolmepoolse koostöölepingu (PPA-SMIT-TEHIK) koostamisega millega jätkati 2019. aasta esimeses kvartalis. Koostöölepingu koostamine ja osapoolte vahel heakskiitmine võttis oluliselt rohkem aega kui algselt oli planeeritud. Oluline oli, et lepingusse saaks fikseeritud kõiki osapooli rahuldavad tingimused. Leping on vajalik eelkõige, et tagada arendajatele väljamaksete tegemine. Koostööleping sai allkirjastatud aprillis.

2019. aasta esimeses kvartalid toimused kohtumised PPA ja SMIT-i vahel, et täpselt kirjeldada ja läbi arutada lähteülesandes kirjeldatud arendused. Lisaks toimusid kohtumised PPA, TEHIK-u, SMIT-i ja Sotsiaalkindlustusameti vahel, et täpsustada konkreetseid detaile ja arendustegevusi.

18.04.2019 toimunud juhtrühma kohtumisel vaadati üle hetkeseis ning tehti edasised kokkulepped. Kuna SMIT-i „Tarkvara arendustööde ja arendusressursi ostmine“ (RH 166010) raamleping on vananenud ja selle alt ei olnud võimalik arendajaid leida, tuli teha avatud hankemenetlus, kus on tähtajad pikemad. Selgus, et algselt planeeritud arenduse lõpptähtaeg lükkub edasi ja arendus ei valmi 2019. a lõpuks. Samuti lepiti juhtrühmas kokku, et andmekaitsealase mõjuhinnangu esialgne versioon valmib juuli alguseks.

SMIT viis 09.05.2019 läbi avatud hankemenetluse „Infosüsteemi POLIS arendustööde teostamine“ (RH 208320). TEHIK kuulutas välja „Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri „STAR“ arendustööd“ (RH 204675) hanke raames minikonkursi, kui SMIT-i hankele olid

pakkumused esitatud ning see oli vaidlustamisperioodi faasis. Sellisel juhul olid mõlemad asutused tööde ettevalmistustega sama kaugel, kuna andmebaaside arendusega tuli alustada ühel ajal. Hangete tulemusel sõlmiti samuti kolmepoolsed lepingud, kus rahastajaks on PPA. Arendustöödega alustati augustis.

2019. aasta teises poolses toimusid samuti mitmed kohtumised PPA ja SMIT-i analüütikute vahel, et täpsustada arenduse konkreetseid asjaolusid. Kohtumiste käigus selgus, et lähteülesandes on osad andmevahetuseks vajalikud infoväljad kirja saanud liiga üldiselt ning neid on olnud vaja üle vaadata. Samuti on olnud infovahetus PPA ja TEHIK-u vahel, et vastata täpsustavatele küsimustele seoses arendusega.

SMIT-i ja TEHIK-u arendajad on samuti mitmel korral omavahel kohtunud, et tagada, et arendatakse nii, et teenused hiljem omavahel ühilduvad.

05.09.2019 juhtrühma kohtumisel tegid SMIT ja TEHIK ülevaate, kus maal arendustega ollakse. Juhtrühmas lepitati kokku, et arendus valmib märtsis 2020. Samuti lepitati kokku, et TEHIK korraldab oma süsteemi wiki juurdepääsud, et SMIT ja TEHIK saaksid omavahel efektiivselt projektiplaane sünkida.

25.11.2019 juhtrühma kohtumisel tegi projektijuht lühiülevaate andmekaitsealasest mõjuhinnaangust ja andmete vahetamise lepingust. SMIT-i ja TEHIK-u esindajad tegid ülevaate kus maal arendustega ollakse ning kinnitasid, et arendus valmib tähtaegselt, 2020 märtsiks.

2020. aastal jätkus andme- ja teabevahetuslahenduse arendamine. Esimeses kvartalis toimus iganädalaselt nii arenduskeskkonnas kui testkeskkonnas loodud andme- ja teabevahetuslahenduse testimine. Testimisel tekkinud tähelepanekud edastati arendajale, kes viisid täiendused sisse. Kuna arendus hõlmas ka juhiste muutmist, lepitati kokku kohtumised, et üle vaadata mida on vaja muuta kehtivates juhendites.

Seoses COVID-19 eriolukorraga lükkus märtsi kavandatud andme- ja teabevahetuslahenduse live'i minek edasi aprilli. 16.04.2020 toimus juhtrühma kohtumine Skype teel. SMIT ja TEHIK andsid arenduste lõpufaasist ülevaate ning pidasid võimalikuks live'i minna. Juhtrühma otsusel toimus viimane ühistestimine 21.04.2020 ning otsustati arendusega minna live'i 28.04.2020 ning et edasikoolitajate koolitus toimub veebi kaudu.

21. aprillil toimunud ühistestimisel ilmnasid veel vead andmete vahetamisel. Viimane ühistestimine toimus 23. aprillil 2020. aastal, vajalikud muudatused olid tehtud ja andmete vahetamine toimus.

Vastavalt juhtrühmas kokkulepitule toimus 28. aprillil 2020. aastal edukas andme- ja teabevahetuslahenduse live'i minek. Sellest teavitati avalikkust pressiteate (<https://www.siseministeerium.ee/et/uudised/asutuste-vahel-muutub-infovahetus-abivajavate-laste-ja-taiskasvanute-kohta-kiiremaks?fbclid=IwAR2IN2ktt3R1XjCKABgK2ASDPyBBE-5kiuCOMOP7m6349II7UII46b2Kd4s>) kui televisiooni vahendusel ning samuti PPA siseveebis uudisena kõikidele PPA ametnikele.

2020. aasta mais alustati täiendavalt analüüsikeskkonnas ALIS eraldi aruannete loomisega. ALIS on PPA juhtimise infosüsteem, kuhu on integreeritud erinevate PPA andmebaaside andmed. Andmed on andmebaasis analüüsiks ja aruandluseks optimeeritud kujul. ALIS-es on võimalik teha standardaruandeid ja -päringuid paindlikult ja kiiresti ning analüütikul kasutada analüüsivahendeid. Eraldi aruanded on vaja luua selleks, et omada ülevaadet riskis olevate ja abivajavate isikute kohta ja selle pinnalt määrata edasisi ennetavaid tegevusi PPAs tervikuna. Toimusid esimesed kohtumised ning lepitati kokku, milliseid aruandeid, mis andmetega on vaja luua.

PPA hinnangul on valminud andme- ja teabevahetuslahendus näidanud, et politsei töö on muutunud kiiremaks, lihtsamaks, ühetaolisemaks ning info abivajajast jõuab kiiremini KOV-i ja Ohvriabisse. Andmevahetusega on teatud andmete edastamine muudetud automaatseks (näiteks lähisuhtevägivallaga seotud lapsed) ja see ei toimu ametniku subjektiivse otsuse alusel. Andmed edastatakse koheselt peale nende kandmist MIS-i (POLISE menetluse ja infosüsteemi) ning ei ole vaja hakata eraldi kirja koostama. See tagabki kiirema, ühetaolisema ja lihtsama info edastamise.

Kõik osapoolsed nii KOV, Ohvriabi kui PPA peavad harjuma uute protsessidega. PPA jätkab regulaarselt andmekvaliteedi tagamiseks infovahetuse monitoorimist.

Tulenevalt sellest, et projekti arendustegevused on valminud ja kasutusse võetud, antakse projekti käigus loodud immateriaalse vara valitsemine üle. PPA annab üle SMIT'ile infosüsteem POLIS arenduse, sest SIM'i valitsemisalas kuuluvad andmebaasid ja nende arendused SMIT-ile. Andmekogu STAR arendus antakse üle TEHIK'ule, kuna STAR on kohaliku omavalituse lastekaitse- ja sotsiaaltöötajate igapäeva töövahend ning Sotsiaalkindlustusamet ja kohaliku omavalitsuse üksus kannavad STARi määruses ettenähtud andmeid ning STAR'i vastutav töötaja on SKA ning volitatud töötaja TEHIK, mistõttu on igati loogiline, et STAR andmebaasi arendus antakse üle just TEHIK'ule, kes vastavalt põhimäärusele, hankelepingule ja koostöökokkuleppele arenduse valmis tegi. Tegemist on olemuselt investeeringuga infrastruktuuri (tarkvara). Kuigi TAT-is täiendavalt kestvuse nõuet ei ole käsitletud, kuid selle põhjal ei ole alust arvata, et investeeringule ei kohalduks kestvusnõue. Kestvusnõudeks on sihipärane kasutamine 5 aastat, mis on peale projekti tegevuse lõppemist orienteeruvalt 2029. aasta veebruarini.

Üleandmis ja vastuvõtmis aktiga (ÜVA) antakse POLIS andmebaasi arendus (immateriaalne vara, 47 400 eurot km-ta) PPA poolt üle SMIT'ile. SMIT'ile vara üleandmine toimub vastavalt asutuste varade arvestuse ja üleandmise põhimõtetele, üleandmisel fikseeritakse kohustuse hoida arendust käigus 5 aastat (alates TAT projekti lõppemisest). POLIS arenduse puhul ei muutu ka riigivara valitseja, vaid selleks jääks jätkuvalt SIM. Lähtudes „Politsei andmekogu põhimäärusest“ § 5 lg 1 on infosüsteemi vastutav töötaja PPA, millega ühtlasi säilib PPA-l kontroll ja ülevaade loodud arenduse üle, mh funktsionaalse toimimise üle. Seega üleandmisdokumendis määratakse kohustus vara sihipärase kasutamise kestvusnõude perioodil ning vara allumisel kontrollile. Ühtlasi märgitakse ÜVA-s viide ESF ist rahastamise kohta ja projekti viide. Vara üle andmine on planeeritud teha peale lõpparuande koostamist, kulude kontrollimist ja maksetaotluse väljamaksmist.

PPA taotluse alusel annab Siseministeerium STAR-i arenduse (immateriaalne vara, 66 000 eurot km-ta) üle STAR andmebaasi omanikule TEHIKule. See toimub SIM-i poolt vastavalt valitsemisalast välja võõrandatava vara käsutamise põhimõtetele ja korrale, fikseerides kohustuse arenduse funktsionaalsust hoida töös 5 aastat. Oluline on käesoleval juhul asjaolu, et tegu ei ole vara võõrandamisega vaid STAR arenduse puhul riigivara valitsejate vahelise üleandmisega. See tähendab, et vara omanik on riik, muutub vaid riigivara valitseja - SIM-i asemel Sotsiaalministeerium (SOM). Riik ei võõranda vara, vaid riik on jätkuvalt vara omanik- vara valdaja muutub. Vara üle andmine on planeeritud teha peale alaprojekti 2020. aasta vahearuande (selle alaprojekti lõpparuande) kinnitamist. Vara üleandmisdokumendis järgitakse kehtestatud kordasid riigivara valitsemisel. See tähendab, et üleandmisdokumendis fikseeritakse kohustus vara sihipärase kasutamise kestvusnõude perioodil ning vara allumisel kontrollile. Juhul kui vara antakse üle teisele riigivara valitsejale, peab olema tagatud võimalus kontrollida vara sihipärase kasutamist ja säilimist ning selleks peab vara vastuvõtja tagama ligipääsu kontrollijale - see on planeeritud selgesõnaliselt välja tuua vara ülendamis kokkuleppes. Kindlasti lisatakse üleandmise dokumenti viide ESF ist rahastamise kohta ja projekti viide.

2019. aastal PPA leidis rakendajad (ca 13 ametnikku – piirkonna- ja noorsoopolitseinikku ning uurijat) üle Eesti, kes testisid loodavat arendust.

2019. aasta lõpus alustati Politsei- ja Piirivalveametis koolitussüsteemi planeerimisega ning tegevustega jätkati 2020. aasta alguses. 2020. aasta alguses lepitati kokku, et edasikoolitajate koolitused toimuvad 16. ja 23. märtsil. Edasikoolitajate ülesandeks oli jaoskonnas olevate ametnike koolitamine. Koolitusmaterjalid valmisid märtsi alguseks, kuid enne esimest koolitust kehtestati eriolukord seoses COVID-19 ning koolitused lükati edasi.

2020. aasta aprillis otsustati PPA edasikoolitajate koolitus läbi viia Skype'i teel. See eeldas koolitusmaterjalide ümbertegemist, sest esialgselt oli planeeritud 6 tunnine kontaktkoolitus, Skype'i teel oli mõistlik teha koolitus lühemalt.

	<p>17. aprillil 2020. aastal toimus PPA edasikoolitajate koolitus Skype'i teel. Koolitusel osalejatele jagati koolitusmaterjalid ja esitlus, et nad saaksid jaoskondades infotunnid läbi viia ning rakendajatele toeks olla. Lisaks toimusid peale andme- ja teabevahetuslahenduse live'i minekut uuesti kohtumised edasikoolitajatega, et vastata tekkinud küsimustele seoses uue arendusega. PPA arendusosakond koostas KKK andmevahetuse kasutamisel tekkinud küsimuste kohta.</p> <p>Enne arenduse live'i minekut oli SKA koostanud KOV-idele juhendmaterjalid ja koolitanud konsultandid. 2020. aasta maikuus viis SKA kohalikele omavalitsuste töötajatele läbi andme- ja teabevahetuslahenduse koolitusi.</p>		
Tegevuse nr ja nimetus	2.3 Lähisuhtevägivalla all kannatavate noorte ja perede kindlakstegemine ning nende probleemide lahendamine võrgustikutöö meetodil		
Alategevuse nr ja nimetus	3.1. Juhtumikorralduse mudeli ettevalmistamine, katsetamine, arendamine ja laiendamine.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.09.2015–31.12.2023	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.09.2015– 31.12.2023
Tegevuse või alategevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.	<p>3.1.1 Partnerluslepingu sõlmimine. Siseministeerium sõlmis Sotsiaalkindlustusametiga (edaspidi SKA) partnerluslepingu (1.10.2015).</p> <p>3.1.2 Juhtrühma moodustamine ning kokku kutsumine. 2015. aastal moodustas Siseministeerium 19.11.2015 siseministri käskkirjaga nr 1-3/202 juhtumikorralduse mudeli juhtrühma. Juhtrühma juhib Siseministeerium, juhtrühma kuuluvad Sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna, Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna, Eesti Linnade Liidu, Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi üksuse, Politsei- ja Piirivalveameti ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajad. Juhtrühma koosolek toimus 17.12.2015. Juhtrühma koosolekul tutvustati juhtrühma liikmeid, elluvija andis ülevaate juhtrühma ülesannetest ning töökorraldusest, SKA andis ülevaate projekti eesmärkidest ja planeeritavatest tegevustest ning eelarvest. Toimus arutelu pilootpiirkondade valiku (vt punkti 3.1.3), juhtumikorralduse võrgustiku liikmete motiveerimise ja kaasamise küsimuste ning vabatahtlike tugisikute värbamise üle.</p> <p>2016. aastal toimus juhtrühma koosolek 14.06.2016, et otsustada ja suunata tegevuse arendamise ja laiendamisega seotud põhimõttelisi küsimusi ning anda hinnang tegevuse elluviimisele ja tulemustele. Koosolekul kiideti juhtrühma poolt heaks Eestile kohandatud MARAC mudeli ja selle piloteerimise korraldus, vabatahtlike tugisikute roll ja korraldus ning projekti mõju hindamise protsessi korraldus.</p> <p>2017. aastal toimus juhtrühma koosolek 21.02.2017. Koosolekul anti ülevaade senisest kogemusest MARAC mudeli rakendamisel ning tutvustati tulemusuuringu kavandusi. Senised MARAC mudeli rakendamise kogemused võeti teadmiseks ning otsustati tulemusuuringu osas kokku võtta vastavad eksperdid (SoM, SKA, võimaluselt RAKE-st), et teha lõplik valik mõjuhindamise meetoodika osas ning otsustada andmete kogumise maht ning korraldus.</p> <p>2018. aastal toimus juhtrühma koosolek 14.09.2018. Koosolekul anti ülevaade senisest kogemusest MARAC mudeli rakendamisel ning kooskõlastati 2019. aasta tegevused. Samuti lepitati kokku, et 2019. aasta lõpuks on kõikides Eesti piirkondades MARAC-i töörühmad.</p> <p>2019. aastal toimus juhtrühma koosolek 29.08.2019. Koosolekul anti ülevaade tehtud tegevustest ning arutati tulemusreservi kasutamise visiooni.</p>		

2020. aasta 29. septembril toimus juhtrühma Skype-koosolek. Juhtrühma koosolekul anti ülevaade tehtud tegevustest ning arutati lisarahastuse kasutamise visiooni ehk 2020-2023 eelarvet ja tegevuskava. Juhtrühm pidas MARAC-meeskonna poolt välja pakutud aastate 2020-2023 eelarve kasutamise põhimõtteid eesmärgipäraseks ning elluviija kinnitas perioodi 2020-2023 eelarve prognoosi partnerluslepingu lisana.

14. detsembril 2021. toimus juhtrühma skype-koosolek. Juhtrühma koosolekul anti ülevaade tehtud tegevustest ning arutati 2022. ja 2023. aasta eelarvet ja tegevuskava, samuti riigieelarvele ülemineku strateegia esimesi samme. Juhtrühm pidas MARAC-meeskonna poolt välja pakutud tegevuskava eesmärgipäraseks.

1. novembril 2022. aastal toimus MARAC juhtrühma kohtumine. Koosolekul anti ülevaade 2022. a MARAC statistikast, arengutest, väljakutsetest ning eduelamustest. Arutati planeeritud tegevusi 2023. aastal ning tegevuste jätkamist 2024. aastal riigieelarvelise teenusena.

Alategevust kokkuvõtva viimase juhtrühma koosoleku materjalid edastati liimetele tutvumiseks 21.12.2023 ning koosolek toimus 2. jaanuaril 2024. Kohtumisel tehti ülevaade MARAC mõju-uuringu järeldustest ja soovitud tegevustest. Juhtrühm hindas MARAC projekti eesmärgipärasust ja tulemusi väga heaks. Juhtrühma liikmed väljendasid rahulolu, et tegevuse jätkusuutlikkus on tagatud ning tegevus on siirdunud baasrahastusega riigieelarvesse. Alates 2024. aastast jätkatakse MARAC mudeli rakendamist riigieelarve vahenditest ning Norra projektist. Elluviija tänas juhtrühma tööle kaasatud osapooli hea koostöö eest ning väljendas valmidust edaspidi osaleda siis juba Sotsiaalkindlustusameti poolt kokku kutsutava juhtrühma töös.

3.1.3 Eesti juhtumikorralduse võrgustike olemasolevate praktikate ja kompetentside kaardistamine ning nende võrdlemine Inglise ja Soome MARAC-i võrgustikutöö ja -kohtumiste mudelitega. Lisavajaduste analüüs piirkondade kaupa. Tulemuste analüüs ja katsepiirkondade valik.

2015. aastal alustas SKA Eesti juhtumikorralduse võrgustike olemasolevate praktikate ja kompetentside kaardistamisega ning nende võrdlemisega Inglise ja Soome MARAC võrgustikutöö ja -kohtumiste mudelitega, millega jätkati 2016. aastal.

2015. aastal viidi läbi küsitlus ohvriabi töötajate seas, kaardistati ohvriabi töötajate kogemusi, nägemust võrgustikutöö lähisuhtevägivalla juhtumite korraldamisel.

2016. aasta esimesel poolel viidi läbi küsitlus politseitöötajate ja naiste tugikeskuste esindajate seas, kaardistati sealsete asjatundjate kogemusi, nägemust võrgustikutööst lähisuhtevägivalla juhtumite korraldamisel. 2016. aastal valmis küsitluse kokkuvõtte (sh koolitusvajaduste analüüs ning riskide maandamise võimaluste kokkuvõtte). Toimus Eesti olemasolevate praktikate võrdlemine Inglise ja Soome MARAC-i võrgustikutöö ja kohtumiste mudelitega.

2015. aastal sõlmiti kokkulepped Eesti Naiste Varjupaikade Liiduga ning Politsei- ja Piirivalveametiga 2016. aasta küsitluse korraldamiseks, kaardistati naiste tugikeskuste ning politseitöötajate kogemusi, nägemust võrgustikutööst lähisuhtevägivalla juhtumite korraldamisel. 17.12.2015 toimunud juhtrühmas valiti välja kolm katsepiirkonda (Põlva linn/maakond, Haapsalu ja Rakvere/Lääne-Virumaa), et tekiks võrdlusmoment piirkondade vahel, mis oleksid nii tausta kui regiooni poolest erinevad.

2016. aasta teisel poolel alustati esimeses katsepiirkonnas (Põlva) mudeli piloteerimisega, kus toimus ka 01.12.2016 esimene MARAC võrgustiku koosolek.

2017. aastal jätkus mudeli piloteerimine esimeses katsepiirkonnas (Põlva). 2017. aasta alguses alustati piloteerimist Rakveres/Lääne-Virumaal ja Haapsalus.

MARAC mudeli ühe osana hakatakse peale juhtumite lõppemist hindama lõpetatud juhtumite lahendusi, et hinnata juhtumikorralduse mudeli rakendamise tulemuslikkust.

2018. aastal jätkus mudeli piloteerimine esimeses katsepiirkonnas (Põlva) ning 2017. aastal liitunud piirkondades (Rakveres/Lääne-Virumaal ja Haapsalus). 2018. aasta alguses alustati piloteerimist kolmes uues piirkonnas Pärnus, Jõhvis ja Viljandis.

Seoses Sotsiaal-, Justiits- ja Siseministeeriumi algatatud ning Pärnus piloteeritud vägivallatseja eemaldamise ning tõhusa koostöösekkumise laienemisega laieneti MARAC-iga sünkroonselt lisaks planeeritud piirkondadele ka 2018. aasta suvel Saaremaale (Saare-Lääne valda). Kahe praktika koos rakendamine tähendab senisest komplekssemat lähenemist lähisuhtevägivalla ja naistevastase vägivalla tõkestamisel, vägivalla õigeaegsemat märkamist, süsteemsemat riskihindamist, kiiret ja tõhusat sekkumist, ohvrite kohest abistamist ning tööd vägivallatsejaga.

2018. aasta teisel poolel alustati mudeli piloteerimist kahes uues piirkonnas Valgas ja Võrus.

2018. aasta lõpu seisuga piloteeritakse juhtumikorralduse mudelit 9 Eesti piirkonnas (Põlva, Rakvere, Saaremaa, Jõhvi, Haapsalu, Pärnu, Valga, Võru ja Viljandi). Uute piirkondade liitumine toimub jätkuvalt ühildatuna vägivallatseja eemaldamise praktikaga.

2019. aastal jätkus mudeli piloteerimine esimeses katsepiirkonnas (Põlva), 2017. aastal liitunud piirkondades (Rakveres/Lääne-Virumaal ja Haapsalus) ning 2018. aastal liitunud piirkondades (Pärnus, Jõhvis ja Viljandis). 2019. aastal poolel alustati piloteerimist 9 uues piirkonnas Jõgeval, Kesklinn/Põhja-Tallinnas, Raplas, Paldiskis, Narvas, Tartus, Hiiumaal, Lääne- ja Ida-Harjus. 2019. aasta lõpu seisuga piloteerib MARAC-i kogu Eesti.

2020. aastal jätkus piloteerimine üleriigiliselt ehk kõikides 19-nes piirkondlikus MARAC-is. 12.06.2020 kogunes MARAC-i arendusklubi milleks on praktikute koosnev ekspertgrupp (kokku 10-15 inimest, erinevatest piirkondadest ja erinevatest võrgustikuvaldkondadest) heade praktikate jagamiseks, ettepanekute tegemiseks ja mõtete vahetamiseks ning omakorda MARAC-i teiste piirkondadega ning vajadusel ka poliitikakujundajatega jagamiseks.

15.09.2020.a toimunud LSV juhtrühmas tutvustati MARAC ekspertgrupi kohtumise tulemusi ning tegevuskava. Ettepanekutele tuli ministeeriumilt, PPA-lt ja Riigiprokuratuurilt positiivne tagasiside.

26.11.2020.a. toimus Tartus MARAC ekspertgrupi teine kohtumine. Ekspertgrupis osales 27 MARAC praktikut üle Eesti (politsei, prokuratuur, KOV esindajad, SKA töötajad, NTK liikmed) 26. novembri kohtumisel alustati MARAC-i koostöövaldkondade esindajate (sh prokuratuur, naiste tugikeskused, ohvriabi, politsei jt) rollide täpsustavate kirjeldustega. Kirjeldused lisati MARAC-i juhendisse ning rollid integreeritakse LSV ja MARAC-i koolitustesse.

2020. aasta lõpus valmis Paxise poolt teostatud kohtupraktikate (sh UK, Hispaania, Soome, Rootsi) uuring. Alates 2019. aasta lõpust on Eesti kaetud MARAC-idega ning 2020. aastal lahendati MARAC-is süsteemselt üle saja juhtumi, kus kannatanu elu või tervis oli otseselt ohus. Sellest tulenevalt on suur vajadus tihendada lähisuhtevägivalla juhtumites–koostööd ka Eesti kohtusüsteemiga, sest täna arvestatakse kohtus MARAC-is kogutud juhtumite infot kannatanu kaitseks veel harva. Loodame, et Praxise põhjalik uuring Euroopa riikide kõrge riskiga lähisuhtevägivalla tundlike tsiviil- ja kriminaalmenetluse tavadest ja kogemustest aitab kaasa Eesti praktikate arendamiseks.

11.02.2021 toimus MARAC ekspertgrupi III kohtumine veebi teel. Ekspertgrupi kohtumisel tegi ettekande Pärnu Psühhiaatrikliinikumi psühhiaater Raine Pilli, teemaks vägivaldse käitumise põhjused ning kõrge riskiga vägivalla rakendaja profiil (sh isiksushäired). Ekspertgrupis arutati ka PPA poolt välja töötava Häirenupu teenuse üle, mis aitaks tagada MARAC kannatanute turvalisust. Samuti toimus arutelu MARAC meeskondade ja psühhiaatrite koostöö parandamise võimalustest.

21.05.2021 toimus veebi teel IV MARAC ekspertgrupi kohtumine, kohtumise fookuses olid MARAC rollikirjelduste kinnitamine ning kohtumisel tegi ettekande LSV, posttraumaatilise stressihäire ja sõltuvushäirete seostest ning sõltuvushäiretega kannatanute abistamisest Ants Kask, Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku psühhiaater-vanemarst-osakonna juhataja). Ekspertühmas

arutati dr Kasega kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ja sõltuvushäirete vastastikmõjusuhet ning selle mõjusuhete tõestamise võimalikkust. Neil olulistel teemadel on kannatanu kaitse eesmärgil Eestis arutletud seni veel väga vähe. MARAC-i kannatanu abistamiseks üritame liikuda kohtuekspertiisi suunas, mis võimaldaks selgitada ja kirjeldada sõltuvushäirete ja kõrge riskiga lähisuhtevägivallast tingitud trauma seost.

03.12.2021 toimus V ekspertgrupi hübriidkohtumine veebis ning Sagadi Mõisas. Ekspertgrupi kohtumine keskendus peamiselt LGBTQ+ ja kõrge riskiga lähisuhtevägivalla teemadele. Ekspertgrupis arutati põhjuste üle, miks Eestis ei jõua need juhtumid MARAC-i ning kuidas on meil võimalik suurendada LGBTQ+ kogukonna usaldust ametkondade vastu. Kohtumisel toimus põgus LSV ja MARAC e-koolituse arutelu. Samuti arutati tõendite juhendi üle, mis on OAE osakonna eestvedamisel valminud. Ekspertgrupi liikmetele anti ülevaade MARAC-i üle-eestilisest statistikast ja MARAC-ide tagasisidevaatluse kokkuvõtetest.

23.septembril 2022. aastal toimus MARAC ekspertgrupi kohtumine Lääne-Eestis. Kohtumisel toimus sissevaade MARAC 2022 I poolaasta statistikasse (nt: juhtumite vähenemine, kriminaalmenetluste ning kehtestatud lähenemiskeeldude arv MARAC juhtumites), anti ülevaade uuest Ohvriabi seaduse (edaspidi OAS) eelnõust, kus MARAC kannatanut nimetatakse hädasolevaks täiskasvanud perevägivalla ohvriks ning nende juhtumite andmevahetuse erisustest (OAS rakendamisel on MARAC kannatanuid võimalik abistada ka ilma kannatanu nõusolekuta), anti ülevaade LSV e-kursuse valmimisest ning arutati nn tagurpidi MARACi võimalikkusest ja takistuste teemal.

2023. aasta I poolaastal, 03.märtsil toimus MARAC ekspertgrupi kohtumine Tallinnas. Kohtumisel toimus sissevaade MARAC 2022. aasta statistikasse, arutati juhtumite vähenemist ning MARAC juhtumite jaotust piirkondades. Arutati jõustunud OASi muudatusi. Ekspertgrupis tegi ettekande Poliitikauuringute Keskus PRAXIS SA soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste valdkonda juht Mari-Liis Sepper teemal „Puuetega inimesed ja lähisuhtevägivald“. Kohtumisel otsustati, et LSV e-koolitust täiendatakse just puuetega inimeste teemaga. Kohtumisel arutati valminud LSV e-kursuse tagasiside ning kuulati ettepanekuid, kuidas koolitust täiendada. Koolitusel osales Andmekaitse Inspeksiooni esindaja, kellega arutlesime, kuidas võrgustikus analüüsida LSV juhtumeid, kus inimene hukub. Lepiti kokku, et MARAC ekspertgrupp saadab AKI-le kirjalikult probleemikirjelduse, mh kirjelduse, millised andmeid ja kelle vahel oleks vajalik vahetada, et analüüsida asutuste üleselt LSV tapmisjuhtumeid. AKI omakorda tõstatab teema kohtumisel Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talitusega. Kohtumisel anti ülevaade MARAC mõju-uuringu läbiviimise ajakavast.

2023. aasta II poolaastal ekspertgrupp ei kohtunud, erinevaid küsimusi arutati asutuste põhiselt eraldi.

3.1.4 Teiste riikide MARAC-i võrgustikutöö ja –kohtumiste mudelite kogemustega tutvumine interneti teel ning projektijuhi õppereis Soome, võimalusel Ühendkuningriiki.

2015. aastal tutvus projektijuht interneti abil MARAC mudeli rakendamise ettevalmistamiseks Soome ja Inglismaa kogemustega.

2015. aastaks planeeritud õppereisid toimusid 2016. aasta esimeses pooles. Esimesed koostöösuhted projekti koostööpartneritega Soomest ning Inglismaalt loodi alles projekti alguses ning arvestades koostööpartnerite ajalisi ressursse gruppide vastuvõtmiseks kavandati õppereisid 2016. aastasse.

2015. aastal korraldati õppereisi asemel 15.12.2016 infoseminar (vt punkti 3.1.5) Tallinnas, et tutvuda Soome näidetega juhtumikorralduse mudeli osas.

2015. aastalsõlmiti koostöö kokkulepped õppereisideks Inglismaale (veebruar 2016) ning Soome (2016. a esimene poolaasta) projektijuhile teadmiste laiendamiseks ja praktikatega tutvumiseks, töö praktilise käigu jälgimiseks. Kokkulepete sõlmimine Inglismaa koostööpartneri, Safe Lives

esindajaga. Edasised koostöö kokkulepped Soome koostööpartneri Soome Tervise ja Heaolu Instituudi esindajaga sõlmiti koostöökohtumisel Tallinnas.

2016. aastal toimus õppevisiit Ühendkuningriiki Bristolisse (4.–6.02.2016), kus tutvuti Suurbritannia näidete ja kogemustega MARAC mudeli rakendamisel, saadi ülevaade Ühendkuningriigi tugiisikute (IDVA- Independent Domestic Violence Advisor) süsteemist, MARAC-i raames andmete kogumise ja töötlemise süsteemist.

5.04.2016 toimus projektijuhi ja koordinaatori õppereis Soome, tutvuti sealse vabatahtlike tugiisikute süsteemiga (sh MARACi tugiisikute süsteem) ning Soome ohvriabi RIKU süsteemiga. Sõlmiti kokkulepped edasisteks õppereisideks võrgustike võtmeisikutele.

14.–15.12.2016 toimus projektijuhi ja koordinaatori õppereis Ühendkuningriiki, kus tutvuti sealsete võrgustikutöö- ja kohtumiste mudeliga, saadi laiem ülevaade Ühendkuningriigi vastavatest süsteemidest ning planeeriti projekti raames aset leidva MARAC koolitajate koolituse sisu.

2017., 2018., 2019., 2020. ja 2021. aastal tegevusi ei toimunud.

2022. aastal tutvuti Soome ja Rootsi lähisuhtevägivalla (sh kõrge riskiga LSV) e-õppe koolituskeskkondadega ning konsulteeriti keskkondade loojatega, et saada juhtnööre ja häid praktikaid e-õppe keskkonna/koolituse loomiseks Eestis (kursus valmis 2022. aasta lõpuks).

2023. a tegevusi ei toimunud.

3.1.5 Tutvustavad õppereisid projektijuhile ja koordinaatoritele ning võtmeisikutele. Koolitused, kohtumised ning konverentsid projektijuhile ja koordinaatorile.

2015. aasta detsembris toimus MARAC mudelit tutvustav infoseminar „MARAC mudeli rakendamine – Soome kogemused“ (15.12.2015, Tallinnas) millel oli 13 osalejat projekti juhtrühmast ja Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi- ja Kvaliteediüksustest. Seminari läbiviija oli Martta October Soome Tervise ja Heaolu Instituudist. Seminaril anti ülevaade Soome kogemustest MARAC mudeli väljatöötamisel, kohandamisel ja laiendamisel Soome oludes.

Toimusid läbirääkimised Sotsiaalkindlustusameti ja Soome Tervise ja Heaolu Instituudi vahel edasise koostöö osas (projekti katsepiirkondade spetsialistide, projektijuhi ja juhtrühma liikmete õppereisi, juhtumikorralduse mudelile iseloomulike teabe- ja juhendmaterjalide ning projekti võtmeisikutele koolituspaketi koostamise osas).

2015. aastal planeeritud koolituspakett otsustati koostada 2016 esimesel poolaastal peale Soome ning Inglismaa juhtumikorralduse mudelitega tutvumist ning võrdlemist, kasutades võimalikke vastavaid näiteid.

2015. aastal koguti alginfo info- ja koolituspaketi tarbeks ja 2016. aasta esimesel poolel alustati info- ja koolituspaketi kokkupanekuga.

2016. aastal korraldas SKA valitud katsepiirkondade juhtumikorralduse võrgustike spetsialistidele õppereisi (15.04.2016) Soome. Õppereisil osalesid (16 osalejat): esimese katsepiirkonna juhtumikorralduse võrgustiku spetsialistid, juhtrühma liikmed, ohvriabi esindajad igast piirkonnast (potentsiaalsed MARAC-ide koordinaatorid), projektijuht ja projekti koordinaator. Visiidil kohtuti Vantaa MARAC meeskonnaga ja Soome Tervise ja Heaolu Instituudi esindajaga. Külalastati Soome ohvriabi RIKU-t, saadi ülevaade tugiisikute kaasamise süsteemist. Reisi programm pakkus katsepiirkondade juhtumikorralduse spetsialistidele nii teadmisi kui motivatsiooni edasiseks koostööks juhtumikorralduse mudeli kohandamisel, katsetamisel ning laiendamisel. Tagasisidet õppevisiidile andis 9 osalenut (56%). Osalejate keskmine hinnang enda valmidusele ja motivatsioonile MARAC mudeli elementide rakendamiseks peale õppereisi oma edaspidises töös oli 5-pallisel skaalal 4,7.

29.08.2016 toimus MARAC mudelit ning projekti tutvustav infopäev, esimese katsepiirkonna, Põlva spetsialistidele. Infopäeval osalesid projekti juhtrühma liikmed ning Põlva piirkonnas lähisuhtevägivallaga töötavate asutuste esindajad. Infopäeval vahendati teavet ning koguti sisendeid piirkonna MARAC võrgustikukoolituseks.

Valmis koolitusprogramm esimese katsepiirkonna võrgustikukoolitusteks (sh ühepäevane sissejuhatav koolitus ning ühepäevane riskihindamisele ning MARAC mudelile keskenduv koolitus).

29.09.2016 toimus Põlvas MARAC võrgustikukoolitus, mis keskendus riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 25 spetsialisti sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad ning tugiisikud.

2017. aasta alguses toimus MARAC mudelit ning projekti tutvustav infopäev (31.01.2017) Rakvere katsepiirkonna spetsialistidele (40 osalejat). Infopäeval osalesid projekti juhtrühma liikmed ning Rakvere piirkonnas lähisuhtevägivallaga töötavate asutuste esindajad. Infopäeval vahendati teavet ning koguti sisendeid MARAC võrgustikukoolituseks.

12.04.2017 toimus MARAC mudelit ning projekti tutvustav infopäev Haapsalu piirkonna katsepiirkonna spetsialistidele politseis ning ohvriabis (7 osalejat).

2017. aastal kohandati väljatöötatud koolitusprogrammi vastavalt kahe katsepiirkonna (Haapsalu, Rakvere/Lääne-Virumaa) vajadustele, ühepäevasteks võrgustikukoolitusteks.

3.05.2017 toimus Haapsalus MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 19 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad).

12.05.2017 toimus katsepiirkondade juhtumikorralduse võrgustike spetsialistidele õppereis Soome. Õppereisil osalesid katsepiirkondade (Lääne-Virumaa ja Läänemaa) võrgustikuspetsialistid (12 osalejat), potentsiaalsed piirkondlikud MARAC kontaktisikud (ohvriabi töötajad), naiste tugikeskuste teenuse koordinaator (ohvriabi), projektijuht ja projekti koordinaator.

Visiidil kohtuti Vantaa MARAC esindajaga ja Soome Tervise ja Heaolu Instituudi esindajaga. Külastati Soome ohvriabi RIKU-t, et saada ülevaade tugiisikute kaasamise süsteemist. Reisi programm pakkus katsepiirkondade juhtumikorralduse spetsialistidele nii teadmisi kui motivatsiooni edasiseks koostööks juhtumikorralduse mudeli kohandamisel, katsetamisel ning laiendamisel.

22.05.2017 toimus Rakveres MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 30 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad ning tugiisikud).

22.-23.11.2017 toimus „MARAC võrgustikupõhise juhtumikorralduse mudel ja riskihindamine“ koolitus, peaesinejaks oli Dermot Brady (*Londoni Kingstoni Ülikooli sotsiaal- ja terviseteaduste lektor*). Koolitusel osalesid erinevate erialade esindajad (33 osalejat), kes oma töö läbi mõjutavad lähisuhtevägivalla juhtumite efektiivset korraldamist, sh oma organisatsioonis valdkonna eest vastutajad, teema eestkõnelejad, arendajad, õppejõud, piirkondlike juhtumikorralduse võrgustike esindajad (sh MARAC-i töörühmade eestvedajad). Koolituse eesmärgiks oli pakkuda teadmisi, oskusi piirkondlike koostöövõrgustike töö arendamiseks ja MARAC-i töörühmade loomiseks, teadmisi ja oskusi MARAC-i elementide kasutamisest ning ideid riskihindamisealaste teadmiste edasi andmiseks või koolitamiseks.

13.12.2017 toimus Põlva piirkonna MARAC-i tagasisideseminar. Seminaril osales 12 MARAC-i liiget ja võrgustikuspetsialisti. Seminaril anti lühülevaade MARAC võtmeisikute koolitusel käsitletust ning koguti tagasisidet senise mudeli kasutuse tulemustest.

2018. aasta alguses toimus Põlva piirkonna MARAC-i eestvedajate osalusel tagasisideseminar Haapsalus (10.01.2018) ja Rakveres (17.01.2018). Haapsalus osales seminaril 20 spetsialisti ja Rakveres 14 spetsialisti (sh ohvriabi, politsei, KOV, tugikeskuste- ja prokuratuuri esindajad).

Tagasisideseminaril tegid piirkonnad suulise ülevaate MARAC-i seisust (sh mudeli toimimise ja kohandamise osas). Täpsustati MARAC-i praktikute, koordinaatorite ja projektijuhiga üle MARAC-i toimumismehhanismid ja loogikad. Seminari juhtinud projektijuht, praktikud ja/või koordinaator tagasisidesid piirkondade tööd ning koos otsiti lahendusi raskuspunktidele. Piirkonnad kirjeldasid muuhulgas ka erinevaid edulugusid. Tagasisideseminar eesmärk oli infot kohapeal sünteesida ning vastavalt vajadusele konstruktiivselt piirkondi kohapeal tagasisidesidada ning juhendada.

25.01.18 toimus MARAC-i koolitus Pärnu piirkonna võrgustikule. Koolitusel osales 34 spetsialisti (sh ohvriabi, politsei, KOV, tugikeskuste- ja prokuratuuri esindajad). Esimene MARAC koosolek leidis Pärnus aset 15.08.2018.

14.02.2018. toimus Viljandis MARAC mudelit tutvustav infoseminar ja koolitus. Ühildatud infopäeval ja koolitusel osales 39 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, KOV, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad). Infopäeva ja koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast. Esimene MARAC koosolek Viljandi piirkonnas toimus 06.03.2018.

01.03.2018 toimus Jõhvis MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 27 spetsialisti (sh politsei, ohvriabi, prokuratuuri, KOV, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad ning tugiisikud). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast. Esimene MARAC-i koosolek Jõhvis leidis aset 26.04.2018.

14.05.2018 toimus uute MARAC piirkondade juhtumikorralduse võrgustikuspetsialistide õppereis Soome. Õppereisil osalesid uute MARAC piirkondade (Pärnu, Jõhvi ja Viljandi) võrgustikuspetsialistid (17 osalejat), potentsiaalsed piirkondlikud MARAC kontaktisikud (ohvriabi töötajad), naiste tugikeskuste teenuse koordinaator (ohvriabi), juhtrühma liikmed, projektijuht ja projekti koordinaator. Visiidil kohtuti Vantaa MARAC esindajaga ja Soome Tervise ja Heaolu Instituudi esindajaga. Külastati Soome ohvriabi RIKU-t, et saada ülevaade tugiisikute kaasamise süsteemist. Reisi programm pakkus piirkondade juhtumikorralduse spetsialistidele nii teadmisi kui motivatsiooni edasiseks koostööks juhtumikorralduse mudeli kohandamisel, katsetamisel ning laiendamisel.

18.05.2018 toimus Otepääl Põlva ja Viljandi piirkonna spetsialistide tagasisideseminar. Osalejaid oli kokku 14 (piirkonna MARAC-ide esindajad ohvriabist, politseist, KOV-idest, tugikeskustest).

19.06.2018 toimus MARAC infopäev Kuressaares, kus osales 37 spetsialisti. 20.06.2018 toimus Saaremaal lisaks ka MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 28 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, KOV, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

27.07.2018 toimus Haapsalus tagasisideseminar MARAC-i tuumikrühmale. Osalesid Haapsalu MARAC-i tuumikgrupi liikmed. MARAC-i projektijuhi ja koordinaatori juhtimisel korraldati üle MARAC-i juhtumikorralduse toimimise loogikad ja meetoodika ning arutati edasisi plaane.

15.08.2018 toimus Pärnus tagasisideseminar MARAC-i tuumikrühmale. Osalesid Pärnu MARAC-i tuumikgrupi 7 liiget. MARAC-i projektijuhi ja koordinaatori juhtimisel korraldati üle MARAC-i juhtumikorralduse toimimise loogikad ja meetoodika.

28.09.2018 toimus Valgas MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 34 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, KOV, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

18.10.2018 toimus Jõhvis MARAC-i tagasisideseminar 27 osalejale. Arutati ja analüüsiti takistuskohi MARAC võrgustikutöös ning edusamme. Tagasisideseminaril osales MARAC-i tuumik ning politseinikud ning uued võrgustiku kontaktid.

06.11.2018 toimus Võrus MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 41 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, KOV, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

24.11.2018 toimus MARAC-i võrgustikule ja MARAC-i koolitajatele suunatud rahvusvahelise koolitajaga koolitus „**Kõrge riskiga lähisuhtevägivald vähemusgruppide ja rändeteemade valguses**“. Koolitaja Dermot Brady (UK) rääkis, kuidas nõustada kõrge lähisuhtevägivald riskiga kliente, kelle kultuuriline, sooline ja seksuaalne taust on varieeruv. Seminari teises pooles on kõigil võimalus kuulata paneeli: „**Kas MARAC päästab elusid?**“. Kõik MARAC-idega piirkonnad Eestis jagavad ühiselt oma seniseid MARAC-i kogemusi. Osalejaid oli kokku 52 inimest.

Algselt planeeritud kahepäevase koolituse asemel toimus ühepäevane väga põhjalik koolitus, sest vastavalt võrgustiku tagasisidele olid 2018. aasta november ja detsember võrgustike tegevuskavas igapäevaselt olulisi koolitusi täis. Ühepäevane koolitus tagas, et olulised osapooled saaksid kohal olla. Koolitusel „**Kõrge riskiga lähisuhtevägivald vähemusgruppide ja rändeteemade**

valguses“ osalesid erinevate erialade esindajad, kes oma töö läbi mõjutavad lähisuhtevägivalla juhtumite efektiivset korraldamist, sealhulgas oma organisatsioonis valdkonna eest vastutajad, teema eestkõnelejad, arendajad, õppejõud, piirkondlike juhtumikorralduse võrgustike esindajad sh MARAC-i töörühmade eestvedajad, potentsiaalsed eestvedajad. *Antud koolitus tasuti täismahus Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi eelarvest, kuna koolitust korraldades ei olnud selge kas „Reiskorraldusteenuse tellimise“ hankel on rikutud RH seaduse §3.*

2019. aasta alguses toimus MARAC-i koolitus (17.01.2019) Kesklinn/Põhja-Tallinn piirkonna võtmeisikutele ja võrgustikule. Koolitusel keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 88 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbivijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

24.01.2019 toimus MARAC-i koolitus Põhja-Tallinn/Kesklinn võtmeisikutele ja võrgustikule. Koolitusel keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 83 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbivijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

31.01.2019 toimus MARAC-i koolitus Lääne-Harju võtmeisikutele ja võrgustikule. Koolitusel keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 93 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbivijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

13.02.2019 toimus Kuressaares MARAC-i tuumiku kovichiooni võtmes tagasisideseminar. Osalejaid oli kokku 8 (piirkonna MARAC-i esindajad ohvriabist, haiglast, politseist, KOV-ist, tugikeskusest).

06.03.2019 toimus MARAC-i koolitus Rapla võtmeisikutele ehk võrgustikule. Koolitusel keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 37 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbivijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

26.03.2019 toimus MARAC-i koolitus Paide võtmeisikutele ehk võrgustikule. Koolitusel keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 53 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbivijateks olid Põlva MARAC katsepiirkonna praktikud.

13.-14.03.2019 korraldas Läti politsei Riias riskihindamise rahvusvahelise konverentsi „*International Conference IDENTIFICATION, ASSESSMENT AND PREVENTION OF REPEATED VICTIMIZATION*“. Rahvusvaheliste praktikatega tutvumiseks ja kogemuste vahetamise eesmärgil osalesid konverentsil MARAC-i projektijuht Hannaliisa Uusma ja tugisikute suuna koordinaator Kaire Kopli.

17.04.2019 toimus MARAC võrgustikukohtumine Viljandis. Kaire kopli ja Hannaliisa Uusma osalesid Viljandis MARAC-i ümarlaual vaatlejatena ning tagasisidestajatena.

27.04.2019 toimus Põlvas Põlva ja Rakvere MARAC-i tuumikrühmade tagasisideseminar-kovichioon. Osales 12 inimest.

2019. aastal toimus õppereis Edinburghi (06.-09.05.2019), eesmärgiks oli MARAC-ide vaatlemine, tutvumine naiste tugikeskuste ja politseisüsteemiga kõrge riski kontekstis. Eesmärk oli õppereisile kaasata nii Eesti MARAC-i praktikud (Anne Klaar ja Tiina Ruul), projektijuht Hannaliisa Uusma ja koordinaator Kaire Kopli kui ka Siseministeeriumi esindaja Kadri-Ann Lee, kes on juhtrühma liige.

20.05.2019 toimus uute piirkondade juhtumikorralduse võrgustikuspetsialistide õppereis Soome. Õppereisil osalesid uute MARAC piirkondade (sh 2018. aasta lõpus liitunud Valga, Võru, Saaremaa) võrgustikuspetsialistid (19 osalejat). Helsingis kohtuti ohvriabi juhi ning tugisikute suuna ja MARAC-i koordinaatoriga. Külastati ka MARAC-i kogemusega tugikeskust.

28.-29.05.19 toimus Pärnu MARAC-i tuumiku kovichioon-tagasisideseminar Rakveres. Osales 8 inimest.

29.05.2019 toimus Narvas MARAC-i koolitus võtmeisikutele ja võrgustikule. Keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 61 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

12.06.2019 toimus Jõgeval MARAC-i koolitus võtmeisikutele ja võrgustikule. Keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 37 spetsialisti (sh politsei, ohvriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbiviijateks olid esimese MARAC katsepiirkonna praktikud, Põlvast.

2019. aasta juulist kuni detsembrini osales MARAC-i projektijuht Lääne-Harju MARAC-is koordinaatorina. See kogemuspõhine samm oli väga kasulik süsteemi arendamise tööks, sest võimaldas näha praktikast seest poolt.

11.10.2019 toimus MARAC-i koolitus Tartu võtmeisikutele ehk võrgustikule. Keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 74 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbiviijateks olid Põlva MARAC katsepiirkonna praktikud ning Pärnu katsepiirkonna praktik.

07.11.2019 toimus MARAC-i rahvusvaheliste koolitajatega koolitajate koolitus, millel osalesid ka Eesti MARAC-ide võrgustikuliikmed ja võtmeisikud laiemalt. Koolitus "High Risk Domestic Abuse: Mental Health, Trauma & Self Care" toimus Tallinnas. Koolitusel osales 71 inimest. Koolitajad tulid Londonist ning koolituse fookuses oli vaimne tervis, trauma ja enda hoidmine spetsialistina kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumitega töötades. Koolitajad: **Nicola Douglas** (*Children and Health Team Leader*), SafeLives, London
<http://www.safelives.org.uk/standing-together-Multi-agency-working-co-location>. **Sarah Hughes** (*MentalHealthCoordinator*), SafeLives, London
http://www.safelives.org.uk/practice_blog/tips-mental-health-professionals-working-survivors-domestic-abuse

13.11.2019 toimus MARAC-i koolitus Hiiumaa võtmeisikutele ehk võrgustikule. Keskenduti riskihindamisele ning MARAC-i mudelile. Koolitusel osales 37 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, Rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiusüsteemi esindajad jne). Koolituse läbiviijateks olid Põlva MARAC katsepiirkonna praktikud ning Pärnu katsepiirkonna praktik.

Projektijuht Hannaliisa Uusma ja koordinaator Madli Raudkivi osalesid Brüsselis konverentsil „Victim Support Europe“ (19.-21.11.2019). Eesmärgiks oli kõrge riskiga lähisuhtevägivalla teemadel ja LSV teemadel enesetäiendamine.

2019. aastal alustati tegutsevate MARAC-ide seire ja tagasisidestamisega. Vaadeldi ning tagasisidestati seminari vormis 5 MARAC-i: Saaremaa, Põhja-Tallinn/ Kesklinn, Lääne-Harju, Jõhvi, Pärnu. Eesmärk oli seirata MARAC-ide kvaliteeti ning alustada MARAC-ide statsionaarse kvaliteeti hindava seiresüsteemi (sh tagasisideankeet) väljatöötamisega. Seire/tagasisidesüsteem planeeritakse valmis saada 2020. aastal.

2020. aasta jaanuaris alustati koostööd Tartu Naiste Tugikeskuse poolt ellukutsutud projektiga MAROW, mille eesmärgiks on senisest enam märgata eakate vastast vägivalda, sh tuvastada senisest paremini eakate vastast kõrge riskiga vägivalda. Projekti raames arendatakse ka LSV riskihindamist eakate profiilist lähtuvalt.

2020. aasta jaanuaris alustati koostöölabirääkimisi vägivallatsejate programmidega (EELK programmid, SKA vägivallatsejate tugiliin, Hoolivad isad), eesmärgiks kasutusele võtta kõrge riskiga vägivallatsejatele senisest efektiivsemad sekkumised ning koostöö MARAC-idega kannatanu ja nende laste kaitseks.

2-4. märtsil 2020.aastal osales Anne Klaar (MARAC-i võrgustikutöö koordinaator alates 2020. aasta esimesest poolest) Tallinnas Traumapädeva hoolduse koolitusel. Koolitajateks olid Jane Snaith – MTÜ Igale Lapsele Pere eestvedaja, TCC-programmi koolitaja, Kodi Stephens (Läti) – Läti mittetulundusühingu Cultivate tegevjuht, Jovita Anikinaite (Leedu) – laste ja noorte psühhiaater, TCC koolitaja ja TBRI® praktik. Koolitusel saadud infot on võimalik kasutada koolitaja töös MARAC-is ja võrgustikutöös. Koolitusel käsitletavat teemat olid olulised kõrge riskiga lähisuhtevägivalla süsteemi arenduste seisukohalt- Trauma ja selle mõju lapse elule;

Trauma olemus ja arusaamine selle mõjust lapse vanuselisele arengule; Olulised oskused ja arusaamine, millist mõju trauma avaldab lapsele; enese eest hoolitsemine.

2020. aasta märtsis toimus väikest analüütilisele ülevaatele(uuringule), mis võrdleks erinevate Euroopa Liidu riikide häid kohtupraktikaid, mille sisu on kõrge riskiga (otsene oht täisealise kannatanu elule ja tervisele) lähisuhtevägivalla juhtumid. Analüütilise ülevaate vajadus tulenes asjaolust, et MARAC-i rakendamisega on vajadus teha tihedamat koostööd kohtusüsteemiga, et arendada häid kohtupraktikaid, mis arvestaksid kõrge riskiga lähisuhtevägivalla olemuse ja ohvritega. Hetkel ei ole Eestis kasutuses ühiseid praktikaid kohtusüsteemi jaoks. Analüütiline ülevaade keskendub Euroopa Liidu riikide kohtusüsteemide praktikatele, kus on efektiivne ohvriabisüsteem, neil on välja arendatud lähisuhtevägivalla ohvrite tundlik seadusandlus ja kohtusüsteem (nt Ühendkuningriigid, Põhjamaad jne). Hanke võitis ainupakkujana PRAXIs.

2020. aasta märtsis COVID-19 pandeemiast põhjustatud eriolukorras hakkasid MARAC-id piirkondades toimuma virtuaalselt. Koostöös Riigi Infosüsteemide Keskusega õnnestus MARAC-idele saada kasutamiseks koodiga turvatud konfidentsiaalne virtuaalruum, mis on mõeldud kasutamiseks ainult MARAC-idele. Koosolekud toimusid muuhulgas pandeemia kriisikolletes, näiteks eriolukorras Saaremaal, aga ka Valgas ja Viljandis, kus MARAC toimus täistuuridel hoolimata sellest, et politsei oli hõivatud ja eriolukorrast tingitult tegutsemas riigipiiril. MARAC toimus ka Jõgeval, Jõhvis, Rakveres, Lääne-Harjus, Pärnus, Põlvas, Haapsalus, Tartumaal, Hiiumaal ja Paldiskis. 2020. aasta aprillis toimusid MARAC-id ka Tartus ja Narvas.

29. mail 2020. aastal toimus MARAC-i sissejuhatav virtuaalkoolitus Ohvriabi uutele töötajatele, sh teenusejuhid ja ohvriabi spetsialistid). Koolitusel keskenduti peamiselt kannatanu tuvastamisele ning DASH riskihindamise läbiviimisele. Koolitusel osales 16 inimest.

5. juunil 2020. aastal kohtusid Põlvas piirkonna MARAC-i liikmed, sotsiaalkindlustusameti MARAC-i arendustiim ja riigi peaprokurör Andres Parmas. Vaadeldi piirkonna MARAC-i koosolekut ja arutati, kuidas lahendada koostöös prokuratuuriga raskete tervisekahjustustega ja eluohtlike lähisuhtevägivalla juhtumeid üle Eesti veelgi efektiivsemalt ja operatiivsemalt.

9. juunil 2020. aastal toimus Pärnus MARAC jätkukoolitus. Piirkonnas on küll toimiv MARAC meeskond, kuid tööle on asunud palju uusi ametnikke, kes ei ole läbinud MARAC koolitust. Koolitusele oli kaasatud uus PPA poolne koolitaja Kairi Ruus, kes on Valgamaa eduka MARAC-i praktik. Koolituse viis läbi Kairi Ruus, MARAC tugisikute koordinaator Madli Raudkivi ning võrgustikutöö koordinaator Anne Klaar. Koolitusel osales 37 inimest.

Suuremat tähelepanu on suunatud eakatele lähisuhtevägivalla ohvritele.

15. juunil 2020. aastal toimus virtuaalkoolitus(eakate väärkohtlemine) võrgustikule (osalejaid u 40 inimest), et nad oskaksid märgata ja tuvastada kõrge riskiga eakaid lähisuhtevägivalla ohvreid.

2020. aastal alustati NTK MAROW projekti riskihindamise integreerimist DASH riskihindamisega.

2020. aastal jätkati MARAC meeskondade mentorlusega, kus vajadusel või probleemide tekkimisel osales MARAC arendusmeeskonnast inimene piirkondlikul MARAC koosolekul.

2020. aastal pakuti individuaalset mentorlust Tartu ja Tartumaa, Põlvamaa MARAC meeskondadele.

Õppereisid välismaale lükkusid COVID19 tõttu 2021. aastasse.

11. augustil 2020. aastal osalesid projektijuht Hannaliisa Uusma ja koordinaator Anne Klaar Põhja prefektuuri piirkonnatöö seminaril, kus anti Põhja piirkonnapolitseinikele ja noorsoopolitseinikele ülevaade MARAC'st Eesti ja PPA Põhja Prefektuuri vaates ning väljakutsetest ning ühiselt arutati kuidas muuta MARAC mudel veelgi tulemuslikumaks ning PPA-ohvriabi ootustest üksteisele. Seminaril osales u 60 inimest.

19. augustil 2020. aastal toimus MARAC virtuaalkoolituse II osa Ohvriabi uutele töötajate ja teenusejuhtidele. Koolitusel osales 14 inimest.

17. septembril 2020. aastal toimus Kai Kunstikeskuses MARAC üle-eestiline sügisseminar, kus tulid esimest korda kokku Eesti kõigi MARAC-ide esindajad. Seminari eesmärk oli jagada seniseid kogemusi ning vaadata tulevikku. Osalejate arv nii kohapeal kui ka veebis oli ootamatult suur. Kokku tuli sadakond MARAC-i koordinaatorit ja juhti, prokuröre ja poliitikakujundaja id. Esmakordselt osalesid MARAC-i seminaril ka kohtunikud. Ettekanded ja arutlused keskendusid

Eesti MARAC-ide senisele tegevusele kannatanu kaitsel, kõrge riski kannatanu ja toimepanija profiilide eripäradele, samuti ohvritundlikele kohtupraktikatele Euroopa riikide näitel. Päev lõppes põneva paneeliga, mis käsitles Eesti võimalustele ja vajadustele võtta kasutusele traumaspetsiifikat süsteemselt arvesse võtvaid menetlus- ja kohtupraktikaid.

21.septembril 2020. aastal toimus PPA Põhja Prefektuuri piirkonnavanemate, Põhja LSV koordinaatori ning MARAC arendusmeeskonna kohtumine, kus arutluse all oli kõrge riskiga LSV juhtumite jõudmine MARAC mudelisse.

5.oktoobril 2020.aastal toimus MARAC koolitus Lääne-Harju uutele politseinikele ning ohvriabitöötajatele. Koolitusel osales 18 inimest.

22.oktoobril 2020. aastal koolitas koordinaator Anne Klaar LSV ja MARAC teemadel Tartus juriste ning lastekaitsetöötajaid. Koolituse korraldas OÜ Lector, koolitusel osales 16 inimest.

18. novembril 2020. aastal toimus MARAC mudeli veebikoolitus Ida-Harju lastekaitsetöötajatele. Koolitusel osales 5 lastekaitsetöötajat.

24.novembril 2020. aastal toimus PPA Lääne Prefektuuri piirkonnapolitseinikele ja noorsoopolitseile riskihindamise ja MARAC koolitus. Koolitusel osales u 60 osalejat. Koolituse organiseeris PPA Lääne Prefektuur.

16.detsembril 2020. aastal kohtusid MARAC meeskonna esindajad Kohtutäiturite Koja ning kohtutäituritega, kellel on oma töös olnud kokkupuuteid kõrge riskiga LSV juhtumitega. Kohtumisel lepitati kokku edasist koostööd ja võimalikke koolitusi. Varem ei ole kohtutäituritega MARAC-i raames koostööd tehtud ning taoline uus suund on oluline.

2020. aastal osales projektijuht Hannaliisa Uusma Lääne-Eesti, Põhja-Eesti, Ida-Eesti ja Lõuna-Eesti Ohvriabi ja SKA Lastekaitse koolitustel, et tutvustada MARAC-i uusi arengusuundi ning arutleda piirkondadega senist MARAC-i kogemust ning Põhja-Eesti ja Lääne-Eesti kriminaalhooldajate ja Ohvriabi koolitustel, et tutvustada MARAC-i ning aktiveerida valdkondade vahel koostöökohti

2020. aastal osales Hannaliisa Uusma sügisesel LSV prokuröride ümarlual, kus ta tutvustas MARAC-ide üle-eestilist seisu ning prokuröridega arutleti erinevate kõrge riski LSV kesksete õiguslike lähenemiste üle, mis aitaksid tagada kannatanukeskse õiguse, kannatanu turvalisuse, turvatunde ja normaalsesse ellu naasmise ning põlvkondadele lähisuhtevägivalla vähenemist. Rõõm on tõdeda, et tänaseks on kõikide Eesti MARAC-ide tuumikutes prokurör.

Ajavahemikul 01.07.2020 - 31.12.2020 käivitati senisest aktiivsemalt MARAC meeskondade järjepidevatele supervisioonide läbiviimist. MARAC-idest pooled osalesid individuaalsetel või kollektiivsetel supervisioonidel/ kovisioonidel. Töötati välja supervisioonide tagasiside vorm ning toimunud supervisioonide kohta hakati koguma tagasisidet, et ühtlustada supervisioonide kvaliteeti ning soodustada üle-eestilist regulaarset kasutatavust. Supervisioonide regulaarne kasutamine on lahutamatu osa kvaliteetsest tööst väga keeruliste elu- ja terviseohtlike lähisuhtevägivalla juhtumitega.

15. septembril 2020. aastal alustati MARAC meeskondade tagasiside vaatlustega/ seirega. Ajavahemikul 01.07.2020 - 31.12.2020 viidi läbi tagasiside vaatlus 8 MARAC meeskonnas (Ida-Harju, Jõgeva, Kesklinn ja Põhja-Tallinn, Narva, Paide, Rakvere, Võru, Valga) tagasiside vaatluste (seire) eesmärgiks on vaadelda Eesti erinevate töötavate MARAC-ide tööpraktikaid ning vaatlustulemuste ettepanekute kaudu ühtlustada ning tõhustada toimimisviise. Tuua välja hästi toimivaid praktikaid ning neid eri-piirkondadesse üle kanda. 2021. aasta esimesel poolaastal on seiratud kõik Eesti MARAC-id ning valmib piirkondade seisu peegeldav raport. Seiresüsteemi eesmärk on ühtlustada MARAC-ide kvaliteeti iga-aastase seire kaudu. Seiret viiakse läbi spetsiaalselt ettevalmistatud seireankeedi järgi, millest esimene pool aitab kaardistada MARAC-i klassikalisi elemente ning teine pool kvalitatiivsete küsimuste kaudu piirkonna töödunaamikat, probleemkohti ning eduelamusi.

2021. aasta jaanuaris tutvustas Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi MARAC-i meeskond võrgustikupartneritele mõttekojaga Praxis koostöös teostatud uuringut „Ohvrikeskne lähenemine lähisuhtevägivalla juhtumites nelja Euroopa riigi kohtusüsteemide näitel“.

Uuringut esitleti veebis 28. jaanuaril kell 11–12.30. Esitluse eesmärgiks oli, et sisutihe ja põnev ülevaade Euroopa riikide kõrge riskiga lähisuhtevägivalla tundlike tsiviil- ja kriminaalmenetluse tavadest ja kogemustest. Ülevaate eesmärk on inspireerida Eesti praktikate arendamist kõrge riski kannatanu kaitseks. Uuringu ja esitluse esimene pool käsitleb elu- ja terviseohtliku lähisuhtevägivalla tõttu kannatanud inimese traumatunnuseid ja tüüpilisi riske. Teine pool

analüüsib, kuidas võtavad neid tunnuseid arvesse Euroopa riikide kohtusüsteemid, et tagada kannatanukeskne õigus, kannatanu turvalisus, turvatunne ja normaalsesse ellu naasmine ning vähendada põlvkondadeülel lähisuhtevägivalda. Uuringu tutvustamisel osales üle 100 inimese, sh peaprokurör. Samuti jagati uuringut MARAC-i uudiskirjas koos MARAC-i värske statistikaga ning veebruarikuu Ohvriabi uudiskirjas. Esitus on üleval ka Youtube'is <https://www.youtube.com/watch?v=pyATVvQVN9E>

9. veebruaril 2021 toimus MARAC veebikoolitus Peipsiääre ja Peipsi vallavalitsuse sotsiaalosakonna töötajatele. Koolitusel osales 5 inimest.

2021. aasta veebruaris alustas MARAC arendusmeeskond koos SKA dokumendihalduse- ja andmekaitse spetsialistidega MARAC dokumentide säilitamise ja arhiveerimise juhendi väljatöötamist. MARAC juhtumikorralduse juhtumitega seotud dokumendid on hallatud vastavalt SKA DH korrale ja põhimõtetele. Koostatud juhend on lisanduv tugi MARAC spetsialistile. MARAC dokumente hallatakse järgnevalt:

MARAC juhtumite dokumendid kuni 2019. aasta lõpuni saadetakse paberkandjal SKA arhiivi, MARAC juhtumid alates 2020 lisatakse ja registreeritakse Deltas.

2021. aasta veebruaris alustas MARAC arendusmeeskond MARAC osapoolte rollikirjelduste koostamist. Praeguses MARAC juhendmaterjalis on osapoolte rollid mudelis toodud välja väga üldiselt. Praeguseks on kirjeldatud ohvriabi spetsialisti/koordinaatori, PPA esindajate/MARAC juhataja, prokuratuuri, naiste tugitugikeskuste ning MARAC vabatahtliku tugisiku rollid. Töös on MARAC arendusmeeskonna ning lastekaitse ja/või kohaliku omavalitsuse esindaja rollide kirjeldamine.

02. märtsil 2021 toimus veebis MARAC algkoolitus Lõuna-Eesti spetsialistidele, koolitusel osales ligi 30 inimest. Koolitusel osalesid koolitajatena MARAC projektijuht Hannaliisa Uusma, tugisikute koordinaator Madli Raudkivi, võrgustikutöö koordinaator Anne Klaar, Tartu ohvriabi töötaja Riina Laane, Viljandi PPA piirkonnavanem Meelis Lill, antud koolituse II osa toimus 16. märtsil.

18. märtsil 2021 viis MARAC koordinaator Anne Klaar läbi MARAC lühikoolituse Tartu piirkonna günekoloog-residentidele.

Ajavahemikul 01.01.2021 - 01.06.2021 toimusid MARAC koosolekud peamiselt veebis ÄriSkypes või Telesilla platvormil. Veebikoosolekud toimusid konstruktiivselt, esile tõusis suur ajaline kulu konfidentsiaalsuslepe allkirjastamiseks. MARAC arendusmeeskond otsis võimalusi kasutada platvormi, kus konfidentsiaalsuslepet oleks turvaline allkirjastada. MARAC arendusmeeskonna poolt valiti välja Dokobit platvorm, kuid selgus, et andmekaitse seisukohaselt ei ole lubatud riigiasutustel sarnaseid platvorme kasutada. Seega puudub hetkel võimalus kasutada platvormi, mida oleks võimalik kasutada veebi teel konfidentsiaalsuslepe allkirjastamiseks. Seda tehakse e-maili teel, mis on väga ajamahukas ning kasutajatele ebamugav. Jätkame püüdlusi leida spetsialistisõbralikumat keskkonda MARAC-i dokumentide allkirjastamiseks konfidentsiaalseks kasutamiseks. Selliseks keskkonnaks võib eeldatavasti areneda STAR.

25. märtsil 2021 viisid MARAC projektijuht Hannaliisa Uusma, koordinaatorid Madli Raudkivi ja Anne Klaar läbi MARAC algveebikoolituse SKA MDFT terapeutidele. Koolitusel osales 12 osalejat.

30. märtsil osales MARAC koordinaator Õiguskantsleri inimõiguste nõukogu kohtumisel, kus anti ülevaade nii eakate väärkohtlemisest, kui eakate kannatanute abistamise võimalustest MARAC mudeli abil.

President Kersti Kaljulaid vaatles aprillikuus Rakvere MARAC-i. Piirkonna tiimi poolt tutvustatud, süsteemne ja selgelt jagatud vastutuse ning tegevustega juhtumikorraldus, võimaldas vaatlajatel näha võrgustikutööd ohvri kaitseks. President on vaatlust ka peegeldanud: <https://www.facebook.com/KerstiKaljulaid/posts/2880654595540654>

05. mail 2021.a viidi läbi MARAC algkoolitus Kagu piirkonna (Põlva, Valga, Võru) spetsialistidele ja SKA Ohvriabi Ringist Välja projekti MARAC projektijuhi Hannaliisa Uusma ja koordinaatorite Madli Raudkivi ja Anne Klaari poolt.

19.-20. mail 2021 osalesid Hannaliisa Uusma, Anne Klaar, Madli Raudkivi veebikonverentsil Victim Support Europe Annual Conference 'Transforming victim support: From dream to reality', et täiendada end rahvusvaheliste ohvriabi ja kõrge riski praktikate teemal.

4. juunil 2021 toimus MARAC kevadseminar SKA ohvriabi spetsialistidele.

Läbivalt toimusid piirkondade tuumikute supervisioonid.

Ajavahemikul 01.01.2021 - 30.06.2021 jätkati MARAC meeskondade vaatluste/seirega. 2021. aasta maikuuks oli tagasiside vaatlus MARAC arendusmeeskonna poolt viidud läbi kõikides 19 MARAC meeskonnas. MARAC tagasisidevaatlused koosnesid kahest osast – MARAC koosoleku vaatlusest ja vestlusest piirkonna MARAC meeskonnaga. Vaatluse jaoks oli loodud kindlad kriteeriumid, mille järgi sai vaadelda kõiki Eesti MARAC-e samadel alustel. Kriteeriumid tulenesid MARAC juhendist ehk n-ö klassikalisest MARAC-i praktikast kui ka rahvusvahelisest kirjandusest, mis on välja toonud efektiivse MARAC-i omadusi. Vaatluse teise osana viidi läbi fookusgrupi intervjuud MARAC-i tuumikliikmetega, milles kaardistati piirkondade häid praktikaid ning raskuskohti. Vaatlused toimusid enamasti veebis, kuid võimalusel kohtuti ka näost-näku MARAC koosolekutel. Vaatluste põhjal koostatakse MARAC tagasisidevaatluste kokkuvõtte/raport, mis peegeldab MARAC-ide hetkeseisu üle-eestilises vaates.

Vägivallaennetuse kokkuleppes aastateks 2021-2025 on prioriteetse tegevussuunana välja toodud eakatevastase vägivalla märkamine ning ennetamine. MARAC mudeli raames on eraldi suunatud tähelepanu eakate väärkohtlemisele lähisuhetes. MARAC mudelis pöörasime eraldi tähelepanu eakate väärkohtlemisel, selleks osales koordinaator 10. juulil seminaril „Vanemaealiste vägivald varjust välja“ ettekandega „Kuidas saame aidata vanemaealiste vägivalda varjust välja?“, kus muuhulga tutvustati ka MARAC mudelit, osalejaid oli u 60, osalemine Põlva maakonna eakate festivalil 23. juulil (osalejaid u 20), Põlva väärivate ülikoolis 3. novembris teemal „Väärkohtlemine - kas see ohustab ka mind“. Osalejaid oli u 26, loengut salvestati ning selle põhjal tehti raadiosaade Marta Raadios. MARAC koordinaator osales igakuistel Naiste Tugi - ja Teabekeskuse poolt korraldatud MARLOW projektis, mille eesmärgiks on eakate väärkohtlemise ennetamine ning suurem kaasamine.

17. septembril 2021 toimus Tallinna LV-se lastekaitse - ja sotsiaaltöötajatele MARAC algkoolitus, kus osales 5 spetsialisti.

Septembris 2021. aastal hakati looma MARAC meeskondade mentorluse juhendit. Mentorluse eesmärkideks on struktuurselt ning järjepidevalt ohvriabi töötajate toetamine MARAC koordinaatori, juhtumipõhise- ning võrgustikuspetsialistina. Mentorlus pakub MARAC maakondlikele meeskondadele juhtumikorralduslik lisaressurssi, mentorluse käigus jälgitakse meeskondade MARAC struktuuri jälgimist ning meeskondadelt kogutakse sisendit võrgustikutöö arendamiseks

8. septembril 2021 salvestati SKA taskuhäälingus MARAC teemaline podcast <https://podcast.ee/sotsiaalkindlustusameti-taskuhaaling/43-mustiline-marac-avab-kardina/>

2021. aasta II poolaastal viidi läbi PPA töötajatele läbi riskihindamise koolitusi veebis kahele grupile (14. ja 21. oktoober ning 4. ja 11.november)

30. novembril 2021 ja 1. detsembril 2021 viidi läbi MARAC jätkukoolitus läbi ohvriabi töötajatele. Koolitusel osales kokku ligi 17 ohvriabi töötajat ning koolitusel keskenduti eelkõige turvaplaanide koostamisele ning MARAC juhtumite lõpetamisele ning järeelhindamistele. 2. detsembril 2021 toimus läbi veebi MARAC algkoolitus SKA töötajatele, koolitusel osales 5 spetsialisti.

10. detsembril 2021 viidi läbi LSV ja MARAC veebikoolitus Tallinna LV töötajatele, koolitusel osales ligi 22 sotsiaaltöö spetsialisti.

2021. aasta teises pooles jätkati MARAC rollikirjeldustega. Lõplikud rolli kirjeldused valmivad 2022. aasta lõpus, kui on vastu võetud uus ohvriabi seadus ning seal on täpsustatud võrgustiku võimalused info vahetuseks.

MARAC-ide töö kvaliteedi ja rahulolu seisukohalt on väga oluline, et elu- ja terviseohtliku lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelevate spetsialistide vaimne tervis oleks hoitud ning et tööandja seda toetaks. Püüame areneda nii, et enesehoid MARACides oleks elementaarne ning kuuluks proaktiivselt kvaliteeti tagavasse töökultuuri. Supervisioonidega ja koovisioonidega jätkati 2021. aasta teisel poolel. 2021. aastal kasutasid MARAC-i enesehoiukontot 15 MARAC-i 19st. Meeskondade tagasiside supervisiooni päevadele oli väga positiivne. Nii mõnegi eksperdi jaoks oli tegu elu esimese supervisiooniga. Nii aktiivne enesehoiukonto kasutus kinnitab seega, et enesehoiukonto võimalused on MARAC-is sihtotstarbelised ja olemas on selge vajadus.

2021. a novembris osales MARAC-i projektijuht Hannaliisa Uusma *Victim Support Europe* spetsialisti kogemuste vahetamise programmis. Selle raames viibis ta õppereisil Portugali ohvriabis, kus oli võimalik tööädala jooksul tutvuda sealse lähisuhtevägivalla abistamise süsteemi, sh kõrge riski spetsiifiliste lähenemiste ning riski hindamise süsteemiga.

2021. aasta teisel poolel toimus MARAC tagasiside vaatluse käigus kogutud info ja andmete analüüs ning raporti kirjutamine, sisutoimetamine ning keeletoimetamine. Samuti lõppraporti kujundamine. Raportit jagatakse koos MARAC arendustiimi poolt koostatud soovitustega 2022. aasta alguses võrgustikupartneritega.

2022. aasta 27. mail toimus teist aastat järjest MARAC-i kevadseminar, kus kogunesid ohvriabitöötajad, et jagada oma MARAC-i aasta kogemusi. Kevadseminaride eesmärk on ohvriabi töötajate (ehk MARAC koordinaatorite) kogemuste jagamine: välja tuua süsteemsed raskuskohad ning võimalikud lahendused, samuti eduelamused. Kõige paremini õpivad MARAC koordinaatorid üksteiselt ning üksteise toel. Oleme MARAC arendusmeeskonnaga võtnud eesmärgiks eelkõige tagada MARAC ohvriabitöötajate ehk MARAC koordinaatorite kõrge teadlikkuse oma rollist ning kohustustest MARAC mudelis. Kevadseminar toimub kevadeti igal aastal – erinevatel aastatel on erinevad teemad, kasvuraskused ja lahendused. Seminaril osales 33 inimest, kellest 17 olid ohvriabitöötajad (kõikidest piirkondadest olid esindajad kohal), 2 vägivallast loobumise tugiliini nõustajat ning 9 MARAC vabatahtliku. Teemadena: kõigepealt statistiline tagasisivaade möödunud aastasse, misjärel jagunesid osalejad piirkondlikult, et üheskoos arutleda, kuidas on senini läinud ja milline on unistuste MARAC. Gruppide mõtteid ja tagasisidet aitas visualiseerida Joonmeedia. Visuaalne kokkuvõte muutis seminari osalejate jaoks meelde jäävamaks. Visualiseeritud kokkuvõte tuletab ohvriabitöötajatele meelde grupitöodes tõstatunud raskusi ning ka lahendusi, milleni ühisloomes jõuti. Iga maakonna ohvriabi töötaja sai visualiseeritud kokkuvõttest koopia, et nad saaksid näha visuaalset protokollit toiminust, kus on olulisim käsitlemist leidnud info süsteemselt üles joonistatud. Pärastlõunal rääkis ajuteadlane Jaan Aru trauma mõjust inimesele ja milliseid põnevaid teadusuuringuid nad Tartu Ülikooli teadusgrupiga neil teemadel tegemas on. Päeva lõpus tehti vahekokkuvõtte vabatahtlike kaasamise pilootprojektist. Leiti, et kõigil osapooltel (ohvriabitöötajad, vabatahtlikud ja ohvrid) on olnud kaasamisprotsessis positiivne kogemus, mis annab julguse vabatahtlike edaspidiseks kaasamiseks.

2022. aasta esimesel poolaastal osales Anne Klaar SKA laste heaolu osakond perelepituse eriteenuse (vahenduskokkulepped juhtumites, kus on LSV) arendamises kõrge riskiga LSV spetsiifika lisamise vaates.

2021. aastal suurenes enesehoiukonto kasutamine (st kovisioonide ja supervisioonide kasutamine) MARAC meeskondade poolt veelgi. Seetõttu viidi 2022. aastal supervisioritega läbi väikeost. Igas piirkonnas (Põhja, Lääne, Lõuna ning Ida piirkond) sõlmiti juunis 3 supervisori-kovisiooni

	<p>teenusepakkujaga, kes hakkavad läbi viima individuaalseid, grupisupervisioonide ja -kõvisioonide läbiviijat MARAC tuumikmeeskondadele, spetsialistidele ning MARAC vabatahtlikele.</p> <p>2022. aastal ilmus põhjalik MARAC-i uudiskiri, mis edastati kõikidele MARAC võrgustiku liikmetele, sh poliitikakujundajatele ja valdkonna juhtidele.</p> <p>2022. mais koolitati lähisuhtevägivalla ja MARAC-i teemadel Lääne-Viru ja Ida-Viru meditsiini ja tervishoiutöötajaid. Kooskoolitamisele kutsus Justiitsministeerium projekti „Kuriteoohvrite kaitse Eestis“ raames, mis on peamiselt suunatud tervishoiutöötajatele. LSV ja MARAC algkoolitused: 6. mail Rakveres, 16. mail Jõhvis ning 17. mail Narvas. Rakvere koolitusel osales 25 inimest, Jõhvis 44 inimest ja Narvas 69 inimest.</p> <p>18. veebruaril 2022. aastal osaleti Pärnu NTK projektis “Koolitatud spetsialistid aitavad vähendada perevägivalda Eestis” ning koolitati Anne Klaari poolt Rakvere võrgustikuliikmeid eakate väärkohtlemise ohvritest ja nendega seotud riskihindamistest.</p> <p>30.05.-1.06. 2022. aastal osales Hannaliisa Uusma Põhjamaade Ministrite Nõukogu tegevuse raames Vilniuse õppereisil koos LSV ekspertgrupiga. Fookuses olid lähenemiskeelud ja nende rikkumise Balti-Põhjamaade praktikad, samuti sai lühidalt tutvustatud Eesti MARAC-i süsteemi. Kokkuvõtvalt saab öelda, et Baltikumi vaates on Eesti kõrge riskiga LSV korraldamise süsteem eesrindlik.</p> <p>2022. aasta kevadel osalesid Anne Klaar, Hannaliisa Uusma ja MARAC võrgustikupartnerid Andrea Kink ja Elle Karm <i>Victim Support Europa</i> aastakonverentsil kõrge riskiga LSV ja Covid 19 kriisi õppetundide, säilenõtkuse ja ohvriabi teemadel täiendamise eesmärgil. Konverents toimus Maltal.</p> <p>18. augustil 2022. aastal osalesid projektijuht Hannaliisa Uusma, koordinaatorid Kertu Kesküla ja Anne Klaar meediakoolitusel, et õppida tegema koostööd meediaga ning anda intervjuusid.</p> <p>24. augustil 2022. aastal osales Anne Klaar taastava õiguse suvekoolis, kus viis läbi taastava õiguse vabatahtlikele LSV ja MARAC koolituse.</p> <p>6. septembril 2022. aastal toimus Ida piirkonna MARAC koolitus, kus osales 70 piirkondlikku spetsialisti ning koolitajatena olid kaasatud piirkondlikud ohvriabitöötajad, piirkonna juht ning võrgustikuliikmed PPA-st, prokuratuurist. Koolituspäev oli jaotatud kaheks osaks. Päeva esimeses pooles anti ülevaade kogu võrgustikule LSV-st, riskihindamisest ning MARAC mudelist. Päeva teises pooles toimus kaks töötuba, kus ühes keskenduti koos võrgustikuga MARAC praktikatele küsimustele Anne Klaari eestvedamisel ning teises MARAC vabatahtlike teemale Kertu Kesküla eestvedamisel. Koolitus toimus eesti keeles, vene keelse sünkroontõlkega.</p> <p>7. septembril 2022. aastal viisid koordinaatorid Kertu Kesküla ja Anne Klaar läbi infopäeva MARAC mudeli ja vabatahtlike tegevuste kohta Tallinna Tehnikakõrgkooli Teenusmajanduse instituudis Lääne-Virumaal Mõdrikul.</p> <p>Alates 4.-5. oktoober 2022. aastal alustas koordinaator Anne Klaar osalemist koolitusel “Praktiline grupijuhtimine ja sotsiomeetria”, mis annab teadmised, kuidas sekkuda, mõjutada, juhtida ja juhendada inimesi ja meeskonda. Koolitus toimub 7-s osas ning lõppeb 29.03.2023.a</p> <p>10. oktoobril 2022. aastal osales koordinaator Anne Klaar vaimse tervise konverentsil, kus esines ettekandega “Eakate väärkohtlemine – kuidas märgata ning abistada”</p> <p>17. oktoobril 2022. aastal osales koordinaator Anne Klaar PERH’s koolitusel “Kuidas saab meedik abistada vägivallaohvrit”, kus viis läbi ettekande teemal - LSV, riskihindamine ja MARAC.</p>
--	--

	<p>19. oktoobril 2022. aastal osales koordinaator Anne Klaar SKA OAE baaskoolitusel, kus andis ülevaate võrgustikutööst ning MARAC juhtumikorralduslikust mudelist.</p> <p>24. novembril 2022. aastal ilmus Eesti Päevalehes artikkel “Ränga lähisuhtevägivalla ohver: kui mul poleks lapsi, poleks enam mind”, kus intervjuu LSV rasketest tagajärgedest ning MARAC võrgustikutöö mudelist andsid projektijuht Hannaliisa Uusma ning koordinaator Anne Klaar koos PPA arenduseksperdi Kati Arumäega.</p> <p>25. novembril 2022. aastal toimus MARAC sügisseminar, kus osales 137 MARAC võrgustikuliiget. Sügisseminari peateemaks oli 2022 aastal rasked tervisekahjustused ja kontrolliv vägivald. Ettekannetega esinesid spetsialistid Eestist (projektijuht Hannaliisa Uusma, Kati Arumäe PPA-st, Gardi Anderson prokuratuurist, lastepsühhiaater Anne Daniel-Karlsen) ning välismaalt - Ragnhild Hennum (<i>Norra Inimõiguste Keskuse juht ning Oslo Ülikooli endine prorektor. Oma teadustöös on ta olnud pühendunud seksuaalvägivalla, lähisuhtevägivalla tapmiste ja sunnitud abielude uurimisele</i>) ja emeriitprofessor Evan Stark (<i>sotsioloog, kogenud kohtuekspert ning tunnustatud teadlane, kelle peamiseks uurimisvaldkonnaks on kontrolliv lähisuhtevägivald. Tema uurimistöö on olnud raamistikuks, millele tuginedes Inglismaa, Wales ja Šotimaa sundiva kontrolli ja kontrolliva käitumise kriminaliseerisid</i>). R. Hennum'i ja E. Stark'i ettekanded on järelvaadatavad <u>siin.</u>)</p> <p>29. novembril 2022. aastal toimus Lääne piirkonna MARAC koolitus, kus osales 78 piirkondlikku spetsialisti. 5. detsembril toimus Lõuna piirkonna MARAC koolitus, kus osales 77 piirkondlikku spetsialisti. 13. detsembril toimus Põhja piirkonna MARAC koolitus, kus osales 63 piirkondlikku spetsialisti. Koolitustel olid koolitajatena kaasatud piirkondlikud ohvriabitöötajad, piirkonna juht ning võrgustikuliikmed PPA-st, prokuratuurist. Koolituspäevad oli jaotatud kaheks osaks. Päeva esimesel poolel anti ülevaade kogu võrgustikule LSV-st, riskihindamisest ning MARAC mudelist. Päeva teises pooles toimus kaks töötuba, kus ühes keskenduti koos võrgustikuga MARAC praktilistele küsimustele Anne Klaari eestvedamisel ning teises MARAC vabatahtlike teemak Kertu Kesküla eestvedamisel.</p> <p>8. detsembril 2022. aastal MARAC koordinaator Anne Klaar koos PPA koordinaator Kristel-Liis Kaunismaaga viisid läbi Tallinna Linnavalitsuse sotsiaaltöötajate ning hooldusasutuste töötajatele eakatevastase vägivalla teabepäeva.</p> <p>2022. aastal jätkus MARAC enesehoiu tegevuste aktiivne kasutamine MARAC meeskonna poolt. Enesehoiu tegevusi kasutasid 18-st MARAC meeskonnast 14, individuaalset supervisiooni kasutati 13 korral (s.h kahel korral MARAC vabatahtlik).</p> <p>Märtsis toimusid seoses uue OAS-e jõustumisega 4-s piirkonnas infopäevad võrgustikele, muude teemade kõrval anti ülevaade ka muutustest MARAC mudeli rakendamisel. OAS-ses määratletakse MARAC-i klienti, kui hädasolevat täiskasvanud perevägivalla ohvrit. Uue seaduse kohaselt on võimalik LSV kannatanu juhtumit lahendada MARAC mudelis ka ilma tema nõusolekuta. Seaduses on loodud õiguslik alus info vahetamiseks ühises ümarlauas. Samuti võimaldab OAS mõningatel juhtudel piirata MARAC dokumente ka MARAC kannatanule kuni kolmeks aastaks. Seaduses on toodud selgelt välja, millist infot, milliste võrgustiku partnerite vahel on võimalik jagada. Infoseminarid toimusid 16. märtsil Lääne piirkonnas, 22. märtsil Ida piirkonnas, 28. märtsil Lõuna piirkonnas ning 30. märtsil Põhja piirkonnas.</p> <p>10. aprillil 2023. aastal käis Anne Klaar rääkimas eakate vastasest vägivallast ning MARAC mudelist Tartu Ülikooli podcastis.</p> <p>18. aprill 2023. aastal käis projektijuht tutvustamas MARAC mudelit Tallinna Ülikooli õigusteaduse II-III kursuse üliõpilastele.</p> <p>19. aprill 2023. aastal käis Anne Klaar viimas läbi eakate väärkohtlemise ja kõrge riskiga eakate märkamise, riskihindamise koolitust Elva Vallavalitsuses.</p>
--	--

25. mail 2023. aastal toimus MARAC kevadseminar, kus osalesid MARAC koordinaatorid (ohvriabitöötajad), vägivallast loobumise tugiliini nõustajad (*edaspidi VLT*) ning MARAC vabatahtlikud. Kohtumise fookuses oli VLT nõustajate, vabatahtlike ning ohvriabi spetsialistide koostöö kokkulepete sõlmimine ning tööpõhimõtete arutelu.

Kevadseminaril tegi ettekande teemal „Naiste ning meeste erinev vägivalla kogemus ning vägivalla pikaajaline mõju kannatanutele“. Hedda Lippus-Metsaots, kes kaitses 2021. a doktoritöö teemal "Isikutevaheline vägivald Eestis: levimus, mõju tervisele ja tervisekäitumisele".

6. juunil 2023. aastal korraldasime koostöös SKA lastekaitse ning järelevalve osakonnaga lastekaitse töötajatele veebiseminarit „Laps lähisuhtevägivallas“, kus räägiti LSV mõjust lapsele erinevate teenuste näitel, tutvustati 1. aprillist jõustunud muudatust lastekaitse seaduses (kõikide MARAC juhtumite puhul, kus kannatanul on alaealised lapsed, on lastekaitse töötajatel kohustus alustada juhtumimenetlust) ning anti ülevaade MARAC juhtumite järelevalvest. Veebiseminarile registreerus u 170 ja osales u 130 lastekaitse töötajat.

2023. aasta I poolaastal jätkus MARAC enesehoiukonto kasutamine. Grupisupervisiooni kasutas 2 MARAC meeskonda, grupikovisiooni 1 MARAC meeskond, vabatahtlikud kasutasid individuaalset supervisiooni 4 korral, MARAC meeskonna liikmete individuaalset supervisiooni 6 korral ning MARAC arendusgrupi liikmed käisid individuaalsel supervisioonil 5 korral.

2023. aasta märtsis alustati uuesti MARAC meeskondade tagasiside vaatlustega. I poolaastal toetati MARAC Lääne-Harju meeskonda 3 korral (vahetunud MARAC koordinaator ja juht) ning ühel korral Narva MARAC meeskonda. Vaatluse järel anti meeskondadele lisaks suulisele tagasisidele ka kirjalik tagasiside. 2023.a II poolel jätkati meeskondade vaatluste ning mentorlusega.

2023. aasta esimesel poolaastal, veebruaris ilmus põhjalik MARAC-i uudiskiri, mis läks välja kõikidele MARAC võrgustiku liikmetele, sh poliitikakujundajatele ja valdkonna juhtidele. Uusi MARAC materjale ei trükitud, kuid seoses OAS jõustumisega muudeti MARAC blankette. Alates 1. aprillist 2023 ei ole vajalik enam MARAC nõusolek, seetõttu asendati MARAC nõusoleku leht MARAC teavituselehega. Muudatusi tehti ka MARAC konfidentsiaalsusleppes.

23. – 24. novembril 2023. aastal osalesid MARAC vabatahtlike koordinaator Kertu Kesküla, võrgustikutöö koordinaator Merli Tammi-Jõeveer, projektijuht Anne Klaar ning MARAC vabatahtlikud Ailen Lang ja Ly Kivikas Belgias rahvusvahelisel perevägivalla konverentsil „Together for a safe home“. Konverentsil käsitleti järgnevaid teemasid: kontrolliv vägivald, kätkestamine riskitegurina, riskihindamine, LSV mõju lastele, politsei ning prokuratuuri roll perevägivalla juhtumites ja võrgustikutöö teemasid.

2023. aastal loodi juhend lastekaitsetöötajatele MARAC mudeli osalemise kohta.

8. detsembril 2023.a. osaleti üle-eestilisel konverentsil, kus anti ülevaade MARAC projekti tegevustest 2015 – 2023.aastal, tutvustati 2023.aasta MARAC statistikat, anti ülevaade vastvalminud MARAC mõju-uuringust.

3.1.6 Juhtumikorralduse mudeli rakendamise strateegia elluviimine ja arendamine.

2015. aastal alustas SKA koondatud info põhjal juhtumikorralduse mudeli rakendamise strateegia väljatöötamist.

SKA töötas 2016. aastal välja mudeli rakendamise piloteerimise-eelse strateegia. Strateegiat ning plaani mudeli korraldusliku ja sisulise rakendamise osas tutvustati ja kiideti heaks projekti juhtrühma koosolekul (14.06.2016).

Vastavalt väljatöötatud strateegiale ja juhtrühma poolt valitud katsepiirkondadele jätkati 2017. aastal MARAC mudeli piloteerimist esimeses katsepiirkonnas (Põlvas). 2017. aastal alustati ka MARAC mudeli piloteerimisega Rakveres/Lääne-Virumaal ja Haapsalus.

Vastavalt väljatöötatud strateegiale jätkati 2018. aastal juhtumikorralduse mudeli laiendamist kuues uues piirkonnas (Jõhvi, Pärnu, Viljandi, Saaremaa, Võru ja Valga). Lisaks uutele piirkondadele, toetati ja tagasisidestati varem alustanud pilootpiirkondade tegevust (Põlva, Haapsalu, Rakvere). Piirkondade tagasisidet arvesse võttes planeeriti edasisi tegevusi mudeli arendamiseks.

Vastavalt väljatöötatud strateegiale jätkati 2019. aastal juhtumikorralduse mudeli laiendamist üheksas uues piirkonnas (vt punkti 3.1.3). Lisaks uutele piirkondadele, toetati ja tagasisidestati varem alustanud pilootpiirkondade tegevust. 2019. aasta lõpuks sai Eesti kaetud MARAC-idega ning 2020. ja 2021. aastal jätkusid nendes piirkondades MARAC-tegevused.

2021. aasta teisel poolel tegeleti aktiivselt MARAC-i võrgustikutöö ja andmevahetuse seadusliku aluse loomisega uue ohvriabi seaduse konteksti. Seadusloome protsessis toimusid aktiivsed arutelud SOM-i, PPA ja JUM-iga, samuti SKA andmekaitse ning juristidega. Seadusloomeprotsess jätkub 2022. aastal.

2022. aasta alguses kirjutas MARAC arendustiim senisele praktikale toetudes uude ohvriabiseadusesse detailse peatüki kõrge riskiga LSV juhtumite korraldamise ja võrgustikutöö ning andmevahetuse legaliseerimise osas. Täna on uus ohvriabi seadus vastu võetud. Vabariigi President kuulutas seaduse välja 29. detsembril ning see rakendub 1. aprillist. Seaduse rakendamisel on võimalik MARAC kannatanuid (hädaohus oleva täisealise perevägivalla ohvreid) abistada ilma nõusolekuta.

Alustati vabatahtlike kulude kompenseerimise määra defineeriva määrase muutmise protsessi. Varasemad määrad on fikseeritud väga ammu ja ajale jalgu jäänud. 2022. aasta juunikuus esitati SKA poolt Sotsiaalministeeriumile ettepanek SKA vabatahtlike sõidukulude kompenseerimise määra muutmiseks. 11.09.2022 jõustus Sotsiaalministeeriumi määrus, millega tõsteti vabatahtlikule hüvitavate kulude piirsummad - 0,20 eurot ühe kilomeetri kohta ning vabatahtlikule hüvitatakse kulud kokku kuni 335 euro ulatuses kalendrikuus (<https://www.riigiteataja.ee/akt/108092022002?leiaKehtiv>).

2023. aasta 1. aprillil jõustus uus ohvriabi seadus (OAS). Lisaks sellele jõustus 1. aprillil jõustus muudatus ka lastekaitse seaduse (LasteKS) § 29 lg 3-s. Viidatud paragrahvi täiendati lõikega, mis kohustab KOV-i üksust, kes saab teada lapsest, keda kasvatav isik on suunatud MARAC (hädaohus olev perevägivalla ohver) mudelisse, algatama juhtumikorralduse lapsele abi osutamiseks ning tegema koostööd SKA ja teiste täisealist ohvrit abistavate asutustega. Seega MARAC juhtumites kohalikul omavalitsusel enam kaalumisoigust juhtumikorralduse alustamiseks ei ole. Lastekaitse töötajate kohustuse üle alustada MARAC juhtumites juhtumikorraldust, hakkab järelevalvet läbi viima SKA järelevalve talitus, kellega on kokkulepe, et järelevalvet alustatakse 2023.a II poolaastas 4-s kohalikus omavalitsuses. Koostöös järelevalve talitusega on loodud järelevalve ajakava.

2023.a I poolaastal loodi MARAC projektijuhi eestvedamisel LSV juhtumite esmane hindamisvahend, mis sisaldab lisaks riskide hindamisele ka kannatanute abivajaduse ning haavatavuse hindamist. 2023. aasta II poolaastast alustati antud hindamisvahendi piloteerimist ning seda hakatakse kasutama iga LSV juhtumi puhul. Hindamiseankeedi abil selgitatakse välja kannatanu vajadused, mh juhtumikorralduse alustamise vajalikkus. Esmase hindamise ankeedi kasutuselevõtmine võimaldab selekteerida välja ka võimaliku kõrge riskiga juhtumid ning nende puhul viia läbi veelgi põhjalikum DASH riskihindamine.

2023. aasta II poolaastal viidi läbi MARAC meeskondade tagasiside vaatlused (Narva, Tartumaa, Rapla) ning anti kirjalikud tagasisided.

Kuna alates 2024. aastast rahastatakse MARAC mudelit riigieelarvest ning MARAC mudel muutub tavapäraseks ohvriabi põhiteenuse osaks, siis alustati ohvriabi põhiteenuse kirjeldusega. Samuti valmis MARAC juhend lastekaitse töötajatele.

MARAC enesehoiukontot kasutasid 2023. aastal grupisuperviseiooni raames 9 korral ning individuaalset superviseiooni 10 korral.

21. septembril osales projektijuht Anne Klaar Võrumaal Kubijal prokuröride seminaril, kus arutati kriminaalmenetluste läbiviimise üle MARAC juhtumites.

3. oktoobril ja 13. oktoobril koolitas Anne Klaar SKA ohvriabi ning ennetusosakonna töötajaid riskihindamise teemal. Koolitusel osales kokku u 50 spetsialisti.

3.1.7 Metoodika ja kontseptsiooni rakendamine tugiisikute kaasamiseks.

2015. aastal alustati ka tugiisikute värbamise, juhendamise ja jõustamise metoodika ning tugiisikute juhtumikorralduse mudeli kaasamise kontseptsiooni väljatöötamisega. Kaardistati organisatsioonid, kes on koondanud ja koolitanud vabatahtlikke tugiisikuid, kaardistati vajadust tugiisiku järgi ning sellest tulenevalt tugiisikute võimalikku rolli.

2015. aastal kaardistati olemasolevad tugiisikuid kaasavad organisatsioonid (nt. SA Dharma, Naiste Tugikeskused jne) ning tugiisikute baaskoolitused. 2016. aastal jätkati tugiisikute värbamise, juhendamise ja jõustamise metoodika ning tugiisikute juhtumikorralduse mudelisse kaasamise kontseptsiooni väljatöötamist.

2016. aasta juhtrühma koosolekul (14.06.2016) tutvustas SKA kontseptsiooni ehk vabatahtlike tugiisikute rolli ja korraldust. Juhtrühma poolt kinnitati piloteerimise eelne kontseptsioon, mida rakendatakse katsepiirkondades.

2017. aastal vaadati üle vabatahtlike tugiisikute juhendmaterjal ning nende töösse kaasamise kontseptsioon. Ette on valmistatud tugiisikute lepingud ning aruandluse formaadid.

Esimeses katsepiirkonnas (Põlvas) katsetati tugiisiku teenuse pakkumist selleks juba vastava eelneva täiendõppe saanud tugiisikutega. 2017. aastal ei olnud koolitust otstarbekas korraldada kuna ei olnud koondunud piisavat hulka tugiisiku tööks valmisolekut näidanud inimesi. Teine katsepiirkond, Rakvere, alustas MARAC mudeli rakendamist 2017. aasta lõpus ning valmidus tugiisikute koheseks kaasamiseks ning koolitustüklite läbi viimiseks oli sel perioodil veel ebapiisav.

2018. aasta esimesel poolaastal alustati ohvriabi vabatahtlike tugiisikute täienduskoolitusega, mooduli esimene koolituspäev toimus Rakveres (12.06.2018), kus osalesid Rakvere ja Jõhvi piirkondade potentsiaalsed vabatahtlikud. Koolitusel osales 13 potentsiaalset MARAC tugiisikut (sotsiaalvaldkonna asjatundjad, KOV-ides töötavad tugiisikud, politseisüsteemi esindajad ning kogemusnõustaja taustaga isikud).

2018. aasta teisel poolel jätkati ohvriabi vabatahtlike tugiisikute täienduskoolitusega Rakvere ja Jõhvi piirkonnas, kus toimus mooduli teine koolitus. 9.10.2018 toimunud vabatahtlike tugiisikute koolituse teisel sessioonil osales 18 isikut. Mooduli kolmas ehk viimane koolitus toimub 2019. aasta esimesel poolel.

20.11.2018 toimus Põlva ja Võru vabatahtlike tugiisikute koolituse esimene sessioon. Osales 25 isikut (sh potentsiaalsed tugiisikud ja koolitajad). Mooduli teine koolitus toimus 03.12.2018 Põlva ja Võru vabatahtlike tugiisikute. Osales 27 isikut (sh potentsiaalsed tugiisikud ja koolitajad).

2019. aasta esimesel poolel töötati välja ja/või modifitseeriti dokumentatsioon ja vormid vabatahtlike tegevuse osas (taotlus vabatahtliku tegevuse alustamiseks, vabatahtliku töö leping, vabatahtliku tugiisiku tegevuse kirjeldus, vabatahtliku tugiisikuna tegutsemise õiguse andmine, Sotsiaalkindlustusameti poolne otsus, tagasiside aruanne/e-päevik). Loodi täienduskoolituse tõendite süsteem ja hästitoimiv koolitusprogramm. Eraldi on mõtestatud ja lahti kirjeldatud ohutusnõuded vabatahtlikele ja konfidentsiaalsuse nõue. Olemas on vabatahtlike register/andmebaas, mida täiendatakse jooksvalt.

05.02.2019 toimus Põlva politseimajas ohvriabi Põlva ja Võru piirkonna MARAC vabatahtlike tugiisikute täiendkoolituse kolmas moodul, osales 18 inimest. Tegemist oli praktilise koolituspäevaga, kus tutvuti mh kohtusaali ja naiste tugikeskusega.

12.03.2019 toimus Rakvere politseimajas ohvriabi Lääne-Viru piirkonna (Rakvere ja Jõhvi) MARAC vabatahtlike tugiisikute täiendkoolituse kolmas moodul, osales 20 inimest. Praktilise koolituse käigus tutvuti kohtusaaliga ning räägiti menetluse eri liikidest, kannatanu toetamisest ning Naiste Tugikeskuses pakutavatest teenustest.

15.03.2019 toimus Põlva politseimajas ohvriabi Põlva ja Võru piirkonna MARAC vabatahtlike tugisikute tagasisideseminar, osales 13 inimest. Seminaril jagati koolituse läbinutele tõendid, küsiti tagasisidet koolituse kohta, arutati edasist tegevusplaani ning lepitati kokku vabatahtlike tööd puudutavates reeglites.

15.04.2019 toimus Rakvere politseimajas ohvriabi Lääne-Viru piirkonna (Rakvere ja Jõhvi) MARAC vabatahtlike tugisikute tagasisideseminar. Osales 9 inimest. Jagati tõendeid, tagasisidestati, arutati edasiseid samme ja tegevusplaani ning lepitati kokku vabatahtlike tööd puudutavates reeglites.

23.04.2019 algas ohvriabi Pärnu ja Saaremaa piirkonna MARAC vabatahtlike tugisikute täienduskoolitus. Esimene koolitusmoodul toimus Pärnu politseimajas ning osalejaid oli 21. Tutvuti ohvreid abistavate organisatsioonide ja süsteemiga, teenuste ja toetuste võimalustega, räägiti asutuste vahelisest koostööst ja lähisuhtevägivallast.

22.05.2019 toimus Pärnu politseimajas ohvriabi Pärnu ja Saaremaa piirkonna MARAC vabatahtlike tugisikute täienduskoolituse teine moodul, kus võttis osa 21 inimest. Teemadeks olid vägivallaliigid (nt seksuaalvägivald), seadusandlus. Praktilised näited ja isiklik kogemus tugisiku rollis.

10.06.2019 toimus Pärnu politseimajas ohvriabi Pärnu piirkonna MARAC vabatahtlike tugisikute täienduskoolituse praktiline kolmas moodul, kus võttis osa 12 inimest, kes hakkavad tegutsema Pärnu piirkonnas. Tutvustati tsiviil- ja kriminaalkohtumaja, menetluste liike. Linnavalitsuses rääkis lastekaitseosakonna juhataja osakonna töösuundadest.

13.06.2019 toimus Põlva politseimajas ohvriabi Põlva ja Võru piirkonna MARAC vabatahtlike tugisikute esimene kovisiooni kohtumine, kus osales 9 inimest. Tegemist oli kovisioonigrupi käivitamisega. Kohtumise eesmärgiks oli oma kogemuse jagamine, keeruliste olukordade ning juhtumite arutamine ja uute lahenduste leidmine. Kokku sai lepitud ka järgmine kovisiooni kohtumise kuupäev.

25.06.2019 toimus Saaremaal MARAC vabatahtlike tugisikute täienduskoolituse kolmas moodul, kus osales 5 inimest. Tutvuti kohtumaja ja kohtutäituriga ning räägiti kriminaalhoolduse teemal ning sõlmiti esimesed 11 vabatahtliku MARAC-i tugisiku lepingut.

2019 teisel poolaastal alustati või jätkati MARAC tugisikute kovisioonidega erinevates MARAC piirkondades, et omandada või täiendada selle läbiviimise oskus tugisikute seas. See võimaldab tulevikus regulaarselt (kui ka vastavalt vajadusele) läbi viia kovisioone, et tegeleda raskemate juhtumitega. Paralleelselt pandi paika ajaplaan kuidas jätkata tugisikute kaasamisega uutesse MARAC piirkondadesse.

2020. aastal on plaan laieneda tugisikutega Harju-, Tartu-, Viljandi- ja Valgamaa piirkondadesse. Üle vaatamisel on ka tugisikute värbamissüsteem. Eesmärgiks muuta värbamist efektiivsemaks, et saada põhjalikumalt infot potentsiaalse tugisiku valmisoleku ja sobivuse kohta.

02.09.2019 toimus Rakvere-Jõhvi piirkondade MARAC vabatahtlike tugisikute esimene kovisioon. Osales 4 piirkonna vabatahtlikku. Kohtumis eesmärk oli alustada kovisioonimeetodi õppimist.

08.10.2019 toimus Saaremaal MARAC vabatahtlike tugisikute kovisioon, kus osalesid ka teised olulised võrgustikuliikmed. Kokku osales kovisioonil 7 inimest (sh kõik Saaremaa vabatahtlikud MARAC tugisikud). Kovisioonil hakati õppima kovisiooni meetodit eesmärgiga seda tulevikus ise läbi viia hakata..

05.11.2019 toimus Saaremaal MARAC vabatahtlike tugisikute kovisioon, kus jätkati kovisioonimeetodi õppimist ja harjutamist. Kovisioonil osales 2 vabatahtlikku MARAC tugisikut ja teised olulised võrgustikuliikmed, kes puutuvad vabatahtlikega kokku. Kokku oli kovisioonil 7 osalejat.

27.11.2019 toimus Pärnu MARAC vabatahtlike tugisikute kovisioon. Tegemist oli kovisioonigrupi käivitamisega. Kohtumise eesmärk oli alustada kovisioonimeetodi õppimisega ning keerulisemate juhtumite käsitlemine selle raames. Kokku osales Pärnu kovisioonil 5 MARAC tugisikut ja teised vabatahtlikega kokkupuutuvad võrgustikuliikmed. Kokku oli kovisioonil 9 osalejat.

2.12.2019 toimus Põlva-Võru MARAC vabatahtlike tugisikute teine kovisioon. Kovisioonil tuletati meelde eelmisel kovisioonil õpitu ja täiendati teadmisi. Lahendati ühte tugisikul käsil olevat keerulist juhtumit. Kovisioonil osales 5 MARAC tugisikut, üks potentsiaalne uus MARAC

	<p>tugiisik ja teised vabatahtlikega kokkupuutuvad võrgustikuliikmed. Kokku osales kovisioonil 10 inimest.</p> <p>6.12.2019 toimus Saaremaal MARAC tugiisikute kolmas kovisioon. Kovisiooni eesmärk oli kinnistada õpitud teadmised ja harjutada gruppides iseseisvalt kovisiooni läbiviimist ilma superviisori juhendamiset.</p> <p>2020. aasta jaanuaris uuendati tugiisikute värbamissüsteemi, muutes seda põhjalikumaks. Tugiisikute värbamise esimene samm sisaldab endas ankeeti, mis võimaldab kandidaatel läbi mõelda oma motivatsioon, valmisolek ja kirjeldada eelnevat kokkupuudet lähisuhtevägivallaga..</p> <p>14. 01.2020 toimus Jõhvi-Rakvere tugiisikute kovisiooni koolitus, mille raames tuletati meelde kovisiooni põhimõtteid ning harjutati juhendajaga kovisiooni läbiviimist. Kokku osales 7 inimest.</p> <p>15.01.2020 jätkus Pärnu piirkonna tugiisikute kovisiooni koolitus, mille raames harjutati kovisiooni läbiviimist. Kokku oli kovisiooni koolitusel 6 inimest.</p> <p>29. 01.2020 toimus MARAC tugiisikute tänuüritus Tallinnas, kus toimus koolitus enesehoiu teemadel (Koolitajaks Kätlin Konstabel) ning ühine õhtusöök.</p> <p>2020. aasta jaanuaris algas ka Harjumaal tugiisikute värbamise protsess. Telliti kujundatud materjalid tugiisikute leidmiseks, mida levitati võrgustikus ja sotsiaalmeedias. Huvitatutele jagati värbamiseks koostatud ankeeti.</p> <p>2020. aasta veebruaris hinnati huvitatute ankeete (14 tk) ning sooritati intervjuud Harjumaal tugiisikuks soovijatega (kokku 11 intervjuud, protsessiga jätkas 10).</p> <p>12.02 2020 toimus Pärnu tugiisikutega viimane kovisioonikoolitus, kus õpiti kuidas korraldada mitme omanikuga kovisioonikohtumisi. Lisaks teisi praktilisi võtteid emotsioonidega toimetulekuks. Kovisiooni koolitusel osales 8 inimest.</p> <p>2020. aasta veebruari lõpus ja märtsi alguses toimus vabatahtlike osas koostöö erinevate osapooltega, et arutada vabatahtlike osa uue ohvriabiseaduse seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse puhul.</p> <p>2020. aasta märtsis toimus eriolukorras tugiisikutele info vahendamine MARAC-ide korralduse muudatustest ning mõjust tugiisiku tööle. Kogu tugiisikute töö kannatanuga toimus läbi telefoni. Tugiisikute kaasamine juhtumite juurde toimus ka eriolukorra ajal.</p> <p>2020. aasta aprillis toimus tugiisikute värbamine Jõgevamaal. Aprillis saabus 12 ankeeti, kellest 9 soovis teha ka intervjuud. Kõik 9 osutusid sobivaks tugiisikuks Jõgevamaal.</p> <p>15.05.2020 toimus Jõgevamaal tugiisikute koolitus eriolukorra tõttu virtuaalselt. Esimesel koolituspäeval käsitleti kõrge riskiga lähisuhtevägivalla temaatikat läbi DASH riskihindamise. Teine koolituspäev toimus samuti virtuaalselt osalejate soovil 12. juunil. Teisel koolituspäeval tutvustas Jõgevamaa ohvriabitöötaja tugiisikutele ohvriga suhtlemise põhimõtteid ning asjaolusid, millega peaksid tugiisikud ohvriga suhtlemisel arvestama. Koolitus jätkub juulikuu lõpus kolmanda koolituspäevaga, mis keskendub juriidilistele võimalustele ohvri toetamisel.</p> <p>11.06.2020 toimus Harjumaal MARAC tugiisikute kandidaatidega koolitus. Esimesel koolituspäeval arutati kõrge riskiga lähisuhtevägivalla temaatikat läbi DASH riskihindamise. Teine koolituspäev toimus osalejate soovil augustikuus.</p> <p>11.08.2020 toimus Harjumaal MARAC-i vabatahtlike koolitusgrupi teine koolituspäev, kus osales 6 inimest (2 läbis koolituse materjalide alusel iseseisvalt), mis keskendus juriidilistele küsimustele lähisuhtevägivalla juhtumites ja erinevatele menetlusliikidele.</p> <p>14. 08.2020 toimus virtuaalselt viimane Jõgeva tugiisikute koolituspäev.</p> <p>30.09.2020 oli Harjumaal MARAC-i tugiisikute kolmas koolituspäev, kus osales kokku 9 inimest. Koolituspäeval arutles ohvriabi Põhja piirkonna juht Olga Jevdokimenko tugiisikutega ohvriga suhtlemise teemadel ja MARAC-ist laiemalt.</p> <p>2020. aasta oktoobris valmis artikkel MARAC vabatahtlike tegevustest Vabatahtlike Värava blogis, mis tutvustas vabatahtlikkuse võimalust MARAC-is ja kutsus üles inimesi kandideerima. Lisaks valmis üleskutse vabatahtlikele Vabatahtlike Värava portaalis. Portaali kaudu tuli peale kuulutuse avaldamist nädala jooksul 15 sooviavaldust.</p> <p>2020. aasta oktoobris uuendati Sotsiaalkindlustusametiga koostöös MARAC vabatahtliku töö lepingut ja selle juurde kuuluvaid lisasid. Selle vorm kooskõlastati teiste vabatahtliku töö lepingute vormidega Sotsiaalkindlustusametis ja uuendati vabatahtliku töö korralduse juhendit.</p> <p>29.10.2020 alustas Lõuna-Eesti piirkonnas (Tartus) uus vabatahtlike koolitusgrupp. Tutvustati kõrge riskiga lähisuhtevägivalla temaatikat läbi DASH riskihindamise. Lisati lühidalt ka ohvriabi teenuste tutvustus, et vabatahtlikud oleksid teadlikumad erinevatest ohvriabi võimalustest, mis kannatanut toetaksid. Koolitusel oli 11 osalejat.</p>
--	--

3.11.2020 toimus Lõuna-Eesti koolitusgrupi teine koolituspäev, mis keskendus ohvriga suhtlemise teemadel. Koolitust viis läbi ohvriabi Lõuna piirkonna juht Helerin Olo. Lisaks ühinesid koolitusega ka Tartu linna ja Tartumaa ohvriabitöötajad, et rääkida tugisikutega MARAC-i kogemustest. Koolitusel oli 11 osalejat.

19.11.2020 toimus MARAC tugisikute Lõuna-Eesti koolitusgrupi viimane koolituspäev, mis keskendus juriidilistele küsimustele lähisuhtevägivalla juhtumites ja erinevatele menetlusliikidele. Koolitusel osales 9 inimest.

2020. aasta novembris jätkusid piirkondlikud MARAC-i tugisikute kovisioonid ja kovisioonikoolitused. Kovisioonid toimusid:

6.11.2020 toimus Pärnus (kovisioon), 10.11.2020 toimus Rakvere-Jõhvi piirkonnas (kovisioonikoolitus); 18.11.2020 toimus Põlva-Võru piirkonnas (kovisioon).

2020. aasta novembris lisandus uusi huvilisi tänu SKA Taastava Õiguse teavitustööle ka MARAC suunale. Oma huvi avaldas umbes 50 inimest. Värbamisprotsessiga jätkas sellest umbes 25 inimest.

9.11.2020 toimus ohvriabi esimene üldine vabatahtlike kaasamisüritus, kus osalesid ka MARAC vabatahtlikud. Ürituse eesmärk oli kaasata olemasolevaid tugisikuid üldise ohvriabi vabatahtlike süsteemi arendustesse, anda neile infot arenduste kohta ning seeläbi alustada vabatahtlike kogukonna loomisega.

Perioodil kaasati ohvriabis 10 tugisikut MARAC lugude kõrvale.

Perioodil hakati jõudsalt arendama ohvriabis üldist vabatahtlike suunda. MARAC tugisikud kui esimesed vabatahtlikud ohvriabis on olnud süsteemi arendamise oluliseks osaks ja MARAC tugisikute kogemused on olnud kasulikuks teadmiseks vabatahtlike süsteemi strateegia ja mudeli ülesehitamisel.

2021. aasta jaanuaris toimus uue MARAC tugisikute koolitusgrupi komplekteerimine. Toimus uute tugisikute intervjuerimine, koolituste planeerimine.

20. jaanuaril 2021 alustati uute MARAC tugisikute väljaõpetamisega. Koolitused toimusid veebis. Koolitus andis sissejuhatuse ohvriabi süsteemist ja tegevustest, Koolitusel osales 14 inimest.

27. jaanuaril 2021 toimus koolitusgrupi teine koolituspäev (20. jaanuaril toimunud koolituse jätkuna), kus Põhja-piirkonna juht Olga Jevdokimova ja ohvriabitöötaja Anne-Ly Graaver tutvustasid kannatanuga suhtlemise põhimõtteid.

19. veebruaril toimus koolitusgrupi kolmas koolituspäev, kus Anne Haller tutvustas lähisuhtevägivalla juhtumite juriidilisi küsimusi. Peale koolitust toimus vabatahtlike dokumentide (koolituse tõend, lõplik otsus, vabatahtliku töö leping, väljavõte karistusregistrist) vormistamine.

2021. aasta varakevadel koostati MARAC vabatahtlike suunal aasta tegevusplaan. Sh koostati märtsis vabatahtlike töö juhend (sh täpsem rollikirjeldus)

2021. aasta märtsikuus koondati esimest korda MARAC vabatahtlike tugisikute tegevuse statistika.

10. märtsil 2021 toimus Ohvriabi vabatahtlikele (sh MARAC tugisikutele) vabatahtlike veebiseminar, kus tutvustati inimkaubanduse valdkonda.

2021. aasta aprillikuus toimusid arutelud võimaliku MARAC vabatahtlike infosüsteemi kohta, mis võimaldaks soodustada aruandluste esitamist.

22. jaanuaril 2021 toimus Ohvriabi vabatahtlike süsteemi arenduspäev, kus osalesid kõik vabatahtlike koordinaatorid. et luua ühine süsteem vabatahtlike (sh MARAC tugisikute) värbamiseks, toetamiseks, motiveerimiseks jms. Järgmised Ohvriabi vabatahtlike süsteemi arenduspäevad toimusid 9. ja 22. veebruaril ning 9. aprillil.

14. aprillil 2021 toimus veebiseminar MARAC vabatahtlikele, kus MARAC koordinaator Madli Raudkivi tutvustas MARAC-i ja tugisiku ülesandeid selles.

12. aprillil 2021 toimus kohtumine ohvriabi piirkonnajuhtidega, et arutada võimalusi kuidas suurendada tugiisikute kaasamise võimalusi MARAC juhtumitesse.

15. aprillil 2021 toimus kohtumine ohvriabi Ida-Eesti piirkonnaga, et arutada venekeelsete MARAC tugiisikute värbamise võimalusi.

Juunikuus toimus uutele Tartu ja Jõgeva MARAC tugiisikutele kovisiooni meetodi koolitus. Koolitusel osales 5 tugiisikut.

8. juunil 2021 toimus uutele Harjumaa MARAC tugiisikutele kovisiooni meetodi koolitus. Koolitusel osales 5 tugiisikut.

9. juunil 2021 toimus veebis olemasolevatele tugiisikutele kovisioon, kus osales 4 tugiisikut.

2021. aasta I poolaastal on kaasatud 12 MARAC tugiisikut juhtumite kõrvale.

15. septembril 2021. aastal toimus Pärnumaal ohvriabi vabatahtlike ja ohvriabi koordinaatorite kohtumine, kus osales ka u 10 MARAC vabatahtlikku. Osalenud MARAC vabatahtlikud tõid välja, et ootavad veelgi suuremal määral kaasatust erinevatesse MARAC juhtumitesse.

Ajavahemikul 30. november 2021- 11. jaanuar 2022 pakuti MARAC vabatahtlikele võimalust 4 piirkonnas (Tallinn, Tartu, Rakvere ja Pärnu) osaleda motiveeriva intervjuu 3-päevasel koolitusel. Motiveeriva intervjuueerimise koolitusel osales u 10 MARAC tugiisikut, kulud kaeti ohvriabi eelarvest.

2021. aasta 18.-29.oktoobril tagasisidestati MARAC juhtidelt ja koordinaatoritelt senine kogemus vabatahtlike kaasamisel. Saadud tagasiside kasutati ja täiendati piirkonnajuhtidega 24. novembril 2021 toimunud arenduspäeval. Eesmärgiks oli leida võimalused suuremaks vabatahtlike kaasamiseks. Esmane kaasamisemudel sai koostatud, mis läheb uuel aastal ohvriabitöötajatega arutelule ning täiendamisele.

8. novembril, 22. novembril, 3. detsembril 2021. aastal - toimusid vabatahtlike infosüsteemi arenduskoosolekud, kus osalesid kõikide suundade vabatahtlike koordinaatorid, et anda sisendit hästi läbimõeldud ja lihtsalt kasutatava infosüsteemi loomiseks.

6.-10. detsembril 2021 kaardistati ohvriabitöötajate ja MARAC vabatahtlike tagasiside nime muudatuse osas. Vabatahtlik tugiisik oli segadust tekitav, kuna aeti seda segamini KOV poolt pakutava tugiisiku teenusega, mis oma rolli poolest erineb olulisel määral. Samuti tõid ohvriabitöötaja välja, et mõiste tugiisik ei ole kõige vastuvõetavam kannatanutele. Arutluses juristiga selgus, et juriidiliselt on ainuõige kasutada mõistet vabatahtlik.

16. detsembril 2021 toimus veebiüritus kõikidele ohvriabi vabatahtlikele, k.a. MARAC vabatahtlikud, mis oli mõeldud tänuüritusena vabatahtlikele nende panuse eest.

2021. aasta II poolaastal on kaasatud 9 MARAC vabatahtliku juhtumite kõrvale.

2022. aasta jaanuari kuus võeti ühendust kõigi MARAC vabatahtlikega ning täpsustati nende motivatsiooni jätkata vabatahtlikuna. 62 vabatahtlikust 2 vabatahtlikku avaldasid soovi lepingu lõpetamiseks, mida ka tehti.

17. jaanuaril 2022. aastal loodi MARAC vabatahtlike koordinaatori poolt Facebooki kinnine MARAC vabatahtlike grupp. Grupi eesmärgiks on kogukonna tunde tekitamine, kiire informatsiooni jagamine, teadusartiklite jagamine, küsitluste korraldamine, ürituste planeerimine ning arutelu tekitamine. Grupiga on liitunud 44 MARAC vabatahtliku.

20. jaanuaril toimus SKA Tallinna kontoris hübriidkohtumine ohvriabitöötajate ja piirkonnajuhtidega, et luua koos ühtne vabatahtlike kaasamise mudel, mis toetaks MARAC võrgustikuliikmeid. MARAC vabatahtlike kaasatijuhtumite juurde vähesel määral, keskmiselt iga kümnenda juhtumi juurde. Sellest tulenevalt tekkis vajadus koosloomes ohvriabitöötajatega vaadata üle olemasolev kaasamine (mis ajahetkel, kes kaasab, kuidas ohvrit teavitada, kuidas luua kontakt ohvriga jne) ning seda täiendada. Kaardistati kaasamise tugevused ja nõrkused, mis aitavad või takistavad protsessi. Täiendati ja parandati kaasamise mudelit osalejate ettepanekul. Täiendatud kaasamise mudel on väga detailne ja silmas pidades just MARAC juhtumikorralduse mudelit ning sellest lähtuvaid vajadusi sujuvaks koostööks, ennekõike ohvri, ohvriabitöötaja ja vabatahtliku vahel. Kohtumisel lepitati kokku, et uut mudelit piloteeritakse märts 2022-oktoober 2022, et saada ka praktilised kogemused. Detsembris 2022 valmis analüüs ja kokkuvõte.

24.jaanuaril, 14.veebruaril, 8.aprillil, 2.mail, 16.mail 2022. aastal - toimusid vabatahtlike infosüsteemi arenduskoosolek, kus vaadati üle loodud vabatahtlike prototüüp ning ärianalüüs. Esimeses etapis luuakse STAR infosüsteemi sotsiaalkindlustusameti vabatahtlike, sh MARAC vabatahtlike, andmebaas ning vabatahtlike otsingumootor.

26.jaanuaril, 25.märtsil, 3.juunil 2022. aastal- toimusid MARAC vabatahtlikeks soovijate koolitused (LSV ja selle olemus, õiguslane koolitus ja vabatahtliku roll). Nendel koolitustel osalesid ka olemasolevad vabatahtlikud, jagades oma kogemust. Koolitusel osales kokku 8 vabatahtliku – 4 soovijat ja 4 MARAC vabatahtliku. Veebruarikuus osalesid kaks vabatahtlikeks soovijati ohvriabi baaskoolitusel.

Alates 14. veebruarist kuni 22. aprillini 2022. aastal oli üks MARAC vabatahtlik vabatahtlike koordinaatori juures kogukonnatöö praktikant. Praktikant tutvus vabatahtliku koordinaatori töösuunaga ning jagas vabatahtliku vaatest oma mõtteid ning ettepanekuid, kuidas saaks MARAC vabatahtlike suund veel enam arendada. Eestkätt tõi ta välja vahetu kontakti loomise vabatahtlike ja ohvriabitöötajate vahel ning rohkem kogukonna arendamist.

16. veebruaril 2022. aastal toimus veebi teel kohtumine Põlvamaa ohvriabitöötaja ja piirkondlike MARAC vabatahtlikega, et luua vahetu kontakt tõhusama vabatahtlike kaasamise eesmärgil. Kohtumisel tutvuti üksteisega, jagati informatsiooni uuest kaasamise mudelist.

22. veebruaril 2022. aastal toimus MARAC vabatahtlike kaasamise piloteerimise esimene veebikohtumine. Piloodis osalevad neli piirkonda - Ida-Harju, Jõgeva, Põlva ja Pärnu. Kohtumisele olid kutsutud ka MARAC juhid, kellest osales Jõgeva piirkonna oma. Kohtumisel vaadati üheskoos mudel üle, räägiti eesmärgist ning pandi paika ajakava.

15. märtsil 2022. aastal toimus veebi teel kohtumine Ida-Harju ohvriabitöötajate ja piirkondlike vabatahtlikega. Tutvuti üksteisega ja vaadati üheskoos vabatahtlike kaasamise mudel üle.

4. aprillil 2022. aastal toimus veebi teel kohtumine Ida-Virumaa ohvriabitöötajate, piirkonnajuhi ja vägivallast loobumise tugiliini nõustajaga, et kaardistada Ida-Virumaa võimalused MARAC vabatahtlike värbamiseks, kuna nad on üks piirkond, kus vabatahtlike ei ole.

7. aprillil 2022. aastal toimus MARAC vabatahtlikele veebi teel infotund, kus inimkaubanduse teenusejuht rääkis inimkaubanduses ja pani interaktiivselt vabatahtlike mõtlema, kuidas sidusad on oma vahel MARAC ja inimkaubandus.

8. aprillil 2022. aastal toimus Lääne-Virumaa ohvriabitöötaja ja piirkonnajuhiga veebikohtumine, et kaardistada piirkondlikud võimalused MARAC vabatahtlike värbamiseks.

9. mail 2022. aastal toimus kõikide ohvriabi vabatahtlike suundade koordinaatorite koosolek, kus arutati, kuidas on Ukraina kriis mõjutanud vabatahtlikke, millised on praeguse hetke mured ja röömud ning kuhu edasi liikuda.

13. mail 2022. aastal toimus ohvriabi Põhja piirkonna õiguslane koolitus, kus osalesid ka kaks MARAC vabatahtliku.

25. mail 2022. aastal toimus ohvriabi vabatahtlike (s.h. MARAC vabatahtlike) koordinaatorite kohtumine, kus vaadati üle varasemalt koostatud vabatahtliku mudel ning lepitati kokku ohvriabi vabatahtlike ühisürituse eesmärk ja kuupäev.

27. mail 2022. aastal toimus MARAC kevadseminar, kus esmakordselt osalesid ka vabatahtlikud. Seminaril oli suur roll ka vabatahtlike kaasamise mudeli vahekokkuvõttel ja kogemuste jagamisel. Osales 9 vabatahtliku.

1. juulil 2022. aastal toimus MARAC vabatahtlike üldkoosolek veebi teel. Osales 12 vabatahtlikku. Põhilisteks arutelu teemadeks olid MARAC vabatahtlike kaasamine juhtumite juurde, supervisiooni kasutamise võimalused, sõidukompensatsiooni suurendamise protsess ning millised on vabatahtlike ootused, et olla hoitud ja toetatud. Toodi välja vajadus erinevate koolituste järele, et suurendada ning hoida enda kompetentsi ja oskusi - psühholoogia, enesehoid, stressi ja depressiooni äratundmine, psühhosotsiaalne esmaabi jne.

9. juulil 2022. aastal osales MARAC vabatahtlike koordinaator Kertu Kesküla Viljandis eelarvamusfestivalil arutelupaneelis "Vabatahtlik - tasuta tööjõud või kodanikuühiskonna lisaväärtus?". Lisaks oli paneelis esindatud Naiskodukaitse ning Viljandi Folgi vabatahtlike kaasaja. MARAC koordinaator Kertu fookus arutamisel olid vabatahtlikud, kes toetavad lähisuhtevägivalla ohvreid. Ühise arutelu käigus sai korduvalt kinnitust mõte, et vabatahtlikud ei ole tasuta tööjõud, sest nendega tegelemise ja motiveerimisega kaasnevad suured kulud ning panus, mis vabatahtlikud annavad, on hindamatu ning nende panust tuleks ühiskondlikult aina enam väärtustada.

12. augustil 2022. aastal toimus Botaanikaaias SKA vabatahtlike (taastav õigus, vaimse tervise nõustajad, psühhosotsiaalne kriisiabi ja MARAC) suveseminar, mille teemaks oli enesehoid. MARAC vabatahtlike osales 10. Päev algas ettekandega psühholoog-superviisor Ada Kesoneni poolt, mis keskendus, kuidas märgata enda vajadusi ja seada piire, et mitte läbi põleda vabatahtliku tööd tehes. Sellele järgnesid 2 töötuba - Improteater ja lõhna ning loovuse ühendamine. Töötoad olid valitud mõttega, et tutvustada vabatahtlikele erinevaid võimalusi, kuidas end lõõgastada ja lülitada välja igapäevastest toimetustest.

21. septembril 2022. aastal toimus SKA vabatahtlike koordinaatorite koostööpäev, kus kaardistati vabatahtlike ühisosad ja pandi paika tulevikku vaatavad eesmärgid, millest suurim oli, et SKA vabatahtlikud (sh MARAC vabatahtlikud) ja nende roll oleks laiemalt teada ühiskonnas.

Alates 2022. aasta septembrist on toimunud iga kuu viimasel reedel MARAC vabatahtlike virtuaalne kohvihommik, kus osalejaid on keskmisel 4-9. Igal kohtumisel on olnud erinev teema (näiteks enesehoid, kuidas tulla toime keeruliste emotsioonidega, naer on terviseks). Septembrikuu kohtumise viis läbi MARAC koordinaator Kertu Kesküla, oktoobri ja novembri kohtumised viis läbi vabatahtlik. Kohvihommikute eesmärgiks on kogukonnatunde suurendamine, üksteisega tutvumine ning olulistel vabatahtliku töö teemadel arutlemine. Kohvihommikud jätkuvad ka 2023. aastal.

5. detsembril 2022. aastal ilmus SKA taskuhäälingus "Jutus on iva" MARAC vabatahtliku teemaline salvestus, kus rääkisid Viljandi vabatahtlik Johanna Lind, Viljandi ohvriabitöötaja Maiju Mumm ja MARAC koordinaator Kertu Kesküla. Salvestus avalikustati rahvusvahelisel vabatahtlike päeval, et tänada vabatahtlike tehtud töö eest ja pöörata suuremat tähelepanu MARAC vabatahtlikele. Taskuhääling on kuulatav siin - <https://anchor.fm/sotsiaalkindlustusamet/episodes/Kes-on-MARAC-vabatahtlik-ja-milliste-lugudega-ta-igapevaselt-kokku-puutub-e1rot6h>

	<p>6.detsembril 2022. aastal käis MARAC koordinaator Kertu Kesküla koos Rakvere ohvriabitöötaja Merli Tammi-Jõeveeri ja Sandra Vanhoneni Lääne-Virumaa turvalisuse nõukogus rääkimas MARAC vabatahtlikest ja nende olulisusest.</p> <p>9.detsembril 2022. aastal toimus Pärnus Villa Ammendes SKA vabatahtlike, sh MARAC vabatahtlike, aasta tänuüritus. MARAC vabatahtlike osales üritusel 14. Tagasiside MARAC vabatahtlikelt oli äärmiselt positiivne ja rõõmustav.</p> <p>11.detsembril 2022. aastal esitati 2 MARAC vabatahtliku Vabatahtlike Värava kaudu Aasta vabatahtliku kandidaatideks. Tulemused on seirearuande esitamise hetkel 30.01.2023.a. veel teadmata.</p> <p>Aasta lõpuks on valminud STAR arendus vabatahtlike andmebaasiks ning uue ohvriabi seaduse jõustudes võetakse STAR andmebaas kasutusele.</p> <p>2022.aastal olid MARAC vabatahtlikud aktiivselt kaasatud ka erinevatele SKA ja MARAC üritustele - SKA virgutushommikud, "Aitamise hind" konverents, MARAC sügisseminar, piirkondlikud MARAC koolitused, mis ei ole varasemalt sellises fookuses olnud. Erinevatele üritustele kaasamise eesmärgiks on kuuluvustunde suurendamine ja tugevama ühenduse loomine MARAC ja SKA inimestega.</p> <p>2022. aastal läbisid MARAC vabatahtliku koolituse 4 inimest, kellega sõlmiti ka vabatahtliku töö lepingud.</p> <p>2022. aasta I poolaastal oli 57 uut MARAC juhtumit, millest 12 juhtumi juurde kaasati MARAC vabatahtlik.</p> <p>2022.aasta II poolaastal oli 57 uut MARAC juhtumit, millest 5 juhtumi juurde kaasati MARAC vabatahtlik. Mitme vabatahtliku lood I poolaastast jätkusid II poolaastal. 2022.aastal kaasati kokku 18 vabatahtlikku MARAC juhtumite juurde (MARAC juhtumeid kokku 114).</p> <p>2023. aasta jaanuaris ja veebruaris toimusid uute vabatahtlike värbamisvestlused koostöös ohvriabitöötajaga. Alates 2023. aasta algusest kaasatakse vabatahtlike värbamisvestluste juurde ka vastava piirkonna ohvriabitöötajad, et luua esmane kontakt, mis eelduslikult võib kaasa tuua suurema vabatahtlike kaasamise juhtumite juurde, kuna ohvriabitöötajad on saanud kaasa rääkida otsusprotsessis ning on kohtunud vabatahtlikega.</p> <p>Uute vabatahtlike koolitamine toimub kahes osas, millest esimene osa toimub LSV e-kursuse läbimisel ning hiljem toimuvad kaks kontaktkohtumist. MARAC vabatahtlike juriidilise mooduli koolitus toimus 3. mail ning vabatahtlike roll 12.juunil. Pärast koolituse läbimist tuli vabatahtlikel edastada koolituse põhjal refleksioon ja kirjeldus valmisolekust panustada vabatahtlikuna MARAC juhtumitesse.</p> <p>2023. aasta alguses soovis MARAC vabatahtlikuks kandideerida 8 kandidaati, kellest koolituse läbisid 5. 2 kandidaati loobusid omal soovil ja ühe kandidaadi puhul oli ühiseks otsuseks protsessi lõpetamine.</p> <p>2023.aasta jaanuaris valmis lõplikult vabatahtlike kaasamise juhend MARAC juhtumite juurde ohvri toetuseks.</p>
--	--

MARAC VABATAHTLIKE KAASAMISE MUDEL

Eesmärgid:

1. Rakendada (kõrge riskiga) lähisuhtevägivalda ohvrite toetuseks rohkem vabatahtlikke, tagades seeläbi mitmekülgne ja tõhus abi ohvritele vägivaldsest suhtest lahkumiseks.
2. Läbi vabatahtlike kaasamise optimeerida ohvriabitöötajate ja MARAC võrgustiku töökoormust, mis tekib töös kõrge riskiga lähisuhtevägivalda ohvritega (nt. tugi ja toetus ka töövälisel ajal).
3. Vabatahtlike kaasamise protsessi lihtsustamine, mis oleks kiire ja üheselt mõistetav tegevus.
4. Vabatahtlike kaasamisega hoida nende motivatsiooni vabatahtlikuna panustada ning toetada ohvritega töötamiseks vajalikke kompetentside säilimist.

Alates 2023. aasta märtsikuust on MARAC ekspertgrupis esindatud ka vabatahtlike esindaja, Ly Kivikas, kuna ta on aktiivne, sisuliselt kaasamõtleja ja sooviga panustada arendamisse ja parendamisse. Ly on olnud ka 3 MARAC juhtumi puhul toeks ohvrile, seega on tal mitmekülgne kogemus vabatahtlikuna panustamisel. Ly eesmärgiks on ekspertgrupis tuua sisse vabatahtliku pilku ja kogemust, mis on oluline, kuna neil on vahetu kontakt ohvritega ja nemad näevad sageli MARACi ja kogu ohvrit toetavat süsteemi ohvri vaatest. Samuti viib Ly ülejäänud MARAC vabatahtlikeni olulisema informatsiooni, millest räägitakse ekspertgrupis.

11. mail toimus Läänemaal Ojako turismitalus Lääne-Eesti ohvriabitöötajate ja MARAC vabatahtlike kohtumine. Kohal oli 4 ohvriabitöötajat ja 4 vabatahtliku. Ühise päeva eesmärgiks, oli luua vahetu kontakt ohvriabitöötajate ja vabatahtlike vahel. Pikema ajalisem mõju võiks olla see, et ohvriabitöötajad kaasavad vabatahtlike protsessi meelsamini, kuna neil on ülevaade ja kontakt enda piirkonna MARAC vabatahtlikega. Päevakava oli koostatud projektijuhi Anne Klaari ja vabatahtlike koordinaatori Kertu Kesküla poolt, kus oli kasutatud grupiloomise ja juhtimise erinevaid meetodikaid, andes üks-ühele suhtlemiseks, ressursside ja väärtuste kaardistamiseks.

1. juunist võeti kasutusele STAR andmebaas vabatahtlike andmete koondamiseks. Edaspidi kasutatakse vabatahtlike andmebaasina STAR-i, kuhu on ligipääs ka ohvriabitöötajatel, et leida endale sobiva piirkonna vabatahtlik ja kaasata ta juhtumi juurde. 29.-31.mai toimusid koos STAR andmebaasi projektijuhi Liis Toom-iga andmebaasi tutvustavad infotunnid kõikidele ohvriabitöötajatele, kus räägiti ära põhilised töö- ja otsinguloogikad.

Sellelgi poolaastal jätkusid igakuised kohvi hommikud vabatahtlikega. Kohvi hommikutest tuli välja vabatahtlike vajadust koviseerivatest väljaelamisvestlusteks, mis esimest korda toimus aprilli kuus. Kokkulepitult toimuvad need kord kvartalis ning kiireloomuliste olukordade puhul on suletud MARAC vabatahtlike Facebooki grupis võimalik alati pöörduda teise vabatahtliku poole ja paluda võimalust rääkimiseks. Need ettepanekud tulid vabatahtlike enda seast ja on saanud juba ka rakendust.

MARAC vabatahtlik Merike Ramot kirjutas enda magistri lõputöö MARAC vabatahtlikest ja nende koostööst ohvriabitöötajatega. Uuringu tulemustena näitavad, et vabatahtliku roll on oluline ohvri toetamisel. Ohvriabitöötajad töid uuringu käigus ka välja negatiivseid kogemusi, mis võivad kaasa tuua motivatsiooni langust vabatahtlike kaasamisel. Probleemide lahendamise võimalusena toodi välja regulaarne suhtlus ohvriabitöötaja ja MARAC vabatahtliku vahel. Lõputöös toodi välja teisigi erinevaid tähelepanekuid ja soovitusi, mida võimalusel arvestame MARAC vabatahtlike süsteemi väljaarendamisel.

Sellel poolaastal alustati MARAC võrgustikulike rollide uuendamise ja kaasajastamisega, sh vabatahtlike rolliga. Samuti alustati ettevalmistustega MARAC vabatahtlike lepingute uuendamisega, kuna projekti lõppedes tuleb uuendada vabatahtlike lepingut. Selle puhul on laiemal ohvriabi- ja ennetusosakonnas arutletud ka vabatahtlike lepingute kehtivuse üle. Plaanis on muuta tähtajatud lepingud tähtjalisteks, kuna vabatahtliku töö eluiga on siiski lühiajaline, mitte tähtjatu. MARAC vabatahtlike koordinaator on andnud ka enda töö vaatest sisendit Sotsiaalkindlustusameti ülese ja ka ohvriabi- ja ennetusosakonna vabatahtlike kontseptsiooni loomisesse.

MARAC vabatahtlike koordinaator Kertu Kesküla osales 2.-8.juunil seoses Tartu Ülikooli magistriõpingutega Soomes intensiivkursusel „Asset Based Community Development“, kus osalesid erinevate Euroopa riikide sotsiaaltöö, noorsootöö ja kogukonnatöö spetsialistid. Eesmärgiks oli lähemalt tutvuda ressursi ja tugevuste põhise kogukonna arendamise meetodikaga ja leida erinevaid võimalusi selle rakendamiseks oma igapäevatöös. Kertu tõi programmis osaledes, et mitmeid tegevusi tehakse MARAC vabatahtlikega juba tugevuste põhisel, kuid kogus ka mitmeid mõtteid, mida edaspidi rakendada vabatahtlikega töös.

2023.aasta I poolaastal on töös olnud 14 vabatahtlikku, kellest 3 kaasati 2023. aasta I poolaastal uute juhtumite puhul, 9 vabatahtlikku toetavad MARAC ohvreid alates 2022.aasta lõpust, ühe juhtumi puhul ohver loobus ikkagi vabatahtliku toest ja üks MARAC vabatahtlik kaasati ennetavalt, et vähendada vägivalla eskaleerumise riski, mis võiks viia MARAC juhtumikorralduseni.

Seoses ESF projekti lõppemisega alustati 2023.aasta augustikuus vabatahtlike uute lepingute ettevalmistusega, mis on vajalik riigieelarvele üleminekuks. Projekt on andnud hea võimaluse ohvriabis vabatahtlike süsteemi arendamiseks, kus eesmärgiks on kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ohvrite toetamine. Riigieelarvele üle minnes tulevad vabatahtlike lepingutes ka mõned muudatused. Suurimaks on see, et edaspidi kaasatakse vabatahtlikud võimalusel ohvri toetuseks enne kõrge riski tuvastamist, et saavutada seeläbi parem kontakt ohvriga. Edaspidi kaasatakse vabatahtlikke ka lähisuhtevägivalla temaatika ennetus- ja teavitustöösse.

Oktoobris algasid vabatahtlikega vestlused, mis oli oluline osa projekti lõpetamisest ning ka võimalus uurida vabatahtlike motivatsiooni jätkamise osas. Vestlusel osalesid vabatahtlike koordinaator ja piirkondlik ohvriabitöötaja. Vabatahtlikult küsiti tagasisidet senise vabatahtliku kogemuse kohta, soovitusi ja ettepanekuid paremaks töö korraldamiseks ning ka motivatsiooni jätkata vabatahtlikuna panustada. Piirkondlikud ohvriabitöötajad kaasati vestluste juurde, et neid vabatahtlikega omavahel rohkem sidustada, mis on oluline alus ühisel koostööl.

2023.aasta lõpuks andis 12 vabatahtlikku teada, et nad ei soovi uuest aastast vabatahtlikutena enam panustada. Põhjuseks oli valdavalt asjaolu, et elukorralduses on toimunud muutused ning enam ei ole piisavalt ajaressurssi, et panustada vabatahtlikuna.

13.oktoobril toimus kohtumine MARAC vabatahtlikega, kes on ühtlasi ka naiste tugikeskuse töötajad. Vajadus kohtumiseks tuli arutlust vabatahtlikega, kui koordinaator uuris, kuidas eristatakse võrdlemisi sarnaseid tegevusi. Mitmed vabatahtlikud (k.a. naiste tugikeskuse töötajate rollides) töid välja, et keeruline on eristada enda rolle, sest ülesanded on sarnased. Selguse ja läbipaistvuse huvides jõuti arutelu käigus lahenduseni, et maakonnas, kus töötatakse, ei ole võimalik panustada MARAC vabatahtlikuna. Teises on võimalik panustada vabatahtlikuna.

1.detsembril toimus Viljandis ohvriabi- ja ennetusteenuste osakonna vabatahtlike tänuüritus, kus olid kohal ka 9 MARAC vabatahtlikku. Tänuüritusel toodi välja suuremad kordaminekud aasta jooksul ja tänati vabatahtlikke nende antud panuse eest.

2023.aasta II poolaastal jätkusid igakuised kohvihommikud vabatahtlikega, kus osalejate arv on aastaga tõusnud. Aasta tagasi alustades osales keskmiselt kohvihommikul 3-4 vabatahtlikku, nüüd 6-8 vabatahtlikku. Samuti osalesid vabatahtlikud mitmetel ühisüritustel ja seminaridel, mis puudutasid lähisuhtevägivalla teemat.

2023.aasta II poolaastal on töös olnud 14 MARAC vabatahtlikku, kellest 7 kaasati uute MARAC juhtumite juurde toeks. Üks vabatahtlik kaasati varasema MARAC ohvri toetuseks, kellel tänaseks kõrget riski enam ei ole, kuid lähisuhtevägivald jätkub. 6 vabatahtlikku jätkasid ohvrite toetamist eelmisest perioodist.

Projekti raames soetati MARAC vabatahtlikele 2 õppematerjali – raamatud „Aitaja vari“ ning „Nõustamisoskus“.

3.1.8 Võrgustiku koolitusmaterjalide, juhiste ja koolitusprogrammi kohandamine vastavalt vajadusele.

2015. aastal koondas SKA erinevate olemasolevate praktikate alusel materjale, mille põhjal välja töötada koolitusmaterjalid, juhised ja koolitusprogramm tugiisikute jaoks.

Koolitusmaterjale, juhiseid, koolitusprogrammi välja ei töötanud, kuid materjalid on koondatud aga neid ei ole olnud mõistlik veel välja anda ja kasutusele võtta. Edasi lükkusid ka õppereisid Soome ja Inglismaale.

2016. aastal õppereisidelt Soome ja Ühendkuningriiki koguti MARAC mudeli rakendamise näited ning olulist infot, mis on materjalide väljatöötamiseks vajalik. Tugiisikute sisekoolituse materjalide koostamisega alustati 2016 esimesel poolaastal, esmased materjalid valmisid 2016. aastal kuid materjalide lõplik valmimine saab toimuma peale selle testimist esimestes katsepiirkondades, 2018. aastal.

2016. aasta esimesel poolel tõlgiti juhiseid ning kohandati MARAC mudelile spetsiifilisi vormid ja juhendid (MARAC läbiviimise juhendid, riskihindamise ankeedid, PPA-s kasutatav LSV infoleht, turvalisuse plaan, kannatanu nõusoleku vorm) võrgustikuspetsialistidele ning klientidele. SKA tutvustas juhtrühma koosolekul (14.06.2016) katsepiirkondade võrgustike koolitusprogrammi ning näidiseid juhistest ja abimaterjalidest.

Toimusid läbirääkimised Ühendkuningriigi spetsialistiga MARAC koolitajate koolituse võimaliku sisu ja toimumisaja osas. Koolitus toimus 2017 teisel poolaastal, kaasati läbiviijateks Ühendkuningriigi kui ka Eesti eksperte (vt. punkti 3.1.5).

2016. aastal valmis esmane versioon „MARAC juhendmaterjal lähisuhtevägivallaga tegelevale spetsialistile“ mis sisaldab juhtumikorralduse mudeli protsesside kirjeldust ning abistavaid vorme ning lühijuhendeid spetsialistidele riskihindamise läbiviimiseks, spetsialisti hinnangu kujundamiseks riskide hindamisel, MARAC koosoleku kokku kutsumiseks ja läbiviimiseks, info jagamiseks võrgustikuspetsialistide vahel, turvalisuse plaani koostamiseks.

2017. aastal täiendati vastavalt piloteerimise kogemusele „MARAC juhendmaterjal lähisuhtevägivallaga tegelevale spetsialistile“ (sh DASH riskihindamise ankeedi valideerimine) juhendmaterjali.

2017. aasta alguses toimus MARAC mudelit ning projekti tutvustav infopäev (31.01.2017) Rakvere katsepiirkonna spetsialistidele (40 osalejat). Infopäeval osalesid projekti juhtrühma liikmed ning Rakvere piirkonnas lähisuhtevägivallaga töötavate asutuste esindajad. Infopäeval vahendati teavet ning koguti sisendeid MARAC võrgustikukoolituseks.

12.04.2017 toimus MARAC mudelit ning projekti tutvustav infopäev Haapsalu piirkonna katsepiirkonna spetsialistidele politseis ning ohvriabis (7 osalejat).

2017. aastal kohandati väljatöötatud koolitusprogrammi vastavalt kahe katsepiirkonna (Haapsalu, Rakvere/Lääne-Virumaa) vajadustele, ühepäevasteks võrgustikukoolitusteks.

3.05.2017 toimus Haapsalus MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 19 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad).

12.05.2017 toimus katsepiirkondade juhtumikorralduse võrgustike spetsialistidele õppereis Soome. Õppereisil osalesid katsepiirkondade (Lääne-Virumaa ja Läänemaa) võrgustikuspetsialistid (12 osalejat), potentsiaalsed piirkondlikud MARAC kontaktisikud (ohvriabi töötajad), naiste tugikeskuste teenuse koordinaator (ohvriabi), projektijuht ja projekti koordinaator.

Visiidil kohtuti Vantaa MARAC esindajaga ja Soome Tervise ja Heaolu Instituudi esindajaga. Külalastati Soome ohvriabi RIKU-t, et saada ülevaade tugiisikute kaasamise süsteemist. Reisi programm pakkus katsepiirkondade juhtumikorralduse spetsialistidele nii teadmisi kui motivatsiooni edasiseks koostööks juhtumikorralduse mudeli kohandamisel, katsetamisel ning laiendamisel.

22.05.2017 toimus Rakveres MARAC võrgustikukoolitus, kus keskenduti riskihindamisele ning MARAC mudelile. Koolitusel osales 30 spetsialisti (sh politsei, ovriabi, prokuratuuri, kohalike omavalitsuste, töötukassa, rajaleidja, naiste tugikeskuste esindajad, tervishoiu- ja kriminaalhooldussüsteemi esindajad ning tugiisikud).

22.-23.11.2017 toimus „MARAC võrgustikupõhise juhtumikorralduse mudel ja riskihindamine“ koolitus, peaesinejaks oli Dermot Brady (*Londoni Kingstoni Ülikooli sotsiaal- ja terviseteaduste lektor*). Koolitusel osalesid erinevate erialade esindajad (33 osalejat), kes oma töö läbi mõjutavad lähisuhtevägivalla juhtumite efektiivset korraldamist, sh oma organisatsioonis valdkonna eest vastutajad, teema eestkõnelejad, arendajad, õppejõud, piirkondlike juhtumikorralduse võrgustike esindajad (sh MARAC-i töörühmade eestvedajad). Koolituse eesmärgiks oli pakkuda teadmisi, oskusi piirkondlike koostöövõrgustike töö arendamiseks ja MARAC-i töörühmade loomiseks, teadmisi ja oskusi MARAC-i elementide kasutamisest ning ideid riskihindamisealaste teadmiste edasi andmiseks või koolitamiseks.

2017. aastal toimus tagasisideseminar Põlvas (13.12.2017).

2018. aastal toimunud koolitused ja seminarid on kirjeldatud punktis 3.1.5.

2018. aastal valmis koolitusprogramm tugiisikute väljakoolitamiseks. Vabatahtlikud tugiisikud on Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi vabatahtlike süsteemis tegutsevad isikud, kellel on vastavad teadmised, oskused, omadused ja väljaõpe tööks kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ohvritega.

Seoses ohvriabispetsialistide vahetumisega ning sellest tingitud teatava ajakuluga teostati 2018. aastal planeeritud piirkondades Rakvere ja Jõhvi ning Valga ja Võru esimene ja teine koolitusmoodul. Kolmas moodul jääb aastasse 2019.

2018. aasta teisel poolel alustati MARAC juhendmaterjali venekeelde tõlkimisega, valmis oktoobris 2018.

2018 aasta sügisel valmisid MARAC-i infovoldikud ohvrile. Voldikud annavad kannatanule ülevaate MARAC mudeli olemusest ja põhiideest ning sellest, kuidas MARAC-is kannatanu juhtumiga tegeletakse

2018. aasta teises pooles valmis 7 MARAC-i tutvustavat õppeklippi. Videote eesmärk on toetada võrgustikukoolitusi ehk selgitada spetsialistidele (KOV töötajatele, lastekaitsele, politseile, haiglapersonalile), kuidas MARAC mudel töötab, kuidas kõrge riskiga olukordi ära tunda ning mida ette võtta st näidata, et lihtne ja praktiline lahendus on olemas. Lisaks jagada positiivset kasutuskogemust. Klipid peaksid olema võimalikult lihtsad aga professionaalsed.

Klipid on ka avalikult nähtavad:

<https://www.youtube.com/watch?v=vPeIN3PdsSw&list=PL5ryenLAx4rtMVWsWHsHU89CRuV2BFNcA>

Kuna MARAC-i piloteerimine ületab plaani ning survestab seetõttu ka projektieelarvet, oli SKA-l võimalus kasutada Ohvriabi eelarvet. Ohvriabi üldeelarvest kaeti klippide tootmiskulud, mis mahtusid 1000 euro raamidesse (sh filmimine, helindus, toimetamine, disain ja monteerimine).

2019. aastal toimunud koolitused ja seminarid on kirjeldatud punktis 3.1.5.

2019. aasta esimesel poolel trükiti juurde MARAC-i infovoldikud ohvrile. Voldikud annavad kannatanule ülevaate MARAC mudeli olemusest ja põhiideest ning sellest, kuidas MARAC-is kannatanu juhtumiga tegeletakse. Samuti valmis venekeelne MARAC-i juhend.

2019. aastal valmisid eesti- ja venekeelsed MARAC-i online-täidetavad ankeedid spetsialistidele. Samuti DASH-i arvutis täidetav vorm.

2019. aastal modifitseeriti ja parendati tugiisikute väljakoolitamiseks loodud koolituse ja kovisooni vormi lähtuvalt esimesest toimunud koolitusest/kovisoonist.

2020. aasta märtsis valmis COVID-19 eriolukorras raames juhised MARAC-idele. Alustati SKA poolse juhendi väljatöötamisega, mis juhendaks spetsialiste selles, kuidas MARAC-i informatsioonikohtule lähisuhtevägivalla tundlikult ja kõrge riski teadlikult esitada. MARAC'ga seotud juhtumid jõuavad tihti kohtumenetlusteni. Seetõttu tõstatub vajadus klientide või võrgustiku liikmete kaitseks edastada kohtule MARAC materjale, sealjuures tagades kannatanu ning MARAC liikmete turvalisus ja jälgides, et MARAC andmed oleksid vägivallatsejale võimalikult raskesti kättesaadavad. Sotsiaalkindlustusamet on seisukohal, et MARAC dokumentide avalik käsitlemine võib kahjustada lapse või kannatanu elu ja tervist. MARAC juhtumite puhul tuleb teha ettepanek kohtule SKA kaasamiseks, kuna SKA valduses on olulist juhtumit puudutavat infot ning vastavalt sellele on SKA-l võimalik infot koondada ning väljastada. Kogu MARACi kohase info edastamine käib SKA kaasamisel ja vahendusel. SKA taotleb MARAC materjalide ja info (sh suulised tunnistused) kinnist käsitlemist menetluses, st, et MARAC-i materjalidega tutvaks vaid kohus, mitte erinevad teised osapooled.

2020. aasta märtsis valmis MARAC-ide seiresüsteem. Peale kõikide Eesti piirkonnade katmist MARAC-idega, on järgmine samm süsteemi edendada ja ühtlustada. Piirkondlike MARAC-ide toimimise toetamiseks ning probleemide loovate lahenduste kaardistamiseks, ühiste murekohtade arendusettepanekute väljaselgitamiseks on kokku pandud MARAC-ide seiresüsteem. Seiresüsteemi kuulub MARAC-i koosoleku vaatlus ning sellele järgnev arutelu tuumikuliikmetega ja tagasiside. Ankeet toetub MARAC-i juhendile ja rahvusvahelisele kirjandusele, kus tuuakse välja olulisi punkte, mis toetavad MARAC-ide efektiivset toimimist. Ankeedi täidab MARAC-i vaatleja, kes osaleb MARAC-i koosolekul. Ankeedile järgneb lühike arutelu piirkondliku MARAC-i tuumikuliikmetega. Vestluses arutatakse MARAC-iga seotud küsimusi, ettepanekuid ja soovet, mis aitaksid arendada MARAC-i tööd ning arendustiimi piirkondi toetada. Vaatluse järel koostab vaatleja arutelu kohta tagasiside, kus on välja toodud nii MARAC-i koosoleku tugevused, kasvuruumid kui ka arutelu kokkuvõtte.

15.10.2020 ilmus ajakirjas Sotsiaaltöö projektijuht Hannaliisa Uusma ning koordinaatorite Madli Raudkivi ja Anne Kloori kirjutatud artikkel “ Elude päästmine võrgustikutöös MARACi abil” (<https://www.tai.ee/et/valjaanded/ajakiri-sotsiaaltoe/sotsiaaltoeoe-2020-3/elude-paestmine-vorgustikutoeoe-maraci-abil>)

2021.aastal ilmus 3 MARAC-i uudiskirja ning Madli Raudkivi kirjutas artikli MARAC-i 2020. aasta statistika kokkuvõtetest Ohvriabi uudiskirja.

Samuti 2021. aasta alguses levitati 2020. aasta lõpus valminud MARAC-i arendustiimi ja Praxisega koostöös loodud uuringut: Ohvrikeskne lähenemine lähisuhtevägivalla juhtumites nelja Euroopa riigi näitel: [Ohvrikeskne-lahenemine-LSV-juhtumites-nelja-Euroopa-riigi-naitel 2020.pdf \(praxis.ee\)](#)

2021. aasta aprillikuu lõpuks saadi kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt seiratud kõiki 19 Eesti MARAC-i. Seirest ehk tagasisidevaatluse tulemustest valmis 2022. aasta jaanuaris võrgustikupartneritele ka ülevaateraport.

2021. aasta teisel poolel alustati MARAC-i arendustiimi poolt MARAC-i juhtumite info kohtusse viimise aluse väljatöötamist. Detsembrikuus tutvustati seda ka LSV prokuröride ümarlaval. Töö materjali väljatöötamisega jätkub 2022. aastal.

2021. aasta novembris käivitus lähisuhtevägivalla e-kursuse ja e-õppe veebikeskkonna loomise projekt. Tööle asus projektijuht Kadri Kügema. E-koolitus keskkond ja koolitus võimaldab baasteadmised ja –oskused lähivägivalla juhtumite lahendamiseks LSV võrgustikule, MARAC võrgustike liikmetele ning kõigile teistele olulistele osapooltele. Keskkond ja koolitus valmivad 2022. aasta novembrikuuks.

2021. aasta detsembris toimus e-kursuse raames võrgustiku küsitlemine koolitusvajaduse raames. Veebiküsitlusel vastas üle 50 spetsialisti erinevatest koostöövaldkondadest.

16. detsembril 2021 toimus lähisuhtevägivalla e-kursuse avaseminar koos kursust ettevalmistava töörühmaga, kuhu kuuluvad spetsialistid ohvriabist, politseist, Sotsiaalministeeriumist. Arutati läbi kursuse ajakava ja eesmärgid. Samuti, mis on disainimõtlemine ja kuidas see e-kursust luua aitab. Samuti leidis aset:

- kursuse sihtgrupi rollide, tegeliku vajaduse, probleemide ja soovide mõtestamine. Sisendiks värskest läbiviidud koolitusvajaduse küsitlus.
- tuumprobleemi(-de) ja selle lahendamiseks loodava e-kursuse eesmärgi ning õpiväljundite sõnastamine. Sisendiks eelnev arutelu + koolituse eesmärgi ja õpiväljundite selgitus.
- e-kursuse ideestamine ehk vastuse leidmine küsimusele kuidas. Mis teemad ja meetodid aitavad õpiväljundeid saavutada, samuti, kes on need eksperdid, keda koolitajana kaasata.

2022.aastal alustati lähisuhtevägivalla e-kursuse tegeliku ettevalmistamisega. 2022. aasta kevadel panustati intensiivselt arendustiimiga (sh liitus projektijuht) lähisuhtevägivalla e-kursuse ettevalmistamisele. See kursus on mõeldud baasettevalmistuseks kõikidele spetsialistidele, kes oma töös LSV juhtumitega kokku puutuvad. MARAC-i arendustiimi eestvedamisel on koostöös töögrupiga loonud läbimõeldud õppekava, mis koosneb neljast moodulist. Õppekava läbimine annab tervikliku ettevalmistuse lähisuhtevägivalla juhtumite käsitlemiseks ja lahendamiseks, sh mõistmise lähisuhtevägivalla kõrge riski ja trauma olemusest, ülevaate ohvriabisüsteemist, võrgustikutööst ja MARAC-i juhtumikorraldusest, oskused traumat kogenud inimesega suhtlemiseks ja toetamiseks ning suutlikkuse võtta kasutusele tõhusad enesehoiupraktikad.

Õppekava loomisel kogusime inspiratsiooni ka Rootsi ja Soome kolleegidelt, kes on loonud samalaadsed kursused. Nendega on võimalik tutvuda allolevate linkide kaudu.

- Men's violence against women and violence in close relationships (webbkursomvald.se)
- Verkkokoulut: Log in to the site (thl.fi)

Kursus sisaldab nii teoreetilise kui ka praktilise suunitlusega materjale, kaasuseid, lugusid ja lahenduskäike, soovitusi ja suuniseid. Samuti saab õppija omandatud teadmisi testida enesekontrollitestidega. Kursus lõppeb lõputestiga.

Tegemist on täies mahus veebipõhise iseseisva õppega, mille õppija saab läbida vabalt valitud ajal, tempos, kohas ja teemade järjekorras.

E-kursuse sisumaterjalid töötati välja ekspertgrupiga, kuhu kaasati ligi 50 valdkondade tippspetsialisti, praktikut ja koolitajat. Esimene kohtumine töögrupi ja ekspertidega toimus 10. juunil.

Läbi viidi hange „Lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamise e-kursuse õpidisaini, sisuelementide tootmise ja veebilahenduse teostamine“, leiti partner, kellega koostöös e-kursus valmis ehitada.

Detailset e-õppe keskkonna ettevalmistamisega seotud tegevused 2022. aastal:

- 25.01.2022 õppekava loomise ühisarutelu töögrupiga;
- 25.01.2022 Soome ja Rootsi kolleegide parimate praktikate tundmaõppimine samateemaliste kursuste loomisest;
- veebruar 2022 õppekava sisujuhtide kokkuleppimine ja sisustamine koolitajate ning teemade selgitamiseks, olemasolevate materjalide kaardistamiseks;
- veebruar 2022 kommunikatsiooniplaan projekti loomise e-kursuse lansseerimiseks ja koostööpartnerite teavitamiseks/kaasamiseks;
- veebruar 2022 hanke ettevalmistamiseks Psühholoogilise esmaabi e-kursuse kogemuste tundmaõppimine;
- aprill 2022 projekti aja- ja tegevusplaanide täpsustamine (plaan A ja B koostamine) seoses vahepealse tööseisakuga tulenevalt Ukraina kriisist;
- mai 2022 koolitajate ja ekspertidega kontakti loomine ning nõusoleku saamine projektis osalemiseks;
- 19.05.2022 töögrupi seminar õppekava arenduseks ja lõplikuks läbivaatuseks;

- 10.06.2022 inspiratsiooniseminar töögrupile ja koolitajatele-ekspertidele ühise eesmärgi selgitamiseks, õppekava tutvustamiseks ja ühiseks sisuarenduseks;
- mai-juuni 2022 hanke kokkupanemine koostöös SKA juristiga, hanke väljakuulutamine ja võitja välja valimine (Illuminaat OÜ).

2022.aasta II poolaastal oli lähisuhtevägivald e-kursuse koostamisel intensiivne sisuloome ning e-kursuse õpidisaini kokkupanemise periood, millesse oli kaasatud terve arendustiim (sh e-kursuse uus projektijuht).

Seoses Kadri Kügema suundumisega erasektorisse liitus alates augustist 2022 MARAC arendustiimiga uus e-kursuse projektijuht Britta Hunt ning ühtlasi algas kursuse sisuloome protsess. Igale sisumoodulile leiti konkreetne mooduli sisujuht - vastutaja ja ühtlasi mooduli teemat valdav sisujuht, kelle ülesandeks sai kaasata vajadusel väliseid teemaeksperte ning ühtlasi vastutada koostöös õpidisaineritega ja projektijuhi toetusel enda mooduli teoreetilise osa kui terviku koostamise eest.

Moodulite sisueksperdid moodulite kaupa:

- I moodul: Lähisuhtevägivald - Airi Mitendorf
- II moodul: MARAC - Anne Klaar ja Hannaliisa Uusma
- III moodul: Trauma - Kaia Kastepõld-Tõrs
- IV moodul: Enesehoid: Triin Raudsepp ja Helen Alton

Kui E-kursuse loomise algaasis kaasati õppekava koostamise eelselt 50 valdkondade tippeksperdi, siis sisuloome protsessi panustas konkreetse kirjaliku teksti/videosisu/juhtumikirjelduse loomise ja sisutoimetusega kokku 20 eksperti.

E-kursuse teoreetiline kirjalik sisu valmis perioodil august-oktoober. Paralleelselt tegeles hankepartner/õpidisainerite tiim e-kursuse õpiraja ja sisuelementide loomisega Articulate Rise keskkonda. Lõplikult täiendatud e-kursuse SCORM pakatina andis hankepartner üle detsembris 2022, peale mida algas e-kursuse tõstmise protsess Digiriigi Akadeemia (www.digiriigiakadeemia.ee) õppeplatvormile.

Detailset e-õppe keskkonna ettevalmistamisega seotud tegevused 2022. teisel poolaastal:

- juuli 2022 lepingu sõlmimine hankepartneriga Illuminaat OÜ;
- juuli 2022 esmaste kokkulepete sõlmimine hankepartneriga Illuminaat OÜ;
- juuli 2022 töö üleandmine uuele projektijuhile juuli kahe viimase nädala jooksul;
- 22.07.2022 esimene kohtumine kursuse projektijuhi, õpidisainerite ja sisujuhtidega Rise platvormi võimaluste tutvustamiseks. Seoses ekspertide puhkustega või tööalaste kohustustega alustati õpidisainerite- ekspertide regulaarsete sisuloome kohtumistega augusti keskpaigast.
- 17.08.2022 Marac mooduli sisuloome avakohtumine (arendustiim, e-kursuse projektijuht, õpidisainer/hankepartner) - edaspidi kohtumised kord nädalas kuni oktoobrini 2022.
- 24.08.2022 enesehoiu mooduli sisuloome avakohtumine (sisujuhid, e-kursuse projektijuht, õpidisainer/hankepartner) - edaspidi kohtumised kord nädalas kuni novembrini 2022;
- 24.08.2022 LSV mooduli sisuloome avakohtumine (sisujuht, e-kursuse projektijuht, õpidisainer/hankepartner) - edaspidi kohtumised kord nädalas kuni novembrini 2022;
- 25.08.2022 trauma mooduli sisuloome avakohtumine (sisujuht, e-kursuse projektijuht, õpidisainer/hankepartner) - edaspidi kohtumised kord nädalas kuni novembrini 2022;
- 23.09.2022 tutvustas kursuse projektijuht Britta Hunt LSV e-kursuse hetkeseisu Läänemaa MARAC ekspertgrupis;
- september 2022 sisuloome ja õpidisaini kohtumine Digiriigi Akadeemiat haldava MKM-i esindajaga;
- oktoober 2022 sisuloome ja õpidisaini tekstide sisutoimetus;

- november 2022 õpidisain; videosisu võtted ja audiosisu salvestamine;

05.12-11.12.2022. aastaltestis e-kursust 12-liikmeline pilootgrupp. Tagasisidet anti põhjalikult nii kursuse sisu kui ka õpidisaini osas. Testgruppi kaasati järgmiste organisatsioonide/valdkondade esindajad: Ohvriabi (spetsialist), sotsiaaltöö (tudeng), Ohvriabi (ekspert), Naiste Tugikeskus (juhataja), Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet (LSV spetsialist), KOV (lastekaitse spetsialist), PPA (2 LSV koordinaatorit), valdkonnaga mitteseotud isik, MARAC vabatahtlik, Ohvriabi (Perelepitus), õpidisainer.

18.12.2022. aastal andis hankepartner üle e-kursuse lõppversiooni Rise keskkonnast SCORM pakettina, sh oli muudatustena sisse viidud asjakohased pilootgrupi tagasisidest saadud ettepanekud ning valmis e-kursust tutvustav videotreiler. E-kursuse lõppversioon Rise keskkonnas on leitav siit, kursust tutvustav videotreiler asub siin.

23.01-27.01.2023 Kursus saab laiemale õppijate kättesaadavaks Digiriigi Akadeemia (www.digiriigiakadeemia.ee) keskkonnas. Sealne e-kursuse sisu ja disain on täpselt sama Rise keskkonnas olevaga, kuid kuna õppijad sisenevad Digiriigi Akadeemia keskkonda TARA autentimise kaudu (mobiil ID, SMART ID), siis võimaldab see keskkond kursuse läbinud isikutele väljastada vastava sertifikaadi ning koguda isikustatud tagasisidet, tagasisidet organisatsioonide lõikes jms.

LSV e-kursuse mõju on plaanis hinnata ja seda neljal moel:

E-kursuse pilootgrupi tagasiside analüüs

E-kursuse läbinute tagasiside küsimustiku analüüs

E-kursuse läbinute arv (%), kui palju kursust alustanutest selle ka lõpetab)

MARAC mõjuhindamise analüüsi (valmib nov. 2023) ühe osana on analüüsi kaasatud ka LSV koolituse tagasiside kogumine.

2023. aasta I poolaastal algas LSV e-kursuse laiemale kasutajaskonnale kättesaadavaks tegemisega alates 23.01.2023 ning viimaste tehniliste täienduste tegemisega kursusesse (tõend, tagasisideküsimustik) Digiriigi Akadeemia keskkonnas.

Jätkus e-kursuse tutvustus erinevates kanalites, sh on osakonnajuhi otsusega LSV e-kursus kohustuslikus korras läbimiseks kõikidele senistele ja uutele SKA ohvriabi ja ennetusteenuste osakonna töötajatele (läbimise tähtaeg september, 2023). Sügisesse on planeeritud laiem teavitustöö ning otsekohtumised erinevate võrgustikuliikmetega (PPA, meditsiinasutused, ülikoolid kursuse õppekavadesse lisamise eesmärgil jpm). Veel oli LSV e-kursuse tutvustus eraldi päevakava punktina esindatud SKA ohvriabi ja ennetusteenuste osakonna ning laste heaolu osakonna ühiselt korraldatud infopäeval lastekaitsetöötajatele, kus osales ligikaudu 130 inimest.

30.06.2023 seisuga on kursusele registreerunud 348 õppijat (51 neist on kursuse lõputesti sooritanud vähemalt tulemusele 80%) ning see arv on tõusuteel, senine tagasiside kursuse sisule ja ülesehitusele on positiivne.

I poolaasta teises pooles algasid ettevalmistused LSV e-kursusele puuetega inimesi kui haavatava sihtgrupi peatüki lisamiseks. Toimunud on esimesed kohtumised Eesti puuetega inimeste teema ekspertidega ning augustist algab aktiivne lisapeatüki sisuloo periood. Kursuse täiendus valmib oktoobris 2023 ning saab olema lisapeatükk LSV e-kursuse I moodulis (lähisuhtevägivald).

2023.aasta lõpu seisuga on LSV e-koolitusele registreerunud üle 600 spetsialisti ning koolituse on lõpetanud u 200 spetsialisti. 2023.aastal viidi läbi LSV e-koolitusele täiendav keeleline korrektiiv, et ühtlustada koolitusmaterjalide kvaliteeti.

2023.aasta lõpus valmis LSV e-koolituse uus teema – puuetega inimesed LSV ohvrina. Hetkel toimub koolitussisu piloteerimine ning avalikuks tuleb antud teema veebruaris 2024.aastal.

Peatükk käsitleb järgnevaid teemasid:

- puudega inimene kui lähisuhtevägivalla ohver;

- puuetega inimeste väärkohtlemise riskifaktorid ning puudepõhise (erivajadusepõhine) väärkohtlemise liigid;
- puudega lapsed ja puudega vanemate lapsed lähisuhtevägivalla ohvrina;
- ohvriabiteenused/abi võimalused puuetega inimestele.

Teema sisuloomesse kaasati eksperdid (Mari-Liis Sepper (PRAXIS), Maarja Krais-Leosk ja Katrin Nugis (EPIKODA), Lili Tiri ja Kairit Karotam (SOM), Pille Tsopp-Pagan (MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus), Margo Orupõld (Pärnu Naiste Tugikeskus), Kairi Nool (Viljandi Haigla), Terje Mihhailova (Lõuna-Eesti Haigla), Signe Kriisa (eripedagoog), Mare Abner (EPNÜL). Sisuloomesse kaasusid järgmised eksperdid: Katrin Nugis (EPIKODA) ja Mare Abner (EPNÜL).

3.1.9 Juhtumikorralduse mudeli hindamis metoodika väljatöötamine.

2015. aastal alustati olemasolevate juhtumikorralduse mudelite näidetel informatsiooni kogumist ja näidete koondamist mudeli hindamis metoodika väljatöötamiseks koos elluvijaga.

2016. aastal tutvustas elluvijja projekti juhtrühma koosolekul (14.06.2016) projekti mõju hindamise lähtealuseid. Siseministeerium tellis 2016. aastal Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuselt (RAKE) mõjude hindamise kontseptsiooni väljatöötamise. Koostöös Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskusega (RAKE) valmis projekti ja juhtumikorralduse mudeli mõjuhindamise metoodika, mis võetakse aluseks projekti käigus andmete kogumisel ning andmete analüüsi põhjal mudeli mõju hindamisel (kavandatud 2021). Toimusid arutelud MARAC võimaliku andmekogumise ja infovahetuse teemal kohalike omavalitsuste süsteemis STAR.

2017. aastal tutvustati RAKE poolt valminud projekti ja juhtumikorralduse mudeli mõjuhindamise metoodikat juhtrühma koosolekul (21.02.2017).

21.12.2017 toimus MARAC-i mõjuhindamiseks projekti andmete kogumise teemaline kohtumine Sotsiaalkindlustusametis koostöös Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi spetsialistidega. Soovides analüüsida enam kui ühe katsepiirkonna töötulemusi ning algseid andmeid, otsustati jätkata võimalike parimate RAKE poolt välja pakutud metoodikate välja selgitamiseks tööd väiksemates töögruppides ning lõplik otsus projekti mõjuhindamiseks.

2018. aastal toimus mõjude hindamise planeerimise teemal kaks kohtumist Siseministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi esindajate ning analüütikutega.

2018. aasta teises pooles otsustati, mitte jätkata RAKE poolt välja pakutud metoodikatega. Kuna RAKE ei pakkunud välja selget metoodikat vaid tegi ülevaate erinevatest üldisematest diskursustest (kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed meetodid), kuidas mõjusid hinnata saab.

2019. aastal planeeritud mõjude hindamine otsustati juhtrühma kinnitusel (juhtrühm toimus 29.08.2019) edasi lükata 2020. aastasse. 2019. aasta lõpuks sai kogu Eesti kaetud MARAC-idega, see võimaldaks pikemal MARAC-ide praktilisel põhinevat refleksiooni ehk huvitavamaid uurimistulemusi ja adekvaatsemat mõjuanalüüsi.

2020. aastal tegevused puudusid. 2019 otsustati mõjude analüüs ette valmistada 2021. aastal ning selle raport valmib 2022. aastal, kuna projekti rahastusperioodi pikendati 2023. aastani ning 2022. aastal on piirkondadel mudeli katsetamisest terviklikum kogemus.

2021. aasta II poolaastal alustati mõjuanalüüsi hanke ettevalmistustega.

2022. aasta esimesel poolel jätkati mõjuanalüüsi ettevalmistustega, ent Ukraina kriisi tõttu ning SKA ja Ohvriabi juhtiva rolli tõttu kriisis ei liikunud hanke protsess plaanitud tempos. 2022. a lõpus valmis MARAC mudeli mõju-uuringu hange ning hange on saanud kooskõlastuse SKA-s ning on edastatud RTK-sse kooskõlastamiseks.

2023. a I poolaastal viidi läbi MARAC mudeli mõju-uuringu hange. Hanke võitis ja MARAC mõju-uuringut viib läbi Eesti Rakendusuuringute Keskus Centar.

	<p>Uuringu eesmärk on hinnata MARAC võrgustikutöö mudeli rakendamise mõju Eestis kolmele sihtrühmale:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kõrge riskiga lähisuhtevägivalla käes kannatanule, 2. teda abistavatele spetsialistidele ja 3. kannatanuid abistavatele võrgustikele <p>Uuringu metoodilised osad ja nendes uuritavad sihtrühmad on järgmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) MARAC tuumikrühmad ehk spetsialistide meeskonnad ja nende juures tegutsevad MARAC vabatahtlike küsitlus (ligikaudu 149 spetsialisti ja umbes 30 vabatahtlikku) 2) MARAC seireandmete analüüs (Uuritavate arv maksimaalselt 534 MARAC täisealist kannatanut) 3) MARAC-is osalenud kannatanute intervjuud (Üldkogum on ligikaudu 240 ohvrit- nõusolek osalemiseks küsitakse 16 kannatanutult, kelle hulgast valitakse 8 inimest intervjuuks) 4) MARAC spetsialistide tuumikrühmade intervjuud (üldkogum kokku 18 tuumikut, mille hulgast valitakse 4 tuumikut, igas tuumikus eeldatavalt 4-6 liiget, kes valitakse intervjuuks) 5) MARAC arendustiimi fookusgrupi intervjuu (üldkogum 3 arendusmeeskonna põhiliiget ja valitakse juurde spetsialistide valdkondade esindajad ja varasem MARAC projektijuht, kokku 6-9 intervjuueeritavat) 6) LSV e-kursuse läbinute kirjaliku tagasiside analüüs (sõltub analüüsi hetkeks kursuse läbinute arvust, hetkeseisuga kursust alustanud ca 300 inimest, kogutud tagasiside analüüsitakse kõikselt). <p>2023.a II poolaastal valmis MARAC mõju-uuring, mille esmane tutvustus toimus 8.detsembril toimival üle-eestisel seminaril „Lähisuhtevägivalla vähendamine MARAC juhtumikorralduse mudeli toel“</p> <p>Mõju-uuringu peamised järeldused on:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MARAC on asjakohane ja vajalik koostööraamistik kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelevate spetsialistide koondamisel ning soovitatakse jätkata MARACi arendamist ja jätkata MARACi koosolekute läbiviimist praeguse ajakorralduse reeglistiku ja struktuuriga. • Tuumikute liikmete asutuste koosseis (PPA, SKA, prokuratuur, NTK ja KOV) on sobilik ning võrgustike toimimiseks tuleb jätkuvalt tagada nende asutuste esindatus. • Valdavalt arvavad tuumikrühma liikmed, et nad on viimase aasta jooksul saanud oma piirkonna tuumikrühma liikmetelt piisavalt tuge, et MARACis oma ülesannetega toime tulla. Enesehoiukonto kasutajatest enamus on enesehoiukonto võimalustega väga rahul või pigem rahul. • MARAC mudeli järgselt väheneb nii politsei ja prokuratuuri sekkumise vajadus juhtumitesse (väljakutsed – 52%, kriminaalmenetluste alustamine 48%) <p>MARAC mõju-uuring tõlgitakse inglise keelde, et see oleks kättesaadav ning võrreldav nii Soome, kui Suurbritannia mõju-uuringutega.</p>		
Tegevuse nr ja nimetus	2.4 Maakondliku võrgustikutöö edendamine turvalisuse suurendamiseks		
Alategevuse nr ja nimetus	4.1. Maakondliku võrgustikutöö seniste praktikate analüüsimine ja teiste kogemuste koondamine ning sobiliku töökorralduse kujundamine.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.08.2015–31.12.2020	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.08.2015–31.12.2021
Tegevuse või alategevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse	4.1.1 Maakondliku võrgustikutöö seniste praktikate analüüsimiseks maavalitsuste laima turvalisuse käsitlemisega seonduvate komisjonide ja nõukogude ning olemas olevate võrgustike praktikate ja kompetentside kaardistamine.		

elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.	<p>Siseministeerium (edaspidi <i>elluviija</i>) koostas 2015. aasta II poolaastal loetelu maavalitsuste laiema turvalisuse käsitlesega seonduvate komisjonidest ja nõukogudest, nende koosseisudest ja põhiülesannetest.</p> <p>Aastatel 2017-2021 tegevusi ei toimunud.</p> <p>4.1.2 Tutvumine maavalituste parimate maakondlike turvalisusalaste võrgustikutöö praktikatega.</p> <p>Elluviija korraldas 2015. aastal kaks üleriiklikku maakondade turvalisusnõukogude koordineerijate koostööseminari. Üks nendest toimus 12.10.2015 Paides ning teine 08.-09.12.2015 Sakal. Koostööseminaride eesmärgiks oli koostöö käivitamine ning maakondlike turvalisusalaste praktikatega tutvumine. Vastavalt 2015. aastal elluviija ja maavanemate vahel kokkulepitule on maakondlike turvalisuse nõukogude koordinaatoriteks maavalitsuse esindaja.</p> <p>Elluviija korraldas 2016. aastal Tallinnas kaks üleriiklikku maakondlike turvalisuse nõukogude koordineerijate koostööseminari. Esimene nendest toimus 09.02.2016 ning teine 23.11.2016. Koostööseminaride eesmärgiks oli tutvumine seniste maakondlike võrgustikutöö praktikatega. 09.02.2016 toimunud koostööseminaril andsid piirkondlike eripärade kirjeldamiseks kõik maakonnad (lisaks Ida-Virumaale ja Võrumaale) ülevaate senisest võrgustikutöö hetkeseisust. Maakondade turvalisuse nõukogude tegevuste mõtestamiseks ja käivitamiseks arutati koostööseminaril 2016. aastasse kavandatud maakondliku turvalisuse nõukogu tegevusi Harju ja Saare maakondade tööplaanide näitel. Samuti toimus koostööseminaril üleriikliku ja maakondlike baaskoolituse kava arutelu ning arutelu 2016. aasta mais toimunud üleriigilise konverentsi teemade kokkuleppimiseks.</p> <p>23.11.2016 toimunud üleriigilisel koostööseminaril anti ülevaade 2016. aasta maakondade turvalisuse nõukogude võrgustikutööst, tõsteti esile maakondlike turvalisuse nõukogude parimaid praktikaid ning planeeriti maakondade turvalisuse nõukogude 2017. aasta tegevusi.</p> <p>2016. aasta üleriigilised koostööseminarid osutasid vajalikeks ja edukateks, kuna andsid võimaluse maakondade vahel seniste kogemuste vahetamiseks. Koostööseminaride edukust kinnitab maakondlike turvalisuse nõukogude esindajate (maavalitsuste maasekretäride ja maakondlike turvalisuse nõukogude koordineerijate) aktiivne osalus üleriigilistel koostööseminaridel ning nende positiivne tagasiside turvalisusalasele võrgustikutööle, samuti nende poolt elluviija tunnustamine turvalisuse edendamisel maakondlikul tasandil.</p> <p>2017. ja 2018. ja 2020. ja 2021. aastal tegevust ei toimunud.</p> <p>2019. aastal maakondliku võrgustiku arendamise ja haldamise eesmärgil tutvusid Tartumaa Turvalisuse nõukogu liikmed ja Tartumaa kohalike omavalitsuste juhid 16.-18. septembril 2019. aastal Kesk-Soome piirkondliku ja kohaliku tasandi turvalisustöö kavandamise ja korraldamisega Viitasaaris ja Jyväskylä. Visiidi käigus saadi ülevaade tervise ja turvalisuse koostöö tegevuspõhimõtetest ning suurematest projektidest. Saadi häid praktilisi tegevusnäiteid kuidas muuta elukeskkonda turvalisemaks ja elanike heaolu tõstvamaks, kuidas toimub kohalike probleemide lahendamine Kesk-Soomes ning politsei, kohaliku noorsootöö ja sotsiaalvõrgustiku vahel. Muljetavaldav oli Soome kohaliku omavalitsuse rolli selgus turvalisuse eest vastutajana tavaelu haldamisel ja eriolukordades reageerimiseks oskusi ja võimekust omades.</p> <p>4.1.3 Maavalitsuste seniste võrgustikutöö praktikate analüüs. Maakondliku uue turvalisuse nõukogu toimetamudeli väljatöötamine.</p> <p>Maavalitsuste laiema turvalisusega seotud komisjonide ja nõukogude loetelu põhjal koostas elluviija 2015. aastal küsimustiku maakondade võrgustikupõhise koostööpraktika kohta.</p> <p>Üksikasjalikum maakondade võrgustikupõhise koostööpraktika tagasiside analüüs jäi 2016. aasta esimesse poolaastasse, kuna uue tegevuse juurutamine võttis planeeritust enam aega.</p> <p>2016. aastal analüüsis elluviija tegevuspõhiselt maakondlike turvalisuse nõukogude ja nendega seotud võrgustike olukorda ja rakendatavaid parimaid praktikaid. Tegevuspõhine analüüs kinnitas, et turvalisusalased võrgustikud on oma tegevustes edukamad kui maakondlikult väärtustatakse turvalisusalaseid tegevusi ja teemasid ning kus on levinud arusaam laiemast erinevaid</p>
---	---

valdkondasid hõlmavast turvalisusest. Sellistes maakondades oli koordinaatoritel võrgustike käivitamine ja tegevuste planeerimine edukam ja turvalisuse nõukogudesse koondunud sihtrühm initsiatiivikam nii turvalisuse nõukogu tegevuste mõtestamisel kui ka nende elluviimisel.

2016. aastal osales elluvijja maakondlike (Harju-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Viljandi-, Valga-, Võru- ja Saaremaa), turvalisuse nõukogude koosolekutel, koostööseminaridel, samuti baaskoolitustel koostööolukorraga tutvumiseks.

2017. aastal analüüsis elluvijja maakondlike võrgustikutöö praktikaid maakondlike turvalisuse nõukogude uue toimetamise väljatöötamiseks ja kokkuleppimiseks arvestades riigireformi raames toimunud maavalitsuste likvideerimist. Vastavalt uuendatud rahvatervise seadusele on turvalise elukeskkonna kujundamine kohalike omavalitsuste ühiselt täidetav ülesanne. Maakondade kohalikud omavalitsused otsustavad ühiselt täidetava ülesande täitja kelleks võib siis olla maakonna omavalitsuste liit, maakonna arenduskeskus või maakonnakeskuse kohalik omavalitsus. Maakonnas ühiselt täidetavate ülesannete täitja näeb ette oma struktuuris rahvatervise- ja siseturvalisuse nõuniku ametkoha ja komplekteerib selle. Ühiselt täidetavate ülesannete täitjast maakonnas saab Maakonna turvalisuse nõukogu uus kokkukutsuja ja maakonna turvalisust suurendava võrgustiku eestvedaja. Elluvijja koos Sotsiaalministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja Tervise arengu Instituudiga töötas välja maakonna rahvatervise ja turvalisuse valdkonna kirjelduse ja rahastuspõhimõtted ning rahvatervise ja turvalisuse valdkonna nõuniku profiili.

Maavalitsused lõpetasid tegevuse 31.12.2017. Seega lõpetasid tegevuse ka kõik moodustatud maakondade turvalisuse nõukogud.

Peale maavalitsuste tegevuse lõpetamist on maakonna rahvatervise ja turvalisuse valdkonna tegevused maakonnas kohalike omavalitsuste poolt ühiselt täidetavaks ülesandeks. Kohalike omavalitsuste volikogud otsustasid 2018. aasta alguses maakonna arenduse, rahvatervise ja turvalisuse valdkonna ülesannete täitja ehk maakondliku arendusorganisatsiooni (edaspidi MARO). MARO-deks on kümne maakonna omavalitsusliidud, kolme maakonna arenduskeskused (Jõgeva-, Lääne- ja Võrumaa) ja kaks omavalitsust (Hiiumaa vald ja Saaremaa vald). 2018. aasta esimesel poolaastal moodustasid kõik MARO-d turvalisuse nõukogud samadel põhimõtetel varem toimunud maakondade turvalisuse nõukogudega, kinnitasid selle koosseisu ja tegevuspõhimõtted.

Võrgustikutöö arendamiseks turvalisuse suurendamisel maakonnas sõlmis Siseministeerium 2018. aasta esimesel poolaastal kõikide MARO-dega koostöölepingud maakondade turvalisuse nõukogude tegevuste elluviimiseks.

2019. aastal kinnitati 2019. aasta maakondlike turvalisusnõukogude tööplaanid 2018. aastal MARO-ega sõlmitud koostöölepingute lisana.

2020. aastal kinnitati 2020. aasta maakondlike turvalisusnõukogude tööplaanid 2018. aastal MARO-ega sõlmitud koostöölepingute lisana ning seoses COVID-19 pandeemiaga pikendati 2018. aastal sõlmitud koostöölepinguid aasta võrra ning pikendatud koostöölepingud MARO-dega kehtivad vastavalt 31.12.2021.a.

2021. aastal kinnitati 2021. aasta maakondlike turvalisuse nõukogude tööplaanid.

4.1.4 Maakondade Turvalisuse Nõukogu järgmise aasta tegevuse planeerimise korraldamine (aasta tegevuskava ja sellele vastavate konkreetsete tegevuskavade koostamine).

2015. aastal alustati 2016. aasta tegevuse planeerimist. Lepiti kokku maakondliku turvalisuse nõukogu tööplaani vormis, täpsustati tegevuste eesmärgid, täpsustati abikõlblike kulude loetelu ning tegevuse finantseerimise põhimõtteid. 2016. aasta I kvartalis koostasid maakondlikud turvalisuse nõukogu liikmed esimese tegevusaasta tööplaani 2016. aastaks elluvijja juhendamisel, mis seejärel vastava maakondliku turvalisuse nõukogu poolt kinnitati. 2016. aasta augustis –

septembris koostati kokkuvõtte maakondlike turvalisuse nõukogude 2016. aasta I poolaasta tegevustest ning korrigeeriti nendes 2016. aasta II poolaasta tegevusi.

2016. aasta septembrist-novembrini toimus maakondlikes turvalisuse nõukogudes 2017. aasta maakondlike turvalisuse nõukogude tegevuse planeerimine ning koostati 2017. aasta maakondlikke tööplaanid. Koostatud maakondlikud turvalisuse nõukogude tööplaanid kinnitati vastava turvalisuse nõukogu poolt ning kõik maakondlikud turvalisuse nõukogude tööplaanid kooskõlastati elluvijja poolt. Elluvijja täpsustas tööplaanide koostamise käigus täiendavalt 2017. aasta tegevuse eesmärgid arvestades 2017. aastal toimuvat kohalike omavalitsuste reformi ja maavalitsuste likvideerimist 2018. aastal.

2017. aasta oktoobrist kuni detsembrini töötasid maakondade turvalisuse nõukogud välja 2018. aasta maakonna turvalisuse nõukogu tööplaani. Elluvijja täpsustas enne 2018. aasta maakondlike tööplaanide koostamist 2018. aasta tegevuse eesmärgid ja põhisuundasid. Maakonna turvalisuse nõukogu koordineerijad edastasid koostatud 2018. aasta maakonna turvalisuse nõukogu tööplaani projekti tõenäolisele ühiselt täidetavate ülesannete vastuvõtjale maakonnas.

MARO-d peale ühiselt täidetavate ülesannete vastuvõtmist ja turvalisuse valdkonnaga tegeleva isiku töölevõtmist ning maakondade turvalisuse nõukogude moodustamist arutasid läbi 2018. aasta tööplaani, vajadusel täiendasid seda ning see kinnitati 2018. aasta esimesel poolaastal Siseministeeriumiga sõlmitud koostöölepingu lisana. Teisel poolaastal koostasid maakondade turvalisuse nõukogud 2019. aasta tööplaani projekti.

2019. aasta esimeses kvartalis kinnitati 2019. aasta maakondade tööplaanid maakondade arendusorganisatsioonidega sõlmitud koostöölepingute lisana.

2019. aasta oktoobrist kuni detsembrini töötasid maakondade turvalisuse nõukogud välja 2020. aasta maakonna turvalisuse nõukogu tööplaani. Elluvijja täpsustas 2020. aasta teemafookuseid ja koostöövorme ning 2020. aasta tööplaanid kinnitati 2020. aasta I kvartali jooksul.

Seoses COVID-19 pandeemiaga ja kontakttegevuste piiratud võimalustega, pikendati koostöölepinguid MARO-dega 2021. aasta lõpuni vastavalt millele jätkusid maakonna tasandi tegevused ka 2021. aastal selleks koostatud maakonna turvalisuse nõukogu tööplaani alusel. Elluvijja täpsustas 2021. aasta teemafookuseid ja koostöövorme ning 2021. aasta tööplaanid kinnitati 2021. aasta I kvartalis. COVID-19 pandeemia piiras ka 2021. aastal planeeritud maakonna tasandi tegevuste elluviimist, kuna võrgustikutöö edendamist on kõige edukam siiski läbi vahetute kontakttegevuste ning tegevusi said eelkõige teha maakonnas kus oli pandeemia levik kontrolli all.

4.1.5 Võrgustikutöö edendamise koolituste sisu, metoodika väljatöötamise ning õppekeskkonna loomise korraldamine.

2015. aastal lükkus koolitusprogrammide sisu ja metoodika väljatöötamine ja õppekeskkonna loomine edasi 2016. aastasse ja osaliselt veel edasi seoses Justiitsministeeriumi poolt tellitud KOV tasandi ennetustegevuste uuringuga ning maavalitsuste likvideerimise otsusega.

2016. aastal koostas elluvijja maakondlike turvalisuse nõukogude koordineerijate ja kaasatud sihtrühma (Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiesindajad) üleriigilise baaskoolituse kava. Elluvijja osales vajadusel maakondlike baaskoolituste läbiviimisel või turvalisuse nõukogu esimesel koosolekul.

Arvestades 2017. aastal toimuvat kohalike omavalitsuse reformi ning maavalitsuste tegevuse lõpetamist ei olnud 2016. aastal otstarbekas välja töötada koolituse metoodikat ning luua täiendavat õpikeskkonda. Koolituse metoodika väljatöötamise vajadus vaadatakse üle 2018. aastal.

	<p>2017. aastal elluvija kaasates Sotsiaalministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja Tervise Arengu Instituuti töötas välja uue üleriigilise ja maakonnatasandi baaskoolituse kava 2018. aastal baaskoolituste läbiviimiseks.</p> <p>2018. aastal eraldi tegevusi ei toimunud ning üleriigiline ja maakondlikud baaskoolitused toimusid vastaval 2017. aastal välja töötatud baaskoolituste kavale.</p> <p>2019. aastal eraldi tegevusi ei toimunud kuid toimus igapäevane võrgustikutöö ja seniste võrgustikutöö meetodite (regulaarsed valdkondlike ja ekspertide võrgustike kohtumised ja regulaarne infovahetus ning parimate praktikatega tutvumine ja nende kasutuselevõtmine) kinnistamine. Võrgustikutöö edendamine ja võrgustikutööd edendavate praktiliste meetmete rakendamine toimus üleriigiliste tegevuste ja maakonna tasandi erinevate tegevuste (sh ka koolituste) käigus. Eraldi täiendavad tegevused ei olnud 2019., 2020. ja 2021. aastal vajalikud.</p> <p>4.1.6 Üleriigilise konverentsi korraldamine.</p> <p>2016. aastal toimus 24.05.2016 Tallinnas üleriigiline konverents „Turvaliste kogukondade Eesti“. Turvalisusalase võrgustikutöö arendamiseks tutvustas konverentsil rahvusvahelist kogemust Nick Axford Ühendkuningriigist, kes tutvustas Euroopa tõenduspõhiseid turvalisust suurendavaid süsteemseid ennetusprogramme, samuti nende valimist, tõendamist ja hindamist. Võrgustikutöö lähenemisviiside rakendamiseks tutvustas Frederick Groger-Roth Saksamaalt kogukondlike ühenduste võimestamist mõjusa ja strateegilise ennetuse läbiviimiseks ning hooliva kogukonna mudeli väljavaateid Euroopas. Konverentsi teises pooles toimusid kogemuskohviku arutelud teemadel „ Kuidas jõuda turvalisuse tagamisel jututoast parimate piirkondlike koostööpraktikateni?“ ja „Milliste turvalisuse probleemidele leiab lahenduse ainult võrgustikutöös?“. Konverentsil toimus ka turvalisust suurendavate ennetusprogrammide ja kogukondlike algatuste turg (https://www.siseministeerium.ee/et/turvaliste-kogukondade-eesti) tutvustamiseks parimaid olemasolevaid ja toimivaid süsteemseid ennetusprogramme ning turvalisust suurendavate vabaühenduste tegevust.</p> <p>Konverentsil planeeritud maavalitsuste senise võrgustikutöö analüüsi kokkuvõtte tutvustamine ei olnud enam asjakohane arvestades maavalitsuste likvideerimist. Elluvija pidas otstarbekaks selle asemel otsida muutuv olukorras uusi võrgustikutöö lähenemisviise ja arendamise võimalusi tuginedes rahvusvahelisele kogemusele.</p> <p>2017., 2018., 2019. 2020. ja 2021. aastal vastavalt planeeritule tegevust ellu ei viidud, kuna oli tegemist ühekordse konverentsiga.</p>		
Alategevuse nr ja nimetus	4.2. Koolituste korraldamine maakondlike võrgustike arendamiseks ja haldamiseks ning kohaliku tasandi tegevuste toetamiseks.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.09.2015–31.12.2021	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.09.2015–31.12.2021
Tegevuse või alategevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ette võetud abinõud.	<p>4.2.1 Maakondlike koolituste läbiviimine ning vajadusel turvalisuse olukorra analüüs.</p> <p>Elluvija korraldas 10.11.2015 maavanematele koolituse infopäeva vormis maakondlike võrgustike arendamise toetamiseks.</p> <p>2016. aastal korraldas elluvija Tallinnas üleriigilise maakondlike turvalisuse nõukogude baaskoolituse maakondlike võrgustike arendamiseks ja haldamiseks (29.03.2016).</p> <p>2015.-2016. aastal moodustati 15 turvalisuse nõukogu:</p> <p>Harju maavalitsus: http://harju.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud</p> <p>Hiiu maavalitsus: http://hiu.maavalitsus.ee/hiiumaa-turvalisuse-noukogu</p> <p>Ida-Viru maavalitsus: http://ida-viru.maavalitsus.ee/ida-viru-maakonna-turvalisuse-noukogu</p> <p>Jõgeva maavalitsus: http://jogeva.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud</p> <p>Järva maavalitsus: http://jarva.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud</p> <p>Lääne-Viru maavalitsus: http://laane-viru.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud</p>		

Lääne maavalitsus: <http://laane.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Pärnu maavalitsus: <http://parnu.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Põlva maavalitsus: <http://polva.maavalitsus.ee/polvamaa-turvalisuse-noukogu>
Rapla maavalitsus: <http://rapla.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Saare maavalitsus: <http://saare.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Tartu maavalitsus: <http://tartu.maavalitsus.ee/tartumaa-turvalisuse-noukogu>
Valga maavalitsus: <http://valga.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Viljandi maavalitsus: <http://viljandi.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>
Võru maavalitsus: <http://voru.maavalitsus.ee/komisjonid-ja-noukogud>

Maakondlikud turvalisuse nõukogud on moodustatud maavanemate korraldustega, millega on nimetatud nõukogu koosseis ning ülesanded. Maakondlikul tasandil on turvalisuse nõukogudel 277 alaliselt kaasatud liiget.

2016. aastal toimusid turvalisuse nõukogude (edaspidi TN) maakondlikud baaskoolitused:
Harjumaa TN baaskoolitus 19.-20.06.2016 Laulasmaal;
Ida-Virumaa, Võrumaa, Valgamaa ja Viljandimaa TN baaskoolitus 25.-26.04.2016 Mäetagusel ja 19.-20.10.2016 Vanaõuel;
Järvamaa TN baaskoolitus 7.-8.06.2016 Veskisillal;
Pärnumaa TN baaskoolitus 28.10.2016 Pärnus;
Põlvamaa TN baaskoolitus 10.05.2016 Põlvas
Raplamaa TN baaskoolitus 17.05.2016 Kädval;
Saaremaa TN baaskoolitus 8.06.2016 Kuressaares;
Tartumaa TN baaskoolitus 7.12.2016 Tartus.

2016. aastal väiksemates maakondades: Jõgeva, Lääne-Viru ja Lääne TN maakondlikke eraldiseisvaid baaskoolitusi ei toimunud, vajalikud teemad käsitleti TN koosolekutel, seminaridel või infopäevadel. Hiiu TN baaskoolitus toimub 2017. aastal (sest see lükati seoses koolitaja haigestumisega edasi).

Lähtuvalt maakondliku turvalisuse nõukogu 2016. aasta tööplaanist ning seatud prioriteetidest tellisid Lääne-Virumaa ja Raplamaa TN-d 2016. aastal terviseprofili/tegevuskava täiendamiseks turvalisuse valdkonna analüüsi.

2017. aastal toimus Hiiumaa turvalisuse nõukogu baaskoolitus ning kaardistati ka ressursid mis toetavad turvalisuse tagamist maakonnas.

2018. aastal moodustati 15 turvalisuse nõukogu:
Harjumaa: <http://www.hol.ee/harjumaa-turvalisuse-noukogu-386>
Hiiumaa: <https://vald.hiiumaa.ee/turvalisuse-noukogu>
Ida-Virumaa: <http://ivol.kovtp.ee/noukogu-turvalisus>
Jõgevamaa: <https://www.jaek.ee/turvalisuse-noukogu/>
Järvamaa: <https://jarva.ee/komisjonid/>
Läänemaa: <https://laanemaa.ee/turvalisuse-noukogu/>
Lääne-Virumaa: <https://www.virol.ee/laane-viru-turvalisuse-noukogu>
Pärnumaa: <http://pol.parnumaa.ee/juhtimine/turvalisusenoukogu>
Põlvamaa: <https://www.polvamaa.ee/polvamaa-tervisenoukogu>
Raplamaa: <https://rol.raplamaa.ee/tervis-ja-turvalisus/noukogud/>
Saaremaa: <https://www.saaremaavald.ee/siseturvalisus>
Tartumaa: <https://www.tartumaa.ee/heaolu/turvalisuse-noukogu>
Valgamaa: <https://www.valgamaa.ee/maakond/valgamaa-omavalitsuste-liit/tervise-ja-turvalisuse-noukogu/>
Viljandimaa: <http://www.vol.ee/komisjonid>
Võrumaa: <https://vorumaa.ee/heaolu/turvalisuse-noukogu/>

Maakonna turvalisuse nõukogu moodustati maakondliku omavalitsuste liidu juhatuse otsusega, arenduskeskuse nõukogu korraldusega või vallavalitsuse korraldusega. Maakonna tasandil oli 2018. aastal turvalisuse nõukogudel 245 alaliselt kaasatud liiget.

2018. aastal toimusid turvalisuse nõukogude maakondlikud baaskoolitused:

Raplamaa TN baaskoolitus 31.05.2018 Lokutal;

Põlvamaa ja Tartumaa TN baaskoolitus 19.06.2018 Moostes;

Saaremaa TN baaskoolitus 31.08.2018 Kuressaares;

Jõgevamaa TN baaskoolitus 4.-5.09.2018 Voorel ning

Hiiumaa ja Läänemaa TN baaskoolitus 29.11.2018 Suuremõisas.

2019. aastal toimusid turvalisuse nõukogude maakondlikud koolitused:

Harjumaa turvalisuse nõukogul toimus:

3.10.2019 Keilas koolitus teemal „Kohaliku omavalitsuse roll sotsiaalse sidususe tagamisel multikultuurses keskkonnas“;

25. 04.2019 Tallinnas koolitus „Parimad praktikad kogukonna ja haridusasutuste koostöös laste riskikäitumise vähendamiseks“;

Hiiumaa turvalisuse nõukogul toimus koolitus 22.04.2019 Palade koolimajas teemal „Ohutusõpe siseturvalisuse instrumendina“;

Järvamaa turvalisuse nõukogul toimus Pärnus õppepäev 25.-26. 11.2019 teemal „Kriisideks valmisolek“;

Raplamaa turvalisuse nõukogul toimus Kädval 16.12.2019 elupäästja esmaabi koolitus;

Saaremaa turvalisuse nõukogu meeskonnakoolitus Abruksal 6.-7.09.2019 „Tunne ennast mereohus“.

2020. aastaseoses COVID-19 pandeemiaga ei olnud võimalik 2020. aastaks planeeritud koolitusi ellu viia.

2021. aastal jätkasid 15 maakondlikku turvalisuse nõukogu laiema turvalisuse võrgustike edendamist ja võimestamist turvalisuse suurendamiseks. 2021. aastal toimusid ka maakondlikud turvalisuse nõukogu koolitused ning need on kajastatud 2021. aasta TN tegevuste loetelus.

4.2.2. Maakondlike nõupidamiste, koostööseminaride, õppe- ja infopäevade ning konverentside läbiviimine.

Maakondlike TN-de tegevused toimusid vastavalt TN poolt 2016. aastaks kinnitatud tööplaanile võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks:

- Harju TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kolm TN koosolekut, valdkondlik konverents ning maakonna koolijuhtide seminar;
- Hiiumaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, neli valdkondlikku koosolekut ja kolm koostööseminari;
- Ida-Virumaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele infopäev, konverents, kolm koostööseminari ja valdkondlik koolitus KOV juhtidele;
- Jõgevamaa TN-l toimus TN koosolek, neli koostööseminari ja kaks valdkondlikku koolitust;
- Järvamaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kaks TN koosolekut, osaluskohtvik ning tervise- ja turvalisusefoorum;
- Lääne-Virumaa TN-l toimus kaks TN koosolekut ja koostööseminar;
- Läänemaa TN-l toimus neli TN koosolekut, konverents ja kaks koostööseminari;
- Pärnumaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, konverents ja seminar;
- Põlvamaa TN-l toimus kolm TN koosolekut, kolm koostööseminari, info- ja õppepäev;
- Raplamaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kolm TN koosolekut, kolm TN koostööseminari, „Turvaline kodukant“ 10 mõttetalgut; forum, KOV arendusseminar; kolm temaatilist koolitust ja maakondlik konverents;
- Saaremaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kolm TN koostööseminari, kolm piirkondlikku koostööseminari, ohutusüritus ja valdkondlik koosolek;
- Tartumaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kaks TN koosolekut;

- Valga TN-l toimus lisaks baaskoolitusele TN koosolek, valdkondlik arendusseminar ja kaks TN infopäeva;
- Viljandimaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kolm TN koosolekut ja koolitus;
- Võrumaa TN-l toimus lisaks baaskoolitusele kaks TN koosolekut, kaks koostööseminari ja valdkondlik koolitus.

Kokku toimus 2016. aastal maakondlikul tasandil 99 TN üritust võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks. Elluviija hinnangul on maakonnatasandi tegevused käivitunud üleriigiliselt oodatust edukamalt, toetatavad tegevused on väga ulatusliku turvalisust suurendava mõjuga.

Maakondlike TN-de tegevused toimusid vastavalt TN poolt 2017. aastaks kinnitatud tööplaanile võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks:

- Harju TN-l toimus kolm TN koostööseminari, maakondlik infopäev KOV hädaolukordade kohustustest ning noortekonverents „Terve elu“;
- Hiiumaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, üks valdkondlik koostööseminar, ning TN ja võrgustiku koostööseminar;
- Ida-Virumaa TN-l toimus lisaks koosolekule meediaalane koolitus, Ida- ja LääneVirumaa tervisenõukogude, turvalisuse nõukogude ja regionaalse kriisikomisjoni koostööseminar ning Ida-Virumaa, Valgamaa ja Viljandimaa TN koostööseminar;
- Jõgevamaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, ja valdkondlik koostööseminar;
- Järvamaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, tervisefoorum ja noortefoorum;
- Lääne-Virumaa TN-l toimus kaks TN koosolekut ja kolm piirkondlik-kogukondlikku turvalisusalast ümarlauda;
- Läänemaa TN-l toimus üks TN koosolek, konverents, üks koolitus ning anti välja turvalisusalane Lääne elu vaheleht;
- Pärnumaa TN-l toimus kaks valdkondliku koostööseminari;
- Põlvamaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, kaks kogukondliku turvalisuse seminari ning viis valdkondlikku koolitust;
- Raplamaa TN-l toimus üks TN koosolek, kolm TN koostööseminari (sh üks koos Harjumaa TN-ga), „Turvaline kodukant“ 10 mõttetalgut; kaks temaatilist koolitust ja valmis veeohutusala raadiosaade;
- Saaremaa TN-l toimus kaks TN koosolekut, kaks piirkondlikku koostööseminari, ohutusüritus ja valdkondlik koolitus;
- Tartumaa TN-l toimus üks ohutusala seminar;
- Valga TN-l toimus üks TN koosolek, üks koostööseminar (koos Ida-Virumaa ja Viljandimaaga) ning üks valdkondlik koostööseminar;
- Viljandimaa TN-l toimus üks TN valdkondlik infopäev;
- Võrumaa TN-l toimus üks koostööseminar, neli piirkondlikku-kogukondlikku arutelu ja kuus valdkondlik koolitust-seminari.

Kokku toimus 2017. aastal maakondlikul tasandil 68 turvalisuse nõukogu üritust võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks.

Lisaks ülaltoodule toimus Siseministeeriumi eestvedamisel kõikides maakondades veel 15 laiendatud TN kohtumist KOV-idele turvalisuse ülesannete üleandmise arutelude läbiviimiseks kuhu oli kaasatud 318 inimest kokku üle Eesti.

Elluviija hinnangul on maakonnatasandi tegevused käivitunud üleriigiliselt oodatust edukamalt, toetatavad tegevused on väga ulatusliku turvalisust suurendava mõjuga.

2018. aastal toimus maakonna turvalisuse nõukogu tegevuste taaskäivitamine ja võrgustike taasloomise ja aktiveerimisega. Peamiselt tegeleti töökorralduslike küsimuste kokkuleppimise ja 2019. aasta tegevuste planeerimisega.

2019. aastal toimusid maakondade TN-de tegevused vastavalt 2019. aastaks kinnitatud tööplaanile võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks:

- Harju TN-l toimus lisaks kahele koolitusele ja maakondade TN-de ühisseminaridele valdkondlik koostööseminar ja praktiline seminar;
- Hiiumaa TN-l toimus lisaks koolitusele ja ühisseminarile laiendatud TN infopäev;
- Ida-Virumaa TN-l toimus Narvas 16.04.2019 võrgustikutöö edendamiseks konverents „Noortelt noortele“;
- Jõgevamaa TN-l toimus kaks koostööseminari;
- Järvamaa TN osales lisaks koolitusele kahel maakondlikul ühisseminaril;
- Lääne-Virumaa TN-l toimus lähisuhtevägivalla teemaline konverents, osaleti kahel maakondlikul ühisseminaril, ning korraldati kolm piirkondlikku kogukondliku turvalisuse teemalist ümarlauda;
- Läänemaa TN-l toimus neli TN koosolekut, konverents ja kaks koostööseminari;
- Pärnumaa TN-l toimus TN koosolek, kaks maakondade TN ühisseminari, ning kolm kogukondlikku päeva „Koostegemise jõud“ ning üks valdkondlik seminar;
- Põlvamaa TN-l toimus laste heaolu teemaline konverents (maakondade TN ühistegevus) ning kaks valdkondlikku seminari ning üks maakondade TN-de ülene ühisseminar;
- Raplamaa TN-l toimus elupäästva esmaabi koolitus, neli maakondade TN-de ühisseminari, kaks valdkondlikku seminari, kuus „Turvaline kodukant“ koosolekut koolides ning kuus turvalisuse teemalist raadiosaadet TRE raadios;
- Saaremaa TN-l toimus lisaks koolitusele „Tunne ennast mereohus“ kaks TN koosolekut ning ümarlaud Saaremaa Korterühistute Liiduga, samuti üks maakondade TN-de ühisseminar ning koostati trükiis maakonna oluliste kontaktidega;
- Tartumaa TN-l toimus lisaks TN-de ühisseminarile üks TN-de ühisseminari ettevalmistav koosolek;
- Valga TN osales TN-de ühisseminaril;
- Viljandimaa TN-l toimus lisaks TN-de ühisseminarile ka TN valdkondlik seminar;
- Võrumaa TN-l toimus lisaks Heaolu Foorumile ka üks TN koosolek valdkondlik ohutuskoolitus ja üks maakondade TN-de ühisseminar.

2019. aastal toimusid maakondlikud ühisseminarid:

29.04.2019 Harjumaa, Järvamaa, Pärnumaa ja Raplamaa TN-de ühisseminar Tallinnas;

24.-25.09.2019 Saaremaa ja Põlvamaa TN ühisseminar Põlvas

29.09.2019 toimus Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa ja Viljandimaa TN-de ühine laste heaolu konverents Otepääl;

16.-17.10.2019 Lääne-Virumaa ja Võrumaa TN-de ühisseminar Nelijärvel;

24.10.2019 Harjumaa, Järvamaa, Pärnumaa ja Raplamaa TN-de ühisseminar Toosikannus;

3.-4.12.2019 Hiiumaa ja Läänemaa TN ühisseminar Haapsalus;

11.12.2019 Lääne-Virumaa ja Raplamaa TN-de ühisseminar Rakveres;

Kokku toimus 2019. aastal maakondlikul tasandil 45 turvalisuse nõukogu üritust võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks.

2020. aasta tegevusteks olid koostatud ja kinnitatud maakondade turvalisuse nõukogude 2020. aasta tööplaanid. Seoses COVID-19 pandeemia ja kontakttegevuste piiratud võimalusega toimusid maakondade TN-de tegevused planeeritust tunduvalt väiksemas mahus.

Mitmed hoolikat ja põhjalikult planeeritud ja kavandatud tegevused jäeti ära ning lükati edasi nende elluviimine. Hoolimata sellest toimusid 2020. aastal:

- Harju TN-l toimus 8. juunil 2020 üks valdkondlik koostööseminar;
- Hiiumaa TN-l toimus 13. oktoobril 2020 üks kogukondlik ümarlaud;
- Ida-Virumaa, Jõgevamaa TN-l Järvamaa TN kontakttegevusi ei toimunud 2020. aastal;
- Lääne-Virumaa TN-l toimus sotsiaalkaitse teemaline konverents, kaks maakondlikku turvalisuse nõukogu koosolekut ning üks piirkondlik kogukondlik turvalisuse teemaline ümarlaud;
- Läänemaa TN-l toimus 19. septembril 2020 üks valdkondlik koostööseminar;
- Pärnumaa TN-l toimus 22.10.2020 üks kogukondlik seminar;
- Põlvamaa TN-l toimus kolm valdkondlikku piirkondlikku seminari;

- Raplamaa TN-l toimus ohuolukordadega hakkamasaamise õppus 9.10.2020; kolm „Turvaline kool“ ümarlauda ning 17 turvalisuse teemalist raadiosaadet TRE raadios;
- Saaremaa TN-l toimusid TN koosolekud;
- Tartumaa TN-l toimus üks TN-de ühisseminari ettevalmistav koosolek;
- Valga TN toimus 28.-29.11.2020 üks valdkondlik seminar ;
- Viljandimaa TN-l 24.09.2020 varajase märkamise valdkondlik seminar;
- Võrumaa TN toimus veebruaris ühisseminar.

2020. aastal toimus vaid üks, Lääne-Virumaa ja Võrumaa TN-de ühisseminar elanikkonnakaitses teemadel 26.-27.02.2020 Võrumaal. 2020. aastaks oli planeeritud ja ette valmistatud veel mitmeid maakondade ühiseid seminare, kuid erinevate maakondlike piirangute tõttu jäeti need ära ja toimumine lükati edasi 2021. aastasse.

Kokku toimus 2020. aastal maakondlikul tasandil 19 turvalisuse nõukogu üritust kontaktsete tegevustena võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks. Lisaks sellele jätkasid maakondade turvalisuse nõukogud ja võrgustikud oma võrgustikutööd distantstegevustena elektrooniliste kanalite kaudu (Skype, Zoom või Teamsi) vajalike temaatiliste koosolekute, kohtumistena. Seoses COVID-19 pandeemiaga rakendusid igapäevaselt töösse maakondade kriisikomisjonid mis tegelesid maakonna tasandil komplekselt erinevate valdkondade probleemide ennetamise ja lahendamise ning maakondade turvalisuse võrgustike liikmed tegid selle raames vahetut praktilist koostööd reaalse olukordade lahendamiseks ning probleemolukordade ennetamiseks.

2021. aasta tegevusteks olid koostatud ja kinnitatud maakondade turvalisuse nõukogude 2021. aasta tööplaanid. 2021. aasta maakonna tasandi tegevusi oli võimalik ellu viia 2020. aastal kasutamata jäänud rahaliste vahendite arvelt ning see andis võimaluse ellu viia soovitud ja juba kavandatud tegevused. Seoses COVID-19 pandeemia ja kontakttegevuste piiratud võimalusega toimusid maakondade TN-de tegevused planeeritud ikkagi tunduvalt väiksemas mahus

Mitmed hoolikalt ja põhjalikult planeeritud ja kavandatud tegevused jäeti ära. Hoolimata sellest toimusid 2021. aastal:

- Harjumaa TN-l toimus 16.-17.juunil 2021. aastal omavalitsuste koolitus, 22.septembril 2021 koolitusseminar „Korralduslikud Harjumaa omavalitsusüksustes“ ning 21.detsembril 2021 turvalisusalase koostöö planeerimisseminar partneritega;
- Hiiumaa TN-l toimusid 27.oktoobril 2021 Hellamaal, 2. novembril 2021 Kärddlas ja Emmastes, 8. novembril 2021 Käinas, 23. novembril Leisus ja 25. novembril Kõrgessaare kogukondlikud ümarlaud, 7.-8. detsembril 2021 toimus Paladel valdkondlik koolitus KOV lastega tegelevatele spetsialistidele ja õpetajatele, 12. novembril 2021 toimus koolitus elutähtsate teenuste osutajatele, samuti toimus 14. detsembril 2021 Hiiumaa merepäästevõrgustiku ümarlaud;
- Ida-Virumaa TN-l toimus korraldusametnike ümarlaud,
- Jõgevamaa TN-l toimus 24. augustil 2021 koolide ohutusõppus „Jõgeva ÄKK“
- Järvamaa TN-l kontakttegevusi ei toimunud 2021. aastal;
- Lääne-Virumaa TN-l toimus 25. juunil 2021 koostööseminar elutähtsate teenuste osutamise teemal ning 3. augustil 2021 toimus valdkondlik seminar;
- Läänemaa TN-l toimus 7. detsembril 2021 valdkondlik infopäev;
- Põlvamaa TN-l toimus 1. ja 4. novembril 2021 kaks valdkondlikku seminari;
- Pärnumaa TN-l toimus kaks piirkondlikku seminari 21. septembril 2021 Jõesuus ja 6. detsembril 2021 Vahenurmes;
- Raplamaa TN-l toimus 8.oktoobril 2021 ohuolukordadega hakkamasaamise õppus „Rapla ÄKK“ ja 15.detsembril toimus kriisikommunikatsioonikoolitus ning 14 turvalisusalast teavitavat raadiosaadet TRE raadios;
- Saaremaa TN-l toimus kaks valdkondlikku seminari 26. mail 2021 valdkondlik seminar Kuressaares ja 24.-26. augustil 2021 Ruhnus;

	<ul style="list-style-type: none"> • Tartumaa TN eestvedamisel toimus 2021. aastal teisi Lõuna-Eesti maakondasid kaasav tegevuste sari (15. jaanuar ja 5. märts 2021)) „Lõuna-Eesti heaolufoorum“ kuhu olid osalejad kaasatud erinevatest maakondadest TN ja KOV esindajad ning 29. juunil 2021 heaolu koostöö visiooniseminar ; • Valgamaa TN toimus 24. novembril 2021 kriisikommunikatsioonikoolitus; • Viljandimaa TN-109. juunil 2021 visiooniseminar; • Võrumaa TN-1 toimusid koordineerivad tegevused Roosiku küla kogukondliku säilenõtkuse tegevuste elluviimiseks. <p>2021. aastal toimus kaks maakondadeülest koostööseminari. Läänemaa ja Võrumaa TN esindajad kohtusid 16.-17.juunil 2021 Võrumaal ning Saaremaa ja Lääne-Viru turvalisuse nõukogude esindajad kohtusid 13.-14. oktoobril 2021 Lääne-Virumaal.</p> <p>Lisaks kontaktkohtumistele toimus Tartumaa TN eestvedamisel ja kõiki Lõuna-Eesti maakondasid hõlmanud Heaolufoorum. Heaolufoorum oli algselt kavandatud kontakttegevusena kuid siiski realiseerus veebipõhiste kohtumistena 15.jaanuaril ja 5. märtsil 2021. Sellel osalesid Jõgevamaa, Tartumaa, Viljandimaa, Võrumaa, Põlvamaa, Valgamaa TN esindajad ning ka SiM, PPA ja PÄA esindajad.</p> <p>Kokku toimus 2021. aastal maakondlikul tasandil 33 turvalisuse nõukogu üritust peamiselt kontaktsete tegevustena võrgustikutöö edendamiseks, toetamiseks ja suunamiseks (kokku 792 inimest). Lisaks sellele jätkasid maakondade turvalisuse nõukogud ja võrgustikud oma võrgustikutööd distantstegevustena elektrooniliste kanalite kaudu (Skype, Zoom või Teamsi) vajalike temaatiliste koosolekute, kohtumistena. Seoses COVID-19 pandeemiaga rakendusid igapäevaselt töösse maakondade kriisikomisjonid mis tegelesid maakonna tasandil komplekselt erinevate valdkondade probleemide ennetamise ja lahendamise (sh vaktsineerimise koordineerimisega) ning maakondade turvalisuse võrgustike liikmed tegid selle raames vahetut praktilist koostööd reaalsete olukordade lahendamiseks ning probleemolukordade ennetamiseks.</p> <p>Elluviija hinnangul on kõikides maakondades turvalisuse nõukogu tegevused käivitunud ning toimub kavandatud võrgustikutöö arendamine ja võimestamine. Maakondlikud arendusorganisatsioonid on motiveeritud maakonna tasandil turvalisuse küsimustega tegelemisel. Maakondlikul ja kohalikul tasandil vajavad jätkuvalt läbiarutamist ja lahtimõtestamist ning kinnistamist kohalike omavalitsuste roll turvalise elukeskkonna kujundamisel ja turvalisuse suurendamisel sh kavandamisel ja selle elluviimisel.</p>		
Alategevuse nr ja nimetus	4.3.Maakondliku võrgustikutöö kogemuste jagamine ja võrgustike mõjude hindamine.		
Tegevuse või alategevuse planeeritud algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.01.2016–31.12.2023	Tegevuse või alategevuse tegelik algus- ja lõppkuupäev (pp.kk.aa)	01.01.2016–31.12.2023
Tegevuse või alategevuse lühiülevaade ja hinnang tegevuse elluviimisele, sh parimad praktikad, esinenud probleemid ja ettevõetud abinõud.	<p>4.3.1 Üleriigiliste koostööseminaride läbiviimine võrgustikutöö kogemuste jagamiseks.</p> <p>2016. aastal toimus üks üleriigiline koostööseminar võrgustikutöö kogemuste jagamiseks. Koostööseminar maavalitsuste maasekretäridele, turvalisuse nõukogude koordineerijatele, Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti, Pääseameti ja Tervise Arengu Instituudi esindajatele toimus 5.-7.09.2016 Piusal. Koostööseminari eesmärgiks oli kogemuste jagamine, mõjude kirjeldamine ning võimaliku maavalitsuste reformi ja turvalisusega seonduva temaatika läbiarutamine.</p> <p>Koostööseminar maakondliku võrgustikutöö kogemuste jagamiseks ja üksteiselt õppimiseks oli edukas. Ajakohase informatsiooni vahetamine koostööseminaril oli osalejatele kasulik ning andis võimaluse aktiivseks osalemiseks ja kaasamõtleamiseks ning arvamuse avaldamiseks.</p>		

2017. aastal toimus neli üleriigilist võrgustikutöö kogemuste jagamiseks maakondade TN koordineerijate koostööseminari:
 07.03.2017 Siseministeeriumis;
 15.-16.06.2017 Luhtre turismitalus;
 28.09.2017 Maaeluministeeriumis ja
 28.-29.11.2017 Laulasmaal. Kolmele viimasele koostööseminarile oli kaasatud lisaks TN maakondlikule koordinaatorile ka maakonna terviseedendaja ja maakonna KOV Liidu esindaja. Kokku osales üleriigilistel koostööseminaridel 152 inimest.

2017. aastal toimunud üleriigilised koostööseminarid olid väga vajalikud ja olulised tegevuste kavandamiseks, et toetada maakondlike arendusorganisatsioonide poolt maakondade turvalisuse nõukogude tegevuste ülevõtmist, maakonna tasandi ja kohaliku tasandi eestvedajatele laiemat turvalisuse seotud teemade lahtimõtestamist ning kohaliku omavalitsuse rolli mõtestamist ja KOV-ide poolt selle rolli võtmise edendamist. Üleriigiliste seminaride läbiviimisega toetati KOV-ide motivatsiooni laiemat turvalisuse teemadega tegelemiseks.

2018. aastal toimus kaks üleriigilist võrgustikutöö koostööseminari ja üleriigiline baaskoolitus:
 19.03.2018 Siseministeeriumis; koostööseminar
 9.-10.05.2018 Laulasmaal ja baaskoolitus
 3.12.2018 Siseministeeriumis. Võrgustikutöö korraldamisest

Aasta esimesel koostööseminaril (19.03.2018) nõustasid elluvijja Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna esindajad maakondlikke arendusorganisatsioone maakonna turvalisuse nõukogude moodustamisel ning valmistati ette koostöölepingu sisu Siseministeeriumiga maakonna tegevuste läbiviimiseks. 9.-10.05.2018 baaskoolitusel koolitati TN koordinaatoreid ja MARO esindajaid ja RaM regionaalsete talituste juhte. Baaskoolituse eesmärgiks oli omandada teadmised rahvatervise ja siseturvalisuse laiemast käsitlusest ja peamistest eesmärkidest, kogukonnakesksest lähenemisest, teadmised elanikkonnakaitsest, hädaolukordade ennetamise ning nendeks valmistumise ja lahendamise korraldusest, samuti teadmised ja oskused arendada koostöövõrgustikke ning kuidas seista rahvatervise ja siseturvalisuse valdkonna huvide eest. 3.12.2018 toimunud koostööseminaril vahetati kogemusi TN tegevuste käivitamisest ja võrgustikutöö korraldamisest ning tehti veel viimased ettevalmistused 2019. aasta tegevuste planeerimiseks.

2019. aastal toimus kolm üleriigilist võrgustikutöö koostööseminari ja üleriigiline baaskoolitus:
 7.03.2019 Ministeeriumite ühishoones Tallinnas;
 8.-09.05.2019 Pärnumaal Ojakol;
 08.10.2019 Nordic Hotel Forumis ja
 28.11.2019 Tallinn Park Inn Hotellis.

2019. aasta esimesel koostööseminaril (07.03.2019) andsid maakondade esindajad ülevaate tegevuste käivitamisest ning II poolaastasse planeeritud tegevuste ettevalmistamisest ning tutvustati STAK-i koostamist. 8.-09. 05.2019 baaskoolitusel koolitati TN koordinaatoreid ja MARO esindajaid ja RaM regionaalsete talituste juhte, 08.10.2019 oli planeerimisseminar ja anti ülevaade 2020. aastasse Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Tervise Arengu Instituudi ja Sotsiaalkindlustusameti poolt kavandatud tegevustest ning tehti ettevalmistusi 2020. aasta maakondade turvalisuse nõukogude tegevuste planeerimiseks. 28.11.2019 vahetati kogemusi Kagu-Eestit tabanud kriisi lahendamisest ning jagati nõuandeid KOV-ide valmisoleku suurendamiseks.

2020. aastal toimus üks üleriigiline kontaktseminar Tallinnas Vabaõhumuuseumis 16.06.2020 ning kaks üleriigilist Skype-koosolekut (8.10.2020 ja 3.12.2020). 16.06.2020 kontaktseminaril andsid maakondade esindajad ülevaate tegevuste käivitamisest ning II poolaastasse planeeritud tegevuste ettevalmistamisest, samuti anti ülevaade maakondlike kriisistaapide töökorraldusest ning COVID-olukorra lahendamisest Saaremaal.

8.10.2020 toimunud üleriigilisel Skype-koosolekul arutati maakondade TN tegevuste hetkeseisu ja 2021. aasta tegevuste väljavaateid ning kaaluti maakonna tasandi tegevuste ajaraami pikendamist 2021. aasta lõpuni. 3.12.2020. aastal toimunud üleriigilisel Skype-koosolekul kuulati ära maakondade esindajate ülevaated olukorrast maakondades ning arutati kohaliku tasandi rolli ja tegevusi võimalike piirkondlike piirangute kehtestamisel. Samuti lepidi kokku maakondade 2021 TN tööplaanide koostamises ja kinnitamisest 2021. aasta I kvartalis.

2021. aastal toimus neli (30.03.2021; 18.05.2021, 15.06.2021 ja 16.11.2021) üleriigilist võrgustikutöö Skype koosolekut. 28.-29. septembril 2021 toimus kahepäevane kontaktkoolitus Roostal.

2021. aasta esimesel koostööseminaril (30.03.2021) andsid maakondade esindajad ülevaate tegevuste hetkeseisust ning 2021. aastasse planeeritud tegevuste ettevalmistamisest ning tutvustati kohaliku tasandi turvalisuse kavandamise kontseptsiooni (põhimõtteid, edaspidi KTN) koostamist. 18.05.2021 kohtumisel anti ülevaade KTN arengutest MTN-i parima praktika kogumiku koostamise põhimõtetest ning tegevuskavast ja Soome turvalisuse suurendamise maakonna ja kohaliku tasandi mudelist.

15.06.2021 kohtumisel andsid maakondade esindajad ülevaate hetkeolukorrast, samuti anti täiendav ülevaade KTN-i tegevustest ning selle rakendamise võimaliku ajakava kohta ning lepidi kokku maakondade turvalisuse nõukogu parima praktika kogumises.

28.-29.09.2021 Roostal toimunud koolitusel osales pea 50 osalejat (MARO-de juhid, TN juhid, TN koordinaatorid ja partnerite (SoM, JuM, RaM, PPA ja PÄA, TAI) esindajad. Koolituse esimese päeva fookuses oli Soome turvalisuse kavandamise lähtekohad ja sellest tegi ettekande Soome Siseministeeriumi strateegiajuht Ari Ewvaraye, tutvustati eesti kohaliku tasandi turvalisuse planeerimise põhimõtete kavandit ning veelkord arutati kohaliku tasandi turvalisuse valdkonna, selle ühisosa ja kattuvuse osas heaolu- ja kriisideks valmistumise valdkonnaga. Koolituse teisel päeval saadi ülevaade kohaliku tasandi turvalisuse indikaatoritest ning meeskonna motiveerimise põhimõtetest arendustegevuses. Koolitajatena olid kaasatud Rivo Noorkõiv ja Garry Raagmaa. Koolituse materjalid on avaldatud Siseministeeriumi välisveebis : <https://www.siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/kaasamine-osalemine/turvaliste-kogukondade-eesti> [https://www.siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/kaasamine-osalemine-turvaliste-kogukondade-eesti](https://www.siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/kaasamine-osalemine/turvaliste-kogukondade-eesti) .

Aasta viimane Skype koosolek toimus 16.11.2021 ning selle käigus keskenduti 2022. aasta tegevustest ülevaate andmisele ning kuulati ära maakondade esindajate informatsioon tegevuste hetkeseisust ja olukorrast.

2022.a.toimus üks (17.03.2022) üleriigiline võrgustikutöö Skype koosolek. Skype koosoleku teemadeks olid Päästeameti ja Kaitseliidu algatused ja tegevused kogukonna tasandil (külad ja kandid näiteks) kerkuse suurendamisel, võimaliku abi osutamisel ning hädaolukordades hakkamasaamisel ning võimalused koostööks kohaliku omavalitsusega. Päästeamet andis ülevaate evakueerimise, varjumise ja varjendite teemal ning edastas soovitusel kohalikele omavalitsustele. Samuti anti ülevaade teistest aktuaalsetest teemadest ning koosolekul osales üle 100 maakonna turvalisuse nõukogu ja kohaliku omavalitsuse esindaja.

02.04.2022 toimus üleriigiline relvaseminar Kuressaares, millel oli võimalik osaleda nii kohapeal kui ka jälgida online-ülekande kaudu. Seminari teemadeks olid muudatused relvaseaduses, muudatused relvaloa väljastamisel, relvaloa omanikuga seonduv ning muud relvade ohutuse, hoiutingimusi ning jahipidamise hoiutingimusi käsitlevad teemad.

20.05.2022 toimus Raplamaa TN eestvedamisel Rapla ÄKK 2022 (koolide ohutusõppuse tutvustamiseks) teiste maakondade esindajatele. Sellel osalesid 9 maakonna võistkonnad. Raplamaale tulid Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Lääne-Viru-, Viljandi-, Harju-, Hiiu- Järva- ja Läänemaa esindused. Raplamaal on sellist formaati, mis on analoogne „Kaitse end ja aita teist“ (KEAT) õppusega, praktiseeritud haridustöötajatele kaks aastat. Siseministeeriumi ja Raplamaa

TN ettepanekul tutvustati seda teistele maakondadele läbi eheda praktika, et meetod leviks üle Eesti. Rapla ÄKK andis võimaluse end proovile panna ohtlikult realistlikes olukordades – äkkrünnak koolis, bussihõnnetus lastega, ohtlikud asjad ja märgid lapse kotis, õnnetusjuhtum tööõpetusklassis ja mitmetest teistes olukordades ja situatsioonides, kus tuleb tegutseda. Rapla ÄKKi tutvustamise tulemusel asusid paljud maakonnad ise ette valmistama vastavat oma maakonna õppust ning said innustust selle läbiviimiseks.

7.juunil 2022 toimus üleriigiline turvalisuse konverents „Turvaliste kogukondade Eesti“ Tallinna Lauluväljakul. Konverentsil olid teemadeks, kuidas kujundavad meie turvatunnet digitaliseerumine ja (sotsiaal)meedia ning millist ohtu kujutavad endast valeuudised. Samuti kõneleti ennetava elukeskkonna kujundamise võimalustest ja parimatest tööriistadest riskikäitumise ennetamisel. Räägiti eluliste näidete abil elanikkonnakaitsest ja kriisideks valmistumise edendamise kohalikul tasandil. Konverentsil anti kohalikele omavalitsustele vahetu võimalus tutvustada oma vaadet turvaliste kogukondade loomisel ning selle hoidmisel, aga tutvustasime ka ministeeriumi edasisi samme kohaliku tasandi tegevuste toetamiseks. Konverentsil oli kohapeal osalejaid oli ligi 90 . Konverents toimus kontakttegevusena, kuid seda oli võimalik jälgida ka veebiülekanena. Kõik toimunud ettekanded on järelvaadatavad. Konverentsi esinejad ja link <https://www.siseministeerium.ee/konverents-turvaliste-kogukondade-estti>

2022 aastal avaldati siseministeeriumi välisveebis maakondade turvalisuse nõukogude parima praktika kogumik <https://www.siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/kaasamine-osalemine/turvaliste-kogukondade-estti#hiiumaa-turvalisuse-> (Leitav avaneva kodulehe lõpust).

10.-11.11.2022 toimus kahepäevane kohtumine Vihula mõisas. Seminaril anti ülevaade siseministeeriumi kavandatavatest tegevustest ESF rahastusperioodil 202-2027, mille fookuses on kohaliku omavalitsuse võimekuse suurendamine turvalisuse kavandamisel. Tegevuste ühetaoliseks elluviimiseks on Siseministeeriumi juhtkonna poolt heaks kiidetud põhimõtted ja soovitusel ning loodud turvalisuse tegevusmudel. Selle kohta on vormistatud kontseptsioon, millega saab tutvuda SIIT.

Seminaril räägiti veel ohuteavituse võimalustest, elanikkonnakaitse ja KOV kriisivalmiduse teemadel, Pärnu politsei näitel kuulsime väljakutsetest ja edulugusid keerulise taustaga alaealistega tegelemisel ning saime teada rohkemat kodanikuühiskonna tegevustest kogukondade võimendamisel.

Seminaril olid aga kõige inspireerivamaks just maakondade ülevaated sellel aastal tehtud tegevustest, väljakutsetest ja parimatest praktikatest turvalisuse tegevustes. Näiteks saab tuua Läänemaa videoklipid üleujutuseks valmistumisel koos asjalike tegutsemisjuhistega, Saaremaa tegevused koolide hädaolukorra lahendamise plaanide uuendamisel ja Lääne-Virumaa plaani koostada maakondlik ennetusstrateegia ja ka korteriühistutele tehtud elanikkonna kaitse koolitused, mis on saanud väga positiivset tagasisidet.

24.11.2022 toimus üleriigiline valdkonnaülese ennetustöö konverents Lääne-Viru TN eestvedamisel. Konverents sisaldas kahte teemaplokki. Esimeses teemaplokis said osalejad ülevaate valdkonnaülese ennetustöö väljakutsetest ja meetmetest Justiitsministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi vaatest. Sellele järgnesid praktikute ettekanded valdkonnaülese ennetustöö heade praktika näidetest. Konkreetsetes teemaplokkides jagasid oma tööd häid praktikaid Rakvere valla sotsiaalkaitse ennetustöö spetsialist, Elva valla sotsiaaltöö spetsialist kui ka vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ koolitaja/riiklik perelepitaja/haridusvaldkonna projektijuht ning psühholoogiline nõustaja.

2023. aastal jätkati üleriigilisi tegevusi kogemuste ja parima praktika vahetamiseks.

20. aprillil toimus Võrumaa turvalisuse nõukogu eestvedamisel õppus-harjutus “VÕRUKAEL 2023”. Õppuse peamiseks eesmärgiks oli saada reaalne kogemus evakuaatsiooni korraldamisest, kahe omavalitsuse ühendstaabi moodustamisest, testida kriisijuhtimise koostööd erinevate osapoolte vahel, kontrollida elutähtsate teenuste toimepidevust ning jagada kogemusi teiste

maakondade kohalike omavalitsustega ja soodustada koostööd. Võrumaa korraldusmeeskonda toetas tegevuse ettevalmistamisel Päästeamet ning tegevus õnnestus igati.

8. juunil 2023.a. toimus üleriigiline maakonna arenduskeskuste ja kohalike omavalitsuste esindajate kohtumine Harjumaal, Laitses. Kohtumisel anti ülevaade kohalike omavalitsuste turvalisuse arenguprogrammi ettevalmistamisest, kodanikuühiskonna innovatsioonifondi avamise tingimustest, samuti tutvustati Naabrivalve väljakutseid ning taastava õiguse arendamist Rapla valla näitel ning õppuse Võrukael 2023 kogemust. Tea Varrak Sotsiaalministeeriumist tutvustas vältimatu sotsiaalabi osutamise arenguid ning Martin Jaško tutvustas Eesti Varude Keskuse tegevust.

13.-15. augustil 2023 toimus Pärnu-, Rapla-, Harju-, Lääne- ja Pärnumaa turvanõukogude esindajate seminar Läänemaal, Hobulaiul. Vabatahtliku Reservpäästerühma esindajad tutvustasid veeohtudega seotud päästeteemasid (päästevestide tutvustus, kasutus, hädamärguanded merel jms), ellujäämise instruktor Mihkel Ivanov õpetas vett joomiseks puhastama erinevatel meetoditel ning Pääseteameti esindaja Margo Tammepõld, kes on katastroofi reageerija andis aga põhjaliku ülevaate maavärina piirkonnas tegutsemisest ja kriisireguleerimisest ning abistamisest tõelise katastroofi tingimustes. Toimunud seminaril said maakondade turvalisuse nõukogude meeskonnad said omavahel tuttavaks, jagati kogemusi ja õnnestumisi.

02.04.2022 toimus üleriigiline relvaseminar Kuressaares, millel oli võimalik osaleda nii kohapeal kui ka jälgida online-ülekande kaudu. Seminari teemadeks olid muudatused relvaseaduses, muudatused relvaloa väljastamisel, relvaloa omanikuga seonduv ning muud relvade ohutuse, hoiutingimusi ning jahipidamise hoiutingimusi käsitlevad teemad.

20. septembril 2023 toimus Järvamaal Väätsal avalike ürituste riskipõhise koostöömudeli pilootprojekti tulemuste tutvustamine ning 20. detsembril 2023 üleriigiline koolitusseminar turvategevuse seaduse ja turvategevuse eeskirja (jõustub 01.07.2024) muudatustest.

13. oktoobril 2023 toimus juba teist aastat järjest Raplamaa turvalisuse nõukogu eestvedamisel Rapla ÄKK (koolide ohutusõppuse tutvustamiseks) teiste maakondade esindajatele õppuse formaadi tutvustamiseks. Kokku osales õppusel 13 meeskonda – 12 Raplamaa koolide ja üks Järvamaa meeskond ning lisaks vaatlejad Järvamaalt, Pärnumaalt ja Saaremaalt. Osalejaid oli kokku 55 inimest, korraldusmeeskonnas oli 33 inimest ja lapsi-simulante osales 26. Kokku oli päevaga hõivatud 114 inimest. Kohapeal käis sündmust kajastamas ka TV 3 : <https://www.tv3.ee/3-portaal/tv3-uudised/raplas-toimus-suuroppus/>

19.-20. oktoobril toimus töövisiit Helsingisse ja Vantaale Soome siseministeeriumi kutsel. Siseministeeriumi esindajad koos Tallinna, Saaremaa valla, Narva linna ja Viljandi politseijaoskonna esindajad tutvusid Soome kogemusega piirkondliku ja kohaliku tasandi turvalisuse kavandamisel, milles neil on kogemusi üle 15 aasta. Kohtumise fookuses olid Soome kogemused ja praktika alkoholi kahjude vähendamisel, töös noorte õigusrikkujatega, ennetuses ning turvalisuse tegevuste planeerimisel ja elluviimisel ning töökohtumise oli ette valmistanud Soome siseministeeriumi strateegiajuht Ari Evwaraye. Kohtumisele olid kaasatud lisaks Soome siseministeeriumi esindajatele justiitsministeeriumi ja sotsiaalministeeriumi esindajad, Valdade Liidu esindaja, Vantaa linna esindaja ja Vantaa politsei esindajad. Meile tutvustati eesmärke kohalike omavalitsuste turvalisuse kavandamise toetamisel, eesiseisvaid uusi eesmärke ja arenguid, ennetusprogramme, Soome siseturvalisuse koostööplatvormi TUOVI-t ning ennetuse ja süüteoennetuse põhimõtteid ja koostöökohtasid ning arutasime ennetustegevuste mõju hindamist, mis on ühine väljakutse nii Eestis kui Soomes. Kohtumine lõppes Vantaa linnapea vastuvõtuga ja Vantaa linna turvalisuse meeskonna tegevuste tutvustusega. Neil on spetsiaalne meeskond linnavalitsuses, kelle ülesandeks on laiemal turvalisuse valdkonna tegevuste koordineerimine ja probleemidele lahenduste leidmine, sh kriisideks valmistumine. Visiit oli mõlemale poolele õpetlik ja andis kinnituse, et väljakutsed on meil sarnased ning nende lahendamiseks tulebki teha koostööd.

	<p>1.-2. novembril 2023 toimus Palmse mõisas kahepäevane üle-eestiline kohtumine MARO-de ja TN esindajatele. Kohtumise eesmärgiks oli anda ülevaade Crevex õppuse kogemustest riigi tasandil ja kohaliku omavalitsuse tasandil (SiM /Martti Magnus), saada teadmisi kuidas edastada selget sõnumit (Raul Rebane), saada ülevaade maakondade hetkeseisust, KOV-idele suunatud tegevustest uuel rahastusperioodil 2024-2027 ning turvalisuse arenguprogrammi käivitamise hetkeseisust ning anda saada sisend maakondade turvalisuse nõukogude 2024. aasta tegevuste kavandamiseks ja tööplaani koostamiseks.</p> <p>Taaskord oli kohtumise intensiivsemaks osaks maakondade turvalisuse nõukogude ülevaadete tegemine 2023. aasta tegevustest ning sealt arenguvajaduse ja õnnestumiste väljatoomine. Näiteks jagasid mitmed maakonnad kogemust sellest, kuidas nad on koordineerinud kogukondade kriisiplaanide koostamist, läbiviinud alkoholi testostlemisi ja koostöökohtumisi alkoholi müüvate ettevõtjatega, korraldanud ÄKK ohutusõppuseid koolide töötajatele ning eest vedanud elanikkonnakaitse ja kriisideks valmistumise infopäevi külavanematele, kogukondade võtmeisikutele, korteriühistutele ning kohalikele elanikele. Maakondade tegevustest ülevaate andmine seeläbi omavahel kogemuse jagamist peeti nii oluliseks, et edaspidi otsustati ülevaated edastada enne kohtumist kirjalikult mis võimaldab parimat ja välja toodut teistel oma maakonna TN jagamiseks kaasa võtta. Kohtumiselt said maakonnad kaasa mõtted, millised fookusteemad oma järgmise aasta tööplaani panna. Siseministeeriumi jaoks on maakondlikud turvalisuse nõukogud olulisteks parteriteks, kes aitavad suunata turvalisuse tegevusi ka KOV suunal.</p> <p>19. novembril ja 14. detsembril 2023. toimusid huvikaitseteemalised koolitusseminarid kus keskenduti rollidele ja vastutusele organisatsioonis ja koostöövõrgustikes ning kuidas tagada võrgustike järjepidevust ja jätkusuutlikkust.</p> <p>29. novembril 2023. aastal toimus Sõmerul Lääne-Viru turvalisuse Nõukogu eestvedamisel üleriigiline seminar „Igapäevaelu kriisid ja elanikkonnakaitse“ Seminaril kuulati arutelu igapäevaelu kriiside ja elanikkonnakaitse väljakutsetest ning kaasustest millega erinevad ametkonnad peavad silmitsi seisma ning kuidas neid olukordi lahendatakse. Eesmärgiks on parem arusaam oma rollist kohalikul omavalitsusel, kogukondadel, vabariiklastel ning erinevatel ametkondadel kriisides tegutsemisel. Tulemuseks on suurem võimalus kriisides hakkamasaamisel, konkreetsete ülesannete kaardistus ja teadlikkus ning tuli välja kogukonna roll kerkuskeskuste valmisolekusse seadmisel ning kogukonnamajade kasumlikkus ühiskonnale.</p> <p>Aasta lõpetuseks toimus 8. detsembril 2023 Tartus üle-eestiline seminar „Lähisuhtevägivalla vähendamine juhtumikorralduse mudeli toel“, kus anti ülevaade vastvalminud MARAC mõju-uuringust ja siseministeeriumi poolt tellitud uuringust „Lähisuhtevägivallaga seotud teadmised ja hoiakud päästekorraldajate ja politseinike seas“ ning rahvusvahelisest praktikast. Toimus ka põnev paneelarutelu ning pöörati tähelepanu teemale „Meedia ja lähisuhtevägivald“.</p> <p>Parimate praktikate omavaheliseks jagamiseks ja üksteiselt õppimise lihtsustamiseks, samuti informatsiooni kättesaadavuse parandamiseks koostas elluvijja siseturvalisuse „Turvaliste kogukondade Eesti“ veebiportaali kava ja esialgse struktuuri ning täpsustas tehnilised lahendused ja võimalused selle avaldamiseks. Seoses RIA valitsusasutuste arendustega on alates 2024. aasta algusest võimalik see avaldada Siseministeeriumi välisveebi lisalehena (veebiportaalina) ning lähtuvalt sellest ei olnud otstarbekas tasulist teenust väljaspoolt sisse osta, vaid luua see ja täita informatsiooniga Siseministeeriumi välisveebi haldamise raames. See tegevus jätkub 2024. aastal jooksvalt.</p>
--	--

8. Väljund- ja tulemusnäitajate täitmine¹ (kumulatiivselt)

Näitaja nimetus	Kavandatud saavutustase ²	Tegelik saavutustase	Põhjendus näitaja üle- või alatäitmisel
-----------------	--------------------------------------	----------------------	---

¹ Võimaluse korral esitada andmed soo kaupa.

² TAT-is või rakenduskavas fikseeritud sihttase.

(ja viide toetatavale tegevusele, millest see tuleneb)			
Toetatavate tegevuste panus rakenduskava väljundnäitajasse			
Ennetusteenusest kasusaajate arv (toetatav tegevus 2.1)	7500	7399	Tegelik saavutustase sisaldab algtaset, mis oli 500 osalejat. 2015/16. õa lisandus 442 õpilast (48,5% tüdrukuid ja 51,5% poisse). 2016/17. õa lisandus 826 õpilast (49% tüdrukuid ja 51% poisse). 2017/18. õa lisandus 1657 õpilast. 2018/19. õa lisandus 1474 õpilast. 2019/20. õa lisandus 2500 õpilast.
Ennetusteenusest kasusaajate arv (toetatav tegevus 2.3)	300	1607	<p>2015. aastal ei kavandatud juhtumikorralduse mudelit piloteerida/ kasutada.</p> <p>2016. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 2 Juhtumiga seotud pereliikmed: 4 (ohver: 2, alaealine laps: 5) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 2</p> <p>2017. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 6, alaealine laps: 15) . Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 5</p> <p>Uusi juhtumeid 2017. aastal 6. Seotud pereliikmeid (kannatanu, alaealised lapsed): 21</p> <p>2018. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 14 (ohver: 7, alaealine laps: 7) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>2.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 7, alaealine laps: 6) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>3.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 4</p>

		<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 15 (ohver: 4, alaealine laps: 11). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>4.Piirkond: Valga Uute juhtumite arv: 3 Juhtumitega seotud pereliikmed: 13 (ohver: 3, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine 3</p> <p>5.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 17 (ohver: 7, alaealine laps: 10). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 6</p> <p>6.Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 4, alaealine laps: 9) Kannatanute sugu: mees: 0; naine: 4</p> <p>7.Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 3, alaealine laps 9) Kannatanute sugu: mees: 1;, naine: 2</p> <p>8.Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 10 Juhtumiga seotud pereliikmed: 28 (ohver: 10 , alaealine laps: 18) Kannatanute sugu: mees:0 , naine: 10</p> <p>9. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 7 (ohver: 3, alaealine laps: 4) Kannatanute sugu: mees:0 , naine: 3</p> <p>Uusi juhtumeid 2018. aastal 48. Seotud pereliikmeid: (kannatanu, alaealised lapsed): 132</p> <p>2019. aasta</p> <p>1.Piirkond: Ida-Harju Uute juhtumite arv: 28 Juhtumiga seotud pereliikmed: 81 (ohver: 28, alaealine laps: 53). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 27</p>
--	--	--

		<p>2.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 8, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 8</p> <p>3.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 9 Juhtumiga seotud pereliikmed:22 (ohver: 9, alaealine laps: 13) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 9</p> <p>4.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 12 Juhtumiga seotud pereliikmed: 28 (ohver: 12, alaealine laps: 16). Kannatanute sugu: mees: 4, naine: 8</p> <p>5.Piirkond: Tartu Uute juhtumite arv: 2 Juhtumiga seotud pereliikmed: 5 (ohver: 2, alaealine laps: 3). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 1</p> <p>6.Piirkond: Tartumaa Uute juhtumite arv: 1 Juhtumiga seotud pereliikmed: 2 (ohver: 1, alaealine laps: 1). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 1</p> <p>7.Piirkond: Valga Uute juhtumite arv: 9 Juhtumitega seotud pereliikmed: 25 (ohver: 9, alaealine laps: 16) Kannatanute sugu: mees: 0, naine 9</p> <p>8.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 5, alaealine laps: 7). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>9.Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 5, alaealine laps: 16). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>10.Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 8 Juhtumitega seotud pereliikmed: 16 (ohver: 8, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees: 2, naine: 6</p> <p>11.Piirkond: Hiiumaa Uute juhtumite arv: 1</p>
--	--	--

			<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 3 (ohver: 1, alaealine laps: 2). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 1</p> <p>12. Piirkond: Jõgeva Uute juhtumite arv: 11 Juhtumiga seotud pereliikmed: 40 (ohver: 11, alaealine laps: 29) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 11</p> <p>13. Piirkond: Järvamaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 5, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>14. Piirkond: Lääne-Harju Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 17 (ohver: 7, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>15. Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 10 Juhtumiga seotud pereliikmed: 24 (ohver: 10, alaealine laps: 2) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 10</p> <p>16. Piirkond: Narva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 14 (ohver: 6, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>17. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 16 (ohver: 6, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>18. Piirkond: Rapla Uute juhtumite arv: 1 Juhtumiga seotud pereliikmed: 4 (ohver: 1, alaealine laps: 3) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 1</p> <p>19. Piirkond: Kesklinn/ Põhja-Tallinn Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 9 (ohver: 5, alaealine laps: 4) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>Uusi juhtumeid 2019. aastal 139. Seotud pereliikmeid (kannatanu, alaealised lapsed): 370</p>
--	--	--	---

		<p>2020. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Ida-Harju Uute juhtumite arv: 16 Juhtumiga seotud pereliikmed: 38 (ohver: 16, alaealine laps: 22). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 15</p> <p>2.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 7, alaealine laps: 11) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>3.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 14 Juhtumiga seotud pereliikmed:31 (ohver: 14, alaealine laps: 17) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 14</p> <p>4.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 24 (ohver: 8, alaealine laps: 16). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 8</p> <p>5.Piirkond: Tartu Uute juhtumite arv: 10 Juhtumiga seotud pereliikmed: 32 (ohver: 10, alaealine laps: 22). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 10</p> <p>6.Piirkond: Tartumaa Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 7, alaealine laps: 14). Kannatanute sugu: mees: 2, naine: 5</p> <p>7.Piirkond: Valga Uute juhtumite arv: 8 Juhtumitega seotud pereliikmed: 24 (ohver; 8, alaealine laps: 16) Kannatanute sugu: mees: 0, naine 8</p> <p>8.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 9 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 9, alaealine laps: 12). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 9</p> <p>9.Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 31 (ohver: 5, alaealine laps: 23). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 8</p>
--	--	--

		<p>10. Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumitega seotud pereliikmed: 10 (ohver: 5, alaealine laps: 5) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>11. Piirkond: Hiiumaa Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 6 (ohver: 3, alaealine laps: 3). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 2</p> <p>12. Piirkond: Jõgeva Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 7, alaealine laps: 14) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>13. Piirkond: Järvamaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 9 (ohver: 5, alaealine laps: 4) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>14. Piirkond: Lääne-Harju Uute juhtumite arv: 9 Juhtumiga seotud pereliikmed: 19 (ohver: 9, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 9</p> <p>15. Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 16 (ohver: 6, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>16. Piirkond: Narva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 6, alaealine laps: 6) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>17. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 24 (ohver: 8, alaealine laps: 16) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 8</p> <p>18. Piirkond: Rapla Uute juhtumite arv: 0 Juhtumiga seotud pereliikmed: 0 (ohver: 0, alaealine laps: 0) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 0</p> <p>19. Piirkond: Kesklinn/ Põhja-Tallinn Uute juhtumite arv: 13</p>
--	--	--

		<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 27 (ohver: 13, alaealine laps: 14) Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 12</p> <p><u>Uusi juhtumeid 2020. aastal 149. Seotud pereliikmeid (kannatanu, alaealised lapsed): 384</u></p> <p>2021. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Ida-Harju Uute juhtumite arv: 10 Juhtumiga seotud pereliikmed: 20 (ohver: 10, alaealine laps: 10). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 10</p> <p>2.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 20 (ohver: 6, alaealine laps: 14) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>3.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 20 (ohver: 6, alaealine laps: 14) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>4.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 10 (ohver: 4, alaealine laps: 6). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>5.Piirkond: Tartu Uute juhtumite arv: 11 Juhtumiga seotud pereliikmed: 25 (ohver: 11, alaealine laps: 14). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 11</p> <p>6.Piirkond: Tartumaa Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 6, alaealine laps: 12). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>7.Piirkond: Valga Uute juhtumite arv: 8 Juhtumitega seotud pereliikmed: 17 (ohver: 8, alaealine laps: 9) Kannatanute sugu: mees: 0, naine 8</p> <p>8.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 7</p>
--	--	---

		<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 7, alaealine laps: 11). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>9. Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 7 (ohver: 3, alaealine laps: 4). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 3</p> <p>10. Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 3 Juhtumitega seotud pereliikmed: 9 (ohver: , 3 alaealine laps: 6) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 3</p> <p>11. Piirkond: Hiiumaa Uute juhtumite arv: 0 Juhtumiga seotud pereliikmed: 0 (ohver: 0, alaealine laps: 0). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 0</p> <p>12. Piirkond: Jõgeva Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 15 (ohver: 8, alaealine laps: 7) Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 7</p> <p>13. Piirkond: Järvamaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 22 (ohver: 5, alaealine laps: 17) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 5</p> <p>14. Piirkond: Lääne-Harju Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 10 (ohver: 4, alaealine laps: 6) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 4</p> <p>15. Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 6 , alaealine laps: 12) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 6</p> <p>16. Piirkond: Narva Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 22 (ohver: 8, alaealine laps: 14) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 6</p> <p>17. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 14 Juhtumiga seotud pereliikmed: 34 (ohver: 14, alaealine laps: 20) Kannatanute sugu: mees: 1 , naine: 13</p>
--	--	--

		<p>18. Piirkond: Rapla Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 10 (ohver: 3, alaealine laps: 7) Kannatanute sugu: mees:0 , naine: 3</p> <p>19: Piirkond: Kesklinn/ Põhja-Tallinn Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 9 (ohver: 4, alaealine laps: 5) Kannatanute sugu: mees: 2, naine: 2</p> <p>Uusi juhtumeid 2021. aastal 116. Seotud pereliikmeid (kannatanu, alaealised lapsed): 304</p> <p>2022. aasta:</p> <p>1.Piirkond: Ida-Harju Uute juhtumite arv: 13 Juhtumiga seotud pereliikmed: 26 (ohver: 13, alaealine laps: 13). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 12</p> <p>2.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 9 (ohver: 4, alaealine laps: 5) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>3.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 6, alaealine laps: 6) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>4.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 11 (ohver: 4, alaealine laps: 7). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>5.Piirkond: Tartu Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 6, alaealine laps: 7). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>6.Piirkond: Tartumaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 8 (ohver: 5, alaealine laps: 3). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 4</p> <p>7.Piirkond: Valga</p>
--	--	---

			<p>Uute juhtumite arv: 6 Juhtumitega seotud pereliikmed: 13 (ohver: 6, alaealine laps: 7) Kannatanute sugu: mees: 0, naine 6</p> <p>8.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 6 (ohver: 3, alaealine laps: 3). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 3</p> <p>9.Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 8 (ohver: 4, alaealine laps: 4). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>10.Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 4 Juhtumitega seotud pereliikmed: 7 (ohver: , 4 alaealine laps: 3) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 4</p> <p>11.Piirkond: Hiiumaa Uute juhtumite arv: 0 Juhtumiga seotud pereliikmed: 0 (ohver: 0, alaealine laps: 0). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 0</p> <p>12.Piirkond: Jõgeva Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 4, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees:1, naine: 3</p> <p>13.Piirkond: Järvamaa Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 4, alaealine laps: 9) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 4</p> <p>14.Piirkond: Lääne-Harju Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 12 (ohver: 5, alaealine laps: 7) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 5</p> <p>15.Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 21 (ohver: 8 , alaealine laps: 13) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 8</p> <p>16. Piirkond: Narva Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 10 (ohver: 3, alaealine laps: 7)</p>
--	--	--	--

			<p>Kannatanute sugu: mees:0 , naine: 3</p> <p>17. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 8 Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 8, alaealine laps: 10) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 8</p> <p>18. Piirkond: Rapla Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 15 (ohver: 6, alaealine laps: 9) Kannatanute sugu: mees:1 , naine: 5</p> <p><u>Kokku uusi juhtumeid 2022. aastal 93, seotud pereliikmeid (kannatanu ja alaealised lapsed) 214</u></p> <p>2023. aasta (1.jaanuar – 30.november):</p> <p>1.Piirkond: Ida-Harju Uute juhtumite arv: 13 Juhtumiga seotud pereliikmed: 26 (ohver: 13, alaealine laps: 13). Kannatanute sugu: mees: 2, naine: 11</p> <p>2.Piirkond: Jõhvi Uute juhtumite arv: 2 Juhtumiga seotud pereliikmed: 6 (ohver: 2, alaealine laps: 4) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 2</p> <p>3.Piirkond: Põlva Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 11 (ohver: 5, alaealine laps: 6) . Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>4.Piirkond: Rakvere Uute juhtumite arv: 4 Juhtumiga seotud pereliikmed: 11 (ohver: 4, alaealine laps: 11). Kannatanute sugu: mees: 1, naine: 3</p> <p>5.Piirkond: Tartu Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 10 (ohver: 3, alaealine laps: 7). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 3</p> <p>6.Piirkond: Tartumaa Uute juhtumite arv: 5</p>
--	--	--	---

		<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 18 (ohver: 5, alaealine laps: 13). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 5</p> <p>7.Piirkond: Valga Uute juhtumite arv: 1 Juhtumitega seotud pereliikmed: 2 (ohver: 1, alaealine laps: 1) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 1</p> <p>8.Piirkond: Viljandi Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 14 (ohver: 6, alaealine laps: 8). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>9.Piirkond: Võru Uute juhtumite arv: 2 Juhtumiga seotud pereliikmed: 7 (ohver: 2, alaealine laps: 5). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 2</p> <p>10.Piirkond: Saaremaa Uute juhtumite arv: 0</p> <p>11.Piirkond: Hiiumaa Uute juhtumite arv: 1 Juhtumiga seotud pereliikmed: 4 (ohver: 1, alaealine laps: 3). Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 1</p> <p>12.Piirkond: Jõgeva Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 17 (ohver: 6, alaealine laps: 11) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 6</p> <p>13.Piirkond: Järvamaa Uute juhtumite arv: 3 Juhtumiga seotud pereliikmed: 3 (ohver: 3, alaealine laps: 0) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 3</p> <p>14.Piirkond: Lääne-Harju Uute juhtumite arv: 6 Juhtumiga seotud pereliikmed: 14 (ohver: 6, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 6</p> <p>15.Piirkond: Läänemaa Uute juhtumite arv: 7 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 7 , alaealine laps: 6) Kannatanute sugu: mees: 0, naine: 7</p> <p>16. Piirkond: Narva Uute juhtumite arv: 3</p>
--	--	--

			<p>Juhtumiga seotud pereliikmed: 7 (ohver: 3, alaealine laps: 4) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 3</p> <p>17. Piirkond: Pärnumaa Uute juhtumite arv: 5 Juhtumiga seotud pereliikmed: 13 (ohver: 5, alaealine laps: 8) Kannatanute sugu: mees: 0 , naine: 5</p> <p>18. Piirkond: Rapla Uute juhtumite arv: 1 Juhtumiga seotud pereliikmed: 2 (ohver: 1, alaealine laps: 1) Kannatanute sugu: mees: 1 , naine: 0</p> <p>Kokku uusi juhtumeid 2023. aastal (1.jaanuar – 30.november) 73, seotud pereliikmeid (kannatanu ja alaealised lapsed) 178</p> <p><u>Seisuga 31.12.2023 on ennetusteenusest kasusaajate arv kokku 1607 isikut.</u> 2023. aastal toimunud mõju hindamise raames korrastati tegevuse statistikat ning arvandmeid korrigeeriti. Juhtumikorralduse mudeli kasutuselevõtmine ja laienemine üle Eesti osutus planeeritust tulemuslikumaks (võeti kasutusele tulemusreservist lisandunud rahalised vahendid).</p>
Toetatavate tegevuste spetsiifilised väljundnäitajad			
Programmi rakendavate õpetajate arv (toetatav tegevus 2.1)	330	386	Programmi rakendavate õpetajate algtase oli 20. 2015/16. õa lisandus 21 õpetajat. 2016/17. õa lisandus 42 õpetajat. 2017/18. õa lisandus 91 õpetajat. 2018/19. õa lisandus 80 õpetajat. 2019/20. õa lisandus 132 õpetajat.
Loodud andme- ja teabevahetuslahenduste arv (toetatav tegevus 2.2)	1	1	Väljundnäitaja saavutati 2020. aastal, mil valmis andme- ja teabevahetuslahendus.
Maakondlike turvalisusnõukogude arv, kus on juurutatud võrgustikutöö põhimõtted (toetatav tegevus 2.4)	15	15	Väljundnäitaja saavutati 2021. aasta seisuga, 2022 ja 2023. aastal jätkusid moodustatud 15 turvalisuse nõukogude tegevused.
Toetatavate tegevuste spetsiifilised tulemusnäitajad			
Mittesoovitud käitumiste keskmine arv (toetatav tegevus 2.1)	Väheneb kolmandiku võrra	37 %	Võrreldud on mentorite poolt teostatud tunnivaatluste andmeid sügisel ja kevadel. Kooliaasta lõpuks olid mittesoovitud käitumised mõlemal õppeaastal (2018/2019 ja 2019/2020) vähenenud enam kui kolmandiku võrra.

Toetatavate tegevuste lõppeesmärgist täidetud (%):	Ennetusteenusest kasusaajate arv (toetatav tegevus 2.1) moodustab lõppeesmärgist – 99% Ennetusteenusest kasusaajate arv (toetatav tegevus 2.3) moodustab lõppeesmärgist – 536% Maakondlike turvalisusnõukogude arv, kus on juurutatud võrgustikutöö põhimõtteid moodustab lõppeesmärgist – 100%
Toetatavate tegevuste lõppeesmärgi täitmise selgitus:	Toetatava tegevuse 2.1 lõppeesmärk on saavutatud ning ESF vahendid on kasutatud. Tervise Arengu Instituut leidis oma asutuse eelarvest 2020/21. õa vahendid, et tegevusega edasi jätkata. VEPA tegevus jätkub ESF vahenditest perioodiks 2021–2027.a. Toetatava tegevuse 2.2 lõppeesmärk on saavutatud ning arendatud ja väljatöötatud lahendus on töös Toetatava tegevuse 2.3 raames on Eesti kaetud MARAC-idega. Teenust saanute arv on ületatud seoses MARAC-i kiirema laienemisega üle Eesti. Tegevuste kinnistumiseks ja jätkumiseks on vaja piirkondasid järjepidevalt toetada, koolitada, tagasisidestada ning MARAC-i võrgustikutööd järjepidevalt rakendada. MARAC-i tegevus jätkub 2024. aastast riigieelarve rahastusest. Toetatava tegevuse 2.4 lõppeesmärk on täidetud 2021. aasta seisuga (15 maakonna turvalisuse nõukogu on moodustatud ja need toimivad) ning 2022. ja 2023. aastalviidi ellu vaid üleriigilisi tegevusi kogemuste ja parima praktika vahetamiseks.

9. Hinnang toetatavate tegevuste tulemuslikkusele ja püsitud eesmärkide saavutamisele³

Toetatava tegevuse 2.1 „Käitumisoskuste Mängu arendamine ja laiendamine õpilaste koolis toimetuleku parandamiseks ja riskikäitumise ennetamiseks“ eesmärgid saavutati. Programmi kaasati 386 õpetajat ja ligi 7500 õpilast, mis tähendab, et projekti alguses püsitud eesmärgid saavutati. VEPA programm võeti kasutusele kõikides Eesti maakondades; programmist võtsid osa nii eesti kui ka vene õppekeele koolid (kumulatiivselt 2019/2020 õa seisuga vastavalt 110 ja 14 kooli vastavalt), tava- ja erikoolid (kumulatiivselt 2019/2020 õa seisuga 2 erikooli), munitsipaal- ja erakoolid (kumulatiivselt 2019/2020 õa seisuga 5 erakooli ja 119 munitsipaal- ja erakooli). Siseministeriumi esindaja andis viimasel juhtühenduse koosolekul positiivse hinnangu VEPA Käitumisoskuste Mängu programmi tegevustele ning elluviimisele.

Toetatava tegevuse 2.2 „Andme- ja teabevahetuslahenduse loomine võrgustikutöö tõhustamiseks“ peamised eesmärgid saavutati ning arendus valmis 2020. aasta aprillis ja võeti kasutusele. Valminud andme- ja teabevahetuslahendus on näidanud, et politsei töö on muutunud kiiremaks, lihtsamaks, ühetaolisemaks ning info abivajajast jõuab kiiremini KOV-i ja Ohvriabisse. Andmevahetusega on teatud andmete edastamine muudetud automaatseks (näiteks lähisuhtevägivallaga seotud lapsed) ja see ei toimu ametniku subjektiivse otsuse alusel. Andmeid edastatakse koheselt peale nende kandmist MIS-i (POLISE menetluse ja infosüsteemi) ning ei ole vaja eraldi kirja koostada. See on taganud kiirema, ühetaolisema ja lihtsama info edastamise. PPA jätkab regulaarselt andmekvaliteedi tagamiseks infovahetuse monitoorimist.

Toetatava tegevuse 2.3 „Lähisuhtevägivalla all kannatavate noorte ja perede kindlakstegemine ning nende probleemide lahendamine võrgustikutöö meetodil“ peamised eesmärgid saavutati ning üldine hinnang eesmärkide saavutamisele on positiivne. Positiivne oli ja on erinevate Eesti piirkondade huvi ja lähisuhtevägivalla alase teadlikkuse kasv seoses MARAC-iga.

2019. aasta lõpuks oli kõigis Eesti piirkondades (19 piirkonda) olemas MARAC-võrgustik. Seega igas Eesti haldusüksuses eksisteerib kõrge riskiga lähisuhtevägivalla ekspertgrupp. Kõikide piirkondade võrgustikud on saanud väljaõppe ning edaspidi on oluline piirkondades kompetentsi hoida ning tagada MARAC-ide toimimise kvaliteet. Hästi käivitus enesehoiusteem ning arenes vabatahtlike tugiisikute kaasamise süsteem. Valmis ohvriabi seaduse osa kõrge riskiga kannatanu (hädas olev täiskasvanud perevägivalla ohvri) ja võrgustikutöö seadusandliku kaetuse tagamiseks, et lihtsustada võrgustikutööd elu- ja terviseriskiga LSV kannatanu kaitseks, st

³ Täidetakse kumulatiivselt seisuga 31.12.

loodi progressiivne ja EL direktiividele ning Istambuli konventsioonile vastav seadusandlik alus MARAC-i tööks Eestis. Valmis LSV e-kursus, mille saavad läbida nii alustavad, kui ka kauem töötanud spetsialistid, kes puutuvad kokku oma töös perevägivalla ohvritega. Siseministeeriumi esindaja koos teiste juhtrühma liikmetega andsid viimasel juhtrühma koosolekul positiivse hinnangu juhtumikorralduse mudeli tegevustele ning elluviimisele.

Toetatava tegevuse 2.4 „Maakondliku võrgustikutöö edendamine turvalisuse suurendamiseks“ osas püstitatud eesmärgid saavutati. Elluviija hinnangul on kõikides maakondades TN tegevused käivitunud ning toimub kavandatud võrgustikutöö arendamine ja võimestamine. Maakondlikud arendusorganisatsioonid on motiveeritud maakonna tasandil turvalisuse küsimustega tegelema. Maakondlikul ja kohalikul tasandil vajavad kohalikud omavalitsused jätkuvalt toetamist turvalise elukeskkonna kujundajana.

Üldine hinnang TAT-i tegevuste elluviimise osas on positiivne, toetatavad tegevused 2.1, 2.2, 2.3 ja 2.4 on ellu viidud ja lõpetatud. Tegevus 2.1 „Käitumisoskuste Mäng VEPA“ jätkub Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel, tegevuse 2.2. MIS-i ja STAR-i andmevahetuse tehniline lahendus on osapooltel igapäevaselt kasutusel, tegevus 2.3 „MARAC juhtumikorralduse mudel“ jätkub aastal 2024 riigieelarvelisest püsirahastusest ning alategevuse 2.4 tegevused jätkuvad perioodil 2024-2027 Siseministeeriumi eestvedamisel ESF+ toel.

10. Toetatavate tegevuste mõju läbivatele teemadele⁴

Kirjeldada, kuidas tegevused on kaasa aidanud läbivatele teemade suunas liikumisele ja milline on nende mõju olnud (nii „jah“ kui ka „ei“ vastuse korral). Esitada info, mis võimaldab tegevuse sisu tõendada – loodud veebikeskkondi külastada, koostatud materjalide ja IKT vahenditega tutvuda jmt ning (võimalusel) välja tuua statistilised näitajad.

Horisontaalne teema	Kavandatud mõju (märkida ristiga)		Tegelik mõju (märkida ristiga)	
	Jah	Ei	Jah	Ei
Regionaalareng	X		X	

Tegevuse 2.1 rakendamisel oli regionaalarengule toetav mõju. Käitumisoskuste Mängu rakendatakse Harju-, Lääne-Viru-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Viljandi-, Tartu-, Võru- Hiiumaa-, Järva-, Lääne-, Pärnu-, Rapla-, Põlva-, Valgamaal ja Saare maakonnas. Metoodikat rakendatakse nii linnakoolides (54 kooli), kui ka maakonna koolides (34 kooli). Metoodika rakendamine maakoolides toetab kohalikku elu ja seeläbi ka regionaalarengut. Metoodika rakendamise tarbeks loodud õpetajate ja mentorite koostöövõrgustiku abil toimub piirkondlikke erinevusi tasakaalustav areng.

Üksteise tundmine, koostöö ja sarnaste eesmärkide nimel töötamine on piirkonna arengule suur lisaväärtus, mis omakorda panustab regionaalarengu toetusse.

Tegevusel 2.2 puudus aruandeperioodil toetav mõju regionaalarengule.

Tegevuse 2.3 elluviimisel oli regionaalarengule toetav mõju. Toetatava tegevuse käigus kohandatud juhtumikorralduse mudeli rakendajateks valiti erinevate Eesti piirkondade kohaliku tasandi võrgustikud. 2019. aastal jätkati piloteerimist Põlva linnas/maakonnas, Haapsalus, Rakveres/Lääne-Virumaal, Pärnus, Jõhvis, Viljandis, Saaremaal, Võrus ja Valgas. 2019. aastal liitus üheksa uut piirkonda Jõgeva, Kesklinn/Põhja-Tallinn, Rapla, Paide, Narva, Tartu, Hiiumaa, Lääne- ja Ida-Harju. Projekt haaras ka piirkondi, kus kogukondlikud suhted ja koostöövormid olid nõrgemad ning juhtumikorralduse mudeli kohandamisel võeti arvesse piirkondlikke eripärasid. Projekti tegevuste elluviimiseks moodustatud koostöövõrgustike abil toimus piirkondlikke erinevusi tasakaalustav areng. Projekti elluviimisel tegi lähisuhtevägivalla ohvrite ja nende perede abistamiseks koostööd võrgustik, mis aitas koostööpartnerite (politsei, kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja/või lastekaitsetöötajad, ohvriabitöötajad, naiste tugikeskused jt spetsialistid, teenuse pakkujad) sidusust ja omavahelist koostööd suurendada. 2020. ja 2021. aastal jätkusid tegevused 19 piirkonnas ning 2022. ja 2023. aastal 18 piirkonnas.

Tegevuse 2.4 elluviimisel oli regionaalarengule toetav mõju. Toetatava tegevuse käigus arendati võrgustikutööd maakonna turvalisuse suurendamiseks. Läbi maakondade turvalisuse nõukogude tegevuse käivitamise tagati üleriigiliselt eri piirkondade ühtlane ja samalaadne areng. Tegevuse elluviimisega loodi piirkondades eeldused lähimuse põhimõtte ning kohaliku ja piirkondliku võimekuse tugevnemiseks turvalisuse tagamisel. Maakondliku võrgustikutöö tegevustega, mis hõlmasid kohalike omavalitsuste ja vabaühenduste kaasamist ja koostööd, soodustati ühtlasi lähimuse põhimõtet ning kohaliku ja regionaalse tasandi võimekust tagada elukeskkonna turvalisus.

Üksteise tundmine, koostöö ja sarnaste eesmärkide nimel töötamine oli piirkondade arengule suur lisaväärtus, mis omakorda panustas regionaalarengu toetusse.

⁴ Täidetakse kumulatiivselt seisuga 31.12

Infoühiskond	X		X	
Selgitus: Toetatava tegevuse 2.2 raames koostati 2018. aastal kontseptsioon ja lähteülesanne. 2019. aastal alustati arendustega, arendus valmis 2020. a aprillis. Aruande perioodil tekkis tegelik mõju.				
Riigivalitsemise	X		X	
<p>Selgitus:</p> <p>Toetatavate tegevuste tulemusliku elluviimise eeldus oli toimiv koostöö ühiskonna eri sektorite vahel. Erinevad osapooled olid kaasatud programmi tegevuste planeerimise, kujundamise, elluviimise ning selle jätkusuutlikkuse tagamiseks.</p> <p>Tegevuse 2.1 elluviimisele olid kaasatud mitmed avaliku sektori asutused nagu kohalikud munitsipaal- ja riiklikud ülikoolid, erinevate ministeeriumide esindajad, kes tegutsevad noorte huvides. Seda nii juhtrühma, kiusamisvaba koolituse koalitsiooni kui ka igapäeva töö kaudu.</p> <p>Eri sektori asutuste ühiste eesmärkide nimel tegutsemise aitas tagada programmi tulemuste saavutamise ning andis võimaluse koostöö arendamiseks, programmi jätkusuutlikkuse tagamiseks ning ühtse riigivalitsemise arenguks.</p> <p>Tegevusel 2.2 puudus aruandeperioodil toetav mõju riigivalitsemisele.</p> <p>Tegevuse 2.3 elluviimisele olid kaasatud mitmed avaliku sektori asutused, kes tegutsevad lähisuhtevägivalla all kannatavate perede huvides. Tegevuse strateegiliste partnerite võrgustikku kuulusid Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Justiitsministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti Linnade ja Valdade Liit. Tegevuse kestel tehti regulaarset koostööd nii erinevate kohalike omavalitsustega, erialaliitudega, kohalike haridus- ning tervishoiuasutustega kui MTÜ-dega (Eesti Naiste Varjupaikade Liit, Eesti Avatud Ühiskonna Instituut).</p> <p>Projekt aitas kaasa vägivallaohvrite teenuste süsteemi korrastamisele, vältides teenuste killustatust ja teenuste süsteemi ebaselgust ohvri jaoks.</p> <p>Tegevusel 2.4 elluviimisel juurutati võrgustikutöö põhimõtteid maakondlikes turvalisusealastes nõukogudes ning soodustati kohalike võrgustike tegevust.</p> <p>Eri sektori asutuste ühiste eesmärkide nimel tegutsemise aitas tagada toetatavate tegevuste tulemuste saavutamise ning andis võimaluse koostöö arendamiseks ning ühtse riigivalitsemise arenguks.</p>				
Võrdsed võimalused	X		X	
<p>Selgitus:</p> <p>Toetatavate tegevuste elluviimisel oli võrdsetele võimalustele toetav mõju.</p> <p>Tegevuse 2.1 Käitumisoskuste Mängu programmiga liitumise võimalus oli tagatud kõigile I ja II kooliastmes õppivatele noortele olenemata soost, rahvusest, usulisest kuulumisest, emakeelest või puudest tulenevate erivajaduste olemasolust. Käitumisoskuste Mängu programmiga said liituda kõik klassid ja koolid maakondadest, kus oli olemas metoodika rakendamist toetav mentor.</p> <p>Metoodikat rakendavate õpetajate seas aruandeperioodil meessoost õpetajaid ei olnud.</p> <p>Käitumisoskuste Mängu rakendamisega panustati noorte käitumisprobleeme ja õppeedukuse langemise ennetamisse. Selle pikaaegse tulemusena jõuab rohkem noori tööturule ning väheneb noorte sotsiaalse tõrjutuse tekkimise risk. Käitumisoskuste Mäng aitab ennetada ka noorte vaimse tervise probleemide ja sõltuvuskäitumise tekkimist, see omakorda edendab kohalikul tasandil tervislikke eluviise ja turvalist elukeskkonda</p> <p>Tegevusel 2.2 puudus toetav mõju.</p> <p>Tegevuse 2.3 abil kohandatud juhtumikorralduse mudeli alusel oli tagatud kõigile sihtrühma kuuluvatele isikutele olenemata soost, rahvusest, usulisest kuulumisest, emakeelest või puudest tulenevate erivajaduste olemasolust. Tegevus aitas kaasa ühiskondliku ja soolise ebavõrdsuse vähendamisele, kuna selle abil tegeleti naistevastase lähisuhtevägivalla probleemi lahendamise ja pöördi tähelepanu väljakujunenud soostereotüüpide ja soorollide vältimisele.</p> <p>Tegevusel 2.4 elluviimisel arvestati võrdse kohtlemise põhimõtteid.</p>				
Keskkonnahoid ja kliima		X		X
Toetav mõju puudub.				

11. Toetuse saaja hinnang partnerluse toimimisele

Toetatavate tegevuste 2.1 ja 2.2 partnerid olid TAI ja PPA ning tegevuse 2.3 partneriks oli SKA. Partnerid olid väga motiveeritud koostööle ning koostöö sujus ladusalt. Partnerid tegid suurt tööd TAT-i eesmärkide saavutamiseks koostöös erinevate asutuste ja organisatsioonidega. Toetava tegevuse 2.4 elluviimisesse kaasas elluviija koostööpartneritena maakondlikud arendusorganisatsioonid (omavalitsuste liidud, arenduskeskused, vallavalitsused) ning koostöö sujus eesmärgipäraselt.

Partnerluse mõju projekti tulemuste saavutamisele oli suur, kuna partnerid viisid tegevusi ellu ja tegid selle nimel tööd, et soovitud tulemused oleksid saavutatud.

NB! Koos aruandega esitatakse TAT lisa 3.

Aruande koostaja	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev
Anneli Liblik	korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik	/allkirjastatud digitaalselt/	

Kinnitus esitatud andmete õigsuse kohta

Allkirjaõiguslik isik	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev
Joosep Kaasik	Sisejulgeoleku asekancler	/allkirjastatud digitaalselt/	

Täidab meetme rakendusüksus

Aktsepteerin aruande:			
Nimi	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev

Kinnitan aruande:			
Nimi	Ametikoht	Allkiri	Kuupäev